

**ERZURUM TÜRKÜLERİNİN ORTAÖĞRETİM
MÜZİK DERSİNDE DEĞERLER EĞİTİMİ
KAPSAMINDA KULLANILABİLİRLİĞİNİN
İNCELENMESİ**

Ali KARATAŞ

Yüksek Lisans Tezi

Müzikoloji Ana Bilim Dalı

2023

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
MÜZİKOLOJİ ANA BİLİM DALI

**ERZURUM TÜRKÜLERİNİN ORTAÖĞRETİM MÜZİK DERSİNDE DEĞERLER
EĞİTİMİ KAPSAMINDA KULLANILABİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ**

(Investigation of the Usage of Erzurum Folk Songs in the Scope of Values Education in
Secondary Education Music Course)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ali KARATAŞ

Danışman: Doç. Dr. Şevki Özer AKÇAY

Erzurum
Aralık, 2023

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
Graduate School of Fine Arts

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Ali KARATAŞ tarafından hazırlanan “Erzurum Türkülerinin Ortaöğretim Müzik Dersinde Değerler Eğitimi Kapsamında Kullanılabilirliğinin İncelenmesi” başlıklı çalışması 08/12/2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Müzikoloji Ana Bilim Dalı, Müzik Bilimleri dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Yavuz ŞEN

Atatürk Üniversitesi

Aslı Islak İmzalıdır

Danışman: Doç. Dr. Şevki Özer AKÇAY

Atatürk Üniversitesi

Aslı Islak İmzalıdır

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Kamil Onur KARATAŞ

Trabzon Üniversitesi

Aslı Islak İmzalıdır

Enstitü Yönetim
Kurulu’nun .../.../... tarih
ve sayılı kararı.

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım

Prof. Dr. Ahmet Selim DOĞAN

Enstitü Müdürü
Aslı Islak İmzalıdır

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Erzurum Türkülerinin Ortaöğretim Müzik Dersinde Değerler Eğitimi Kapsamında Kullanılabilirliğinin İncelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

08/12/2023

Ali KARATAŞ
Aslı Islak İmzalıdır

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans çalışmamın gerçekleşmesi ve ilerlemesi bakımından; gerek yüz yüze gerek telefon aracılığıyla olabildiğince yardımcı olan, fikirlerini önemsedığım, bilgisi ve tecrübesinden faydalandığım değerli hocam, tez danışmanım Doç. Dr. Şevki Özer AKÇAY'a saygılarımı sunar, içtenlikle teşekkür ederim.

Ayrıca tezimle alakalı önemli bilgilerine başvurduğum, desteklerini yakinen hissettiğim kıymetli hocam Prof. Dr. Hasan Tahsin SÜMBÜLLÜ'ye, Öğr. Gör. Kadir İNAN ve Arş. Gör. Dr. Semih OKÇU'ya teşekkürü borç bilirim.

Ali KARATAŞ

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERZURUM TÜRKÜLERİNİN ORTAÖĞRETİM MÜZİK DERSİNDE DEĞERLER EĞİTİMİ KAPSAMINDA KULLANILABİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ

Ali KARATAŞ

Aralık, 2023, 200 sayfa

Amaç: Bu araştırmanın amacı, Repertükül veri tabanında yer alan Erzurum yöresine ait türkülerin ortaöğretim müzik dersinde, değerler eğitimi kapsamında kullanılabilirliğinin incelenmesidir. Bu amaca ulaşabilmek için, veri tabanında tespit edilen 275 Erzurum türküsünün sözleri ve müzikal özellikleri incelenmiştir. Sözlerde MEB tarafından belirlenmiş olan on kök değer ile ilişkili unsurlar belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun yanında incelenen eserlerin ses aralıkları ve makamsal özellikleri bakımından öğrencilerinin sınıf düzeyleri ve hazır bulunuşluk düzeyleriyle uyumlu olup olmadığı da incelenmiştir.

Yöntem: Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden belgesel tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesinde internet aracılığıyla Repertükül veri tabanında yer alan eserlerden faydalanılmıştır. Erzurum yöresine ait TRT repertuvarına kayıtlı 268 ve yörede söylenip de söz konusu repertuvarın dışında olan 7 eserle beraber toplamda 275 türkü olduğu tespit edilmiştir. Bu eserler üzerinde ilk aşamada söz içerikleri analiz edilmiştir. Sözlerde, MEB 9-12. sınıflar için değerler eğitimi kapsamında tanımlanan “on kök değer” ile ilişkilendirilebilecek sözcük ve/veya ifade olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen türkülerde “on kök değer”i çağrıştıracak, bu değerlerle ilişkili olabileceği düşünülen sözcükler barındıran 59 türkü olduğu tespit edilmiştir. Ancak, bu 59 türkünün tamamında ilişkili sözcük, çağrıştırmaları beklenen değer anlamında kullanılmamıştır. Türkülerin güftesindeki genel manaya bakıldığı zaman, söz konusu değerlerle tam olarak örtüşmeyen türküler, müzik dersi kapsamında değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabilirliği açısından uygun olmadığı gerekçesiyle çalışmaya dâhil edilmemiştir. Belirlenen türkülerin 9-12. sınıfların müzik öğretim programı çerçevesinde belirlenmiş olan kazanımlara ve öğrencilerin gelişimsel özelliklerine uygun olup olmadığını belirlemek için makam dizisi, ritmik yapısı özelliklerine göre değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmada; Repertükül repertuvarında bulunan 275 Erzurum türküsü incelenerek değerler eğitimi “on kök değer”le ilişkilendirilen ve öğrenci öğrenme düzeyine uygun olan türkülerin müzikal analizleri yapılarak tablolar halinde sunulmuştur. Bu türküler arasında; güftelerin içinde MEB tarafından tanımlanan kök değerlerle ilişkilendirilen 59 türkü tespit edilmiştir. Türkülerde değerlerin isminin geçmesinin yanı sıra, güftesinin tamamında o değer manasını taşıyıp taşımadığına ve müzikal bakımdan da öğrenci düzeyine uygunluğuna bakılarak, 44 türkünün müzik dersi etkinliklerinde kullanılmasının uygun olabileceği tespit edilmiştir.

Sonuç: Çalışma sonunda elde edilen verilere göre, müzik dersi dağarcığına önerilmek üzere Repertükül repertuvarında bulunan 44 Erzurum türküsünün, değerler eğitimi kapsamında tanımlanan “on kök değer” içerisinde adalet, dostluk, sabır, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik değerlerini kapsadığı ve müzikal analiz bakımından öğrenci düzeyine uygun olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, değerler eğitimi, Erzurum türküleri, müzikal analiz.

ABSTRACT

MASTER THESIS

AN ANALYSIS OF THE USABILITY OF ERZURUM FOLK SONGS WITHIN THE SCOPE OF VALUES EDUCATION IN SECONDARY EDUCATION COURSE

Ali KARATAŞ

December, 2023, 200 pages

Objective: This research aims to examine the usability of the folk songs of the Erzurum region in the Repertükül database within the scope of values education in secondary education music courses. To achieve this goal, the lyrics and musical characteristics of 275 Erzurum folk songs identified in the database were analyzed. The elements related to the ten core values identified by the Ministry of National Education were tried to be specified in the lyrics. In addition, it was examined whether the works examined were compatible with the grade levels and readiness levels of the students in terms of sound ranges and melodic features.

Method: In this study, the document analysis model, one of the qualitative research methods, was used. The works in the Repertükül database were used to obtain the data via the Internet. It was determined that there are 268 folk songs registered in the TRT repertoire of the Erzurum region and 275 folk songs in total, including 7 musical works that are sung in the region but outside the repertoire in question. In the first stage, the lyric content of these works was analyzed. It was examined whether there were any words and/or expressions in the lyrics that could be associated with the "ten core values" defined by the Ministry of National Education within the scope of values education for 9th to 12th grades. In the folk songs examined within the scope of the research, it was determined that there were 59 folk songs containing words that could evoke "ten core values". However, not in all of these 59 folk songs, the related word is used in the sense of the value it is expected to evoke. When the general meaning of the lyrics of the folk songs is considered, the folk songs that do not fully overlap with the values in question were not included in the study because they were not suitable for use in studies and activities for values in the scope of music lessons. The determined folk songs were evaluated according to the melodic scale, rhythmic pattern, and features to determine whether they are suitable for the outcomes determined within the framework of the music curriculum of the 9th-12th grades and the developmental characteristics of the students.

Findings: In this study; 275 Erzurum folk songs found in the Repertükül repertoire were examined. The musical analysis of the folk songs that are associated with values education's "ten core values" and that are suitable for student learning level were analyzed and presented in tables. Among these folk songs, 59 folk songs that were associated with the core values defined by the Ministry of National Education were identified. In addition to the mentioning of the values in the folk songs, looking at whether they carry the meaning of that value in the entire lyrics and whether they are musically suitable for the level of students, it was determined that 44 of them may be appropriate to be used in music lesson activities.

Results: According to the data obtained at the end of the study, it was concluded that 44 Erzurum folk songs found in the Repertükül repertoire to be recommended to the music lesson repertoire include the values of justice, friendship, patience, love, responsibility, patriotism among the "ten core values" defined within the scope of values education and may be suitable for student level in terms of musical analysis.

Keywords: Music education, values education, Erzurum folk songs, musical analysis.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Problem Durumu	2
Alt Problemler	3
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Önemi	3
Sınırlılıklar.....	4
Varsayımlar	4
Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM	6
Kuramsal Bilgiler ve İlgili Araştırmalar.....	6
Değer Kavramı	6
Değerler Eğitimi	7
Müzik Eğitiminde Değerler Eğitiminin Yeri.....	10
Değerler Bakımından Erzurum Yöresi Kültürü ve Müzik Kültürü.....	13
Erzurum Yöresi Türkülerinin Özellikleri	15
Müzik Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları	16
Müzik Eğitiminde Şarkı Öğretimi	29
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	31
Yöntem	31
Araştırmanın Modeli	31
Verilerin Toplanması ve Analizi	31
DÖRDÜNCÜNCÜ BÖLÜM	32

Bulgular ve Yorum	32
BEŞİNCİ BÖLÜM	174
Sonuç, Tartışma ve Öneriler	174
Sonuç ve Tartışma	174
Öneriler	177
KAYNAKÇA	178
ÖZ GEÇMİŞ	184

KISALTMALAR DİZİNİ

MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
YDEP	: Yaşayan Değerler Eğitim Programı

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. <i>9. Sınıf Öğrenme Alanlarına Göre Kazanım Sayısı ve Süre Dağılımları.....</i>	17
Tablo 2. <i>10. Sınıf Öğrenme Alanlarına Göre Kazanım Sayısı ve Süre Dağılımları.....</i>	17
Tablo 3. <i>11. Sınıf Öğrenme Alanlarına Göre Kazanım Sayısı ve Süre Dağılımları.....</i>	18
Tablo 4. <i>12. Sınıf Öğrenme Alanlarına Göre Kazanım Sayısı ve Süre Dağılımları.....</i>	18
Tablo 5. <i>Al At'ta Yeşil Kolan Türküsünün Analiz Özeti</i>	34
Tablo 6. <i>Aşığam Ben Sana Türküsünün Analiz Özeti</i>	36
Tablo 7. <i>Âşıkların Aklın Alır Türküsünün Analiz Özeti</i>	39
Tablo 8. <i>Ben Razi Değilem Hicrana Gama Türküsünün Analiz Özeti</i>	41
Tablo 9. <i>Bir Kaş, Bir Göz, Bir Dil, Bir Diş Türküsünün Analiz Özeti</i>	43
Tablo 10. <i>Bu Dağları Ben Gezdim Türküsünün Analiz Özeti.....</i>	45
Tablo 11. <i>Bu Dünyada Muradıma Türküsünün Analiz Özeti</i>	47
Tablo 12. <i>Can Bula Cananını Türküsünün Analiz Özeti</i>	49
Tablo 13. <i>Can Elllerinden Gelmişem Türküsünün Analiz Özeti.....</i>	51
Tablo 14. <i>Ceylan Gözlerine Kurban Olduğum Türküsünün Analiz Özeti</i>	53
Tablo 15. <i>Çayır İnce Biçemedim Türküsünün Analiz Özeti</i>	55
Tablo 16. <i>Çıkamadım Palandöken Başına Türküsünün Analiz Özeti</i>	60
Tablo 17. <i>Çıktım Eşiğe Bu Gün Türküsünün Analiz Özeti</i>	62
Tablo 18. <i>Çıktım Kerpiç Duvara Türküsünün Analiz Özeti</i>	64
Tablo 19. <i>Değirmen Başında Vurdular Beni Türküsünün Analiz Özeti</i>	66
Tablo 20. <i>Derede Gum Gaynıyor Türküsünün Analiz Özeti</i>	68
Tablo 21. <i>Derikonun Düzleri Türküsünün Analiz Özeti</i>	70
Tablo 22. <i>Doksan Üç Harbinden Geliyor İzi Adlı Türkünün Analiz Özeti.....</i>	72
Tablo 23. <i>Dün Gece Yâr Hanesinde Adlı Türküsünün Analiz Özeti</i>	75
Tablo 24. <i>Ekdiğim Yonca Türküsünün Analiz Özeti.....</i>	77
Tablo 25. <i>Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem Türküsünün Analiz Özeti.....</i>	79
Tablo 26. <i>Eledim Eledim Türküsünün Analiz Özeti</i>	82
Tablo 27. <i>Elma Attım Yuvarlandı Türküsünün Analiz Özeti</i>	84
Tablo 28. <i>Erzurum Bir Diktedir Türküsünün Analiz Özeti.....</i>	86
Tablo 29. <i>Erzurum Çarşı Pazar Türküsünün Analiz Özeti.....</i>	89
Tablo 30. <i>Erzurum Kilidi Mülk-i İslam'ın Türküsünün Analiz Özeti</i>	92
Tablo 31. <i>Erzurum Ovaları Analiz Özeti.....</i>	94
Tablo 32. <i>Eşiğin Altında Çift İlan Öter Türküsünün Analiz Özeti</i>	97

Tablo 33. <i>Evlerinin Önü Harman Türküsünün Analiz Özeti</i>	99
Tablo 34. <i>Ey Kerem Kâni Bes Değilmidir Türküsünün Analiz Özeti</i>	101
Tablo 35. <i>Gara Çuhalım Oğlan Türküsünün Analiz Özeti</i>	103
Tablo 36. <i>Gar Yağar Bardan Bardan Türküsün Analiz Özeti</i>	105
Tablo 37. <i>Gel Gidelim Sevdığım Türküsün Analiz Özeti</i>	107
Tablo 38. <i>Gökte Yıldız Ellidir Türküsün Analiz Özeti</i>	108
Tablo 39. <i>Guşburnu Pürlenirmi Türküsün Analiz Özeti</i>	111
Tablo 40. <i>Güzeller Bezenmiş Toya Giderler Türküsün Analiz Özeti</i>	113
Tablo 41. <i>Hakk'a Teslim Olmuşam Türküsünün Analiz Özeti</i>	115
Tablo 42. <i>Haziranı Temmuzu Getirdik Dize Türküsünün Analiz Özeti</i>	117
Tablo 43. <i>Hey Ağalar Hangi derde Yanayım Türküsünün Analiz Özeti</i>	120
Tablo 44. <i>Kale Kaleye Karşı Türküsünün Analiz Özeti</i>	122
Tablo 45. <i>Kapıda Gavun Yerler Türküsünün Analiz Özeti</i>	123
Tablo 46. <i>Karşı Geçeye Geçerem Türküsünün Analiz Özeti</i>	126
Tablo 47. <i>Karşıda Hayvalıklar Türküsünün Analiz Özeti</i>	128
Tablo 48. <i>Kırmızı Gül Demet Demet Türküsünün Analiz Özeti</i>	130
Tablo 49. <i>Köprüünün Başlarında Türküsünün Analiz Özeti</i>	132
Tablo 50. <i>Köylük Yerden Köşk Gider Türküsünün Analiz Özeti</i>	134
Tablo 51. <i>Mavi Yelek Mor Düğme Türküsünün Analiz Özeti</i>	137
Tablo 52. <i>Mendilimde Tuz Taşı Türküsünün Analiz Özeti</i>	139
Tablo 53. <i>Mızıka Çalındı Düğünmü Sandın Türküsünün Analiz Özeti</i>	141
Tablo 54. <i>Nasıl Methedeyim Türküsünün Analiz Özeti</i>	144
Tablo 55. <i>Ne Güzel Oğlan Türküsünün Analiz Özeti</i>	146
Tablo 56. <i>Öte Geçe Bu Geçe Türküsünün Analiz Özeti</i>	147
Tablo 57. <i>Seyreyle Güzel Kudreti Mevla Neler Eyler Türküsünün Analiz Özeti</i>	150
Tablo 58. <i>Siyah Zülfün Deste Deste Türküsünün Analiz Özeti</i>	152
Tablo 59. <i>Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz Türküsünün Analiz Özeti</i>	154
Tablo 60. <i>Tutam Yar Elinden Türküsünün Analiz Özeti</i>	157
Tablo 61. <i>Yarın Mahşer Yerine Türküsünün Analiz Özeti</i>	159
Tablo 62. <i>Yemenim Turalıdır Türküsünün Analiz Özeti</i>	161
Tablo 63. <i>Yüzünü Sevdığım Seyrana Çıkış Türküsünün Analiz Özeti</i>	164
Tablo 64. <i>Değerler ile İlişkilendirilen Erzurum Türkülerinin Önerilen Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı</i>	165

Tablo 65. <i>Değerler ile İlişkilendirilen Erzurum Türkülerinin Sınıf Düzeylerine Göre</i>	
<i>Betimsel Dağılımı</i>	166
Tablo 66. <i>Erzurum Türkülerinin İlişkilendirildikleri Kök Değerler.....</i>	166
Tablo 67. <i>Erzurum Türkülerinin İlişkilendirildikleri Değerlere Göre Betimsel Dağılımı</i>	167
Tablo 68. <i>Erzurum Türkülerinin İlişkilendirildiği Değerler ve Türkülerin Konuları/</i>	
<i>Temaları.....</i>	168
Tablo 69. <i>Değerler ile İlişkilendirilen Erzurum Türkülerinin Konularına/Temalarına İlişkin</i>	
<i>Betimsel Dağılımlar.....</i>	169
Tablo 70. <i>Değerler ile İlişkilendirilen Erzurum Türkülerinin Makam Dizilerine Göre</i>	
<i>Dağılımı.....</i>	169
Tablo 71. <i>Değerler ile İlişkilendirilen Erzurum Türkülerinin Makam Dizilerine İlişkin</i>	
<i>Betimsel Dağılım</i>	170
Tablo 72. <i>Değerler ile İlişkilendirilen Erzurum Türkülerinin Usullerine Göre Dağılımı</i>	171
Tablo 73. <i>Değerler ile İlişkilendirilen Erzurum Türkülerinin Usullerine Göre Betimsel</i>	
<i>Dağılımı</i>	172
Tablo 74. <i>Değerler ile İlişkilendirilip 9-12. Sınıf Öğrenci Düzeyine Uygun Olmayan</i>	
<i>Türküler</i>	172

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Değerler Eğitiminde Tanımlanan “On Kök Değer”	8
Şekil 2. Ana Usûller ve Bileşik Usûller Konusuna Ait 9. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek ...	19
Şekil 3. Bileşik ve Karma Usûller Konusuna Ait 10. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek.....	20
Şekil 4. 5 ve 7 Zamanlı Usûller Konusuna Ait 11. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek	21
Şekil 5. Uşşak Makamı Dizisi Konusuna Ait 9. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek	39
Şekil 6. Hicaz Makamı Dizisi Konusuna Ait 9. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek.....	23
Şekil 7. Türk Sanat Müziği Ses Değiştirici İşaretleri Konusuna Ait 10. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek.....	24
Şekil 8. Türk Halk Müziği Ses Değiştirici İşaretleri Konusuna Ait 10. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek.....	24
Şekil 9. Rast Makamı Dizisi Konusuna Ait 10. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek.....	25
Şekil 10. Saba Makamı Dizisi Konusuna Ait 10. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek.....	25
Şekil 11. Segâh Makamı Dizisi Konusuna Ait 11. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek	26
Şekil 12. Hüzzam Makamı Dizisi Konusuna Ait 11. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek.....	27
Şekil 13. Kürdi Makamı Dizisi Konusuna Ait 12. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek.....	28
Şekil 14. Nihavent Makamı Dizisi Konusuna Ait 12. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek	28
Şekil 15. Hüseyinî Makamı Dizisi Konusuna Ait 12. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek.....	29
Şekil 16. Al At'ta Yeşil Kolan Türküsünün Notası.....	33
Şekil 17. Aşığam Ben Sana Türküsünün Notası (1. Sayfa)	35
Şekil 18. Aşığam Ben Sana Türküsünün Notası (2. Sayfa)	36
Şekil 19. Âşıkların Aklın Alır Türküsünün Notası.....	38
Şekil 20. Ben Razi Değilem Hicrana Gama Türküsünün Notası.....	40
Şekil 21. Bir Kaş, Bir Göz, Bir Dil, Bir Diş Türküsünün Notası	42
Şekil 22. Bu Dağları Ben Gezdim Türküsünün Notası	44
Şekil 23. Bu Dünyada Muradıma Türküsünün Notası	46
Şekil 24. Can Bula Cananını Türküsünün Notası.....	48
Şekil 25. Can Elleriden Gelmişem Türküsünün Notası	50
Şekil 26. Ceylan Gözlerine Kurban Olduğum Türküsünün Notası.....	52
Şekil 27. Çayır İnce Biçemedim Türküsünün Notası (1. Sayfa).....	54
Şekil 28. Çayır İnce Biçemedim Türküsünün Notası (2. Sayfa).....	55
Şekil 29. Çıkamadım Palandöken Başına Türküsünün Notası (1. Sayfa).....	57
Şekil 30. Çıkamadım Palandöken Başına Türküsünün Notası (2. Sayfa).....	58

Şekil 31. Çıkamadım Palandöken Başına Türküsünün Notası (3. Sayfa).....	59
Şekil 32. Çıktım Eşiğe Bu Gün Türküsünün Notası	61
Şekil 33. Çıktım Kerpiç Duvara Türküsünün Notası	63
Şekil 34. Değirmen Başında Vurdular Beni Türküsünün Notası.....	65
Şekil 35. Derede Gum Gaynıyor Bağdagül Türküsünün Notası.....	67
Şekil 36. Derikonun Düzler Türküsünün Notası.....	69
Şekil 37. Doksan Üç Harbinden Geliyor İzi Türküsünün Notası	71
Şekil 38. Dün Gece Yâr Hanesinde Türküsünün Notası (1. Sayfa)	73
Şekil 39. Dün Gece Yâr Hanesinde Türküsünün Notası (2. Sayfa)	74
Şekil 40. Ekdığım Yonca Türküsünün Notası.....	76
Şekil 41. Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem Türküsünün Notası (1. Sayfa).....	78
Şekil 42. Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem Türküsünün Notası (2. Sayfa).....	79
Şekil 43. Eledim Eledim Höllük Eledim Türküsünün Notası	81
Şekil 44. Elma Attım Yuvarlandı Türküsünün Notası	83
Şekil 45. Erzurum Bir Diktedir Türküsünün Notası (1. Sayfa)	85
Şekil 46. Erzurum Bir Diktedir Türküsünün Notası (2. Sayfa).....	86
Şekil 47. Erzurum Çarşı Pazar Türküsünün Notası (1. Sayfa)	88
Şekil 48. Erzurum Çarşı Pazar Türküsünün Notası (2. Sayfa).....	89
Şekil 49. Erzurum Kilidi Mülk-i İslam 'ın Türküsünün Notası.....	91
Şekil 50. Erzurum Ovaları Türküsünün Notası (1. Sayfa)	92
Şekil 51. Erzurum Ovaları Türküsünün Notası (2. Sayfa).....	94
Şekil 52. Eşiğin Altında Çift İlan Öter Türküsünün Notası ,	96
Şekil 53. Evlerinin Önü Harman Türküsünün Notası.....	98
Şekil 54. Ey Kerem Kâni Bes Değil Midir Türküsünün Notası	99
Şekil 55. Gara Çuhalım Oğlan Türküsünün Notası.....	102
Şekil 56. Gar Yağar Bardan Bardan Türküsünün Notası.....	104
Şekil 57. Gel Gidelim Sevdığım Türküsünün Notası.....	105
Şekil 58. Gökte Yıldız Ellidir Türküsünün Notası.....	108
Şekil 59. Guşburnu Pürlenirmi Türküsünün Notası	110
Şekil 60. Güzeller Bezenmiş Toya Giderler Türküsünün Notası	112
Şekil 61. Hakka Teslim Olmuşam Türküsünün Notası	114
Şekil 62. Haziranı Temmuz Getirdik Dize Türküsünün Notası.....	116
Şekil 63. Hey Ağalar Hangi derde Yanayım Türküsünün Notası	119
Şekil 64. Kale Kaleye Karşı Türküsünün Notası	121

Şekil 65. <i>Kapıda Gavun Yerler Türküsünün Notası</i>	123
Şekil 66. <i>Karşı Geçeye Geçerem Türküsünün Notası</i>	125
Şekil 67. <i>Karşıda Hayvalıklar Türküsünün Notası</i>	127
Şekil 68. <i>Kırmızı Gül Demet Demet Türküsünün Notası</i>	129
Şekil 69. <i>Köprüünün Başlarında Türküsünün Notası</i>	131
Şekil 70. <i>Köylük Yerden Köşk Gider Türküsünün Notası</i>	133
Şekil 71. <i>Mavi Yelek Mor Düğme Türküsünün Notası (1. Sayfa)</i>	135
Şekil 72. <i>Mavi Yelek Mor Düğme Türküsünün Notası (2. Sayfa)</i>	136
Şekil 73. <i>Mendilimde Tuz Taşı Türküsünün Notası</i>	138
Şekil 74. <i>Mızıka Çalındı Düğünmü Sandın Türküsünün Notası (1. Sayfa)</i>	140
Şekil 75. <i>Mızıka Çalındı Düğünmü Sandın Türküsünün Notası (2. Sayfa)</i>	141
Şekil 76. <i>Nasıl Methedeyim Türküsünün Notası</i>	143
Şekil 77. <i>Ne Güzel Oğlan Türküsünün Notası</i>	145
Şekil 78. <i>Öte Geçe Bu Geçe Türküsünün Notası</i>	146
Şekil 79. <i>Seyreyle Güzel Kudreti Mevla Neler Eyler Türküsünün Notası</i>	149
Şekil 80. <i>Siyah Zülfün Deste Deste Türküsünün Notası</i>	150
Şekil 81. <i>Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz Türküsünün Notası (1. Sayfa)</i>	152
Şekil 82. <i>Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz Türküsünün Notası (2. Sayfa)</i>	154
Şekil 83. <i>Tutam Yar Elinden Türküsünün Notası</i>	156
Şekil 84. <i>Yarın Mahşer Yerine Türküsünün Notası</i>	158
Şekil 85. <i>Yemenim Turalıdır Türküsünün Notası</i>	160
Şekil 86. <i>Yüzünü Sevdığım Seyrana Çıkış Türküsünün Notası</i>	161

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Değerler eğitimi, toplum dinamiklerinin önemli bir parçasıdır. Değerler, toplumu ayakta tutan, yaşamın işleyişine önemli katkıda bulunan, insanlar arasında huzur, güven ve refahın temelini oluşturan bir hazinedir. Bu değerler, kuşaktan kuşağa aktarılarak gelecekteki nesillerin ahlaki temellerini sağlamlaştırmak açısından da oldukça mühimdir. Kişide yaşam hakkına ve ahlakına saygı duyan, toplumun faydasını gözetan, bilim, fen, teknoloji ve daha birçok alana katkıda bulunan, mücadele bakımından; kin, nefret, fitne, kargaşa ve kötü niyet taşıyan iç ve dış etkenlere karşı da gayret ve uğraş içerisine olan bireylerin yetiştirilmesi bakımından önemlidir.

Küreselleşme, sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel anlamda birçok gelişmeye fayda sağlarken, diğer taraftan toplumun çekirdeğini oluşturan aileyi, toplumun kültürel yapısı ve değerleri de tehdit etmektedir. Değerler toplumu bir arada tutan, doğruyu ve yanlışı ayırmayı sağlayan manevi bir kuvvettir. Hayata mana katarak, insanlara birlikte yaşama ortamı sağlar. Birbirlerine saygılı, hoşgörülü, sevgi saygı çerçevesinde gelişen bir yaşam oluşturur. Bu sayede caydırıcı disiplin cezalarına gerek kalmadan toplum, değerler tarafından yönlendirilir. (İbalı, 2019, s. 4)

Değerler eğitimi, Millî Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) yayınlamış olduğu öğretmen kılavuz kitaplarında (Akbulut, 2020 ve 2021; Şimşek, 2021) ve öğretim kademelerinde örtük program (MEB, 2018) olarak yer almaktadır. Öğretim programında yer alan “kök değer”ler şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır (MEB, 2018).

Eğitim, toplumun gelişip ilerlemesi açısından mühim olduğu kadar ahlaki, insani, sosyal, millî ve manevi değerlerin kazandırılmasında da önemlidir. Öğrencilere bilgi, beceri ve tutum kazandırmak ayrıca düzgün ve gelişmiş bir kişiliğe, karaktere sahip, toplumun değerlerini kazanmış iyi bir insan yetiştirmek bakımından gereklidir. Eğitim ilk olarak ailede başlar ve değerlerin aktarımı ilk önce aile ile sağlanır. Toplumun güçlü bir yapıya sahip olması ve varlığını güçlü bir şekilde sürdürebilmesi için aile kavramı oldukça mühimdir. Bunun yanı sıra eğitim ve öğretimde büyük sorumluluğu üstlenen öğretmeninde öğrenciye katkısının oldukça fazla olduğu gerçektir. Öğrenciye rol model olan, yönlendirici olan öğretmen, üstlendiği sorumluluğun bilincinde olması elbette önemlidir.

Branşlar içerisinde öğrencilerin sosyal aktivite ve etkinlikler yapmasına imkân sağlayan müzik dersi, öğrencilerin sosyal gelişimini, duyuşsal özelliklerini, ince motor kasları (küçük kas grupları el, parmak) kullanabilmeleri ve zihin egzersizleri ile beyin gücünü geliştirebilmeleri için önemli görülmüştür. Müfredattaki müzik ders kitaplarında yer alan şarkı ve türküler, öğrenci hazır bulunuşluk düzeylerine göre düzenlenmektedir. Özellikle şarkı ve türkülerin, yaşanmış/yaşanan olaylar, nasihatler, ders verme, ders çıkarma, yol gösterme gibi özellikleri taşıdığı görülmektedir. Okullarda belirli gün ve haftalar için yapılan programlarda seslendirilen eserler, canlandırılan tiyatrolar ve gösteriler, yaşanan olayları, değerleri ve kültürümüzü yansıtmaktadır. Müzik manevi, kültürel ve evrensel değerlerin sanat yoluyla aktarılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan öğrenme sürecinde programda yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışma ve etkinliklere yer verilmesi önemlidir (MEB, 2018, s. 14). Yapılan bu etkinlikler sayesinde değerler ve kültürel birikim, gelecek kuşaklara da aktarılmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma, Erzurum yöresine ait türkülerin, ortaöğretim müzik dersinde, değerler eğitimi kapsamında kullanılabilirliğini incelemektedir.

Problem Durumu

Teknolojinin imkânları, günümüzde iyi ve kötü yönleriyle kullanılabilirlerdir. İnsan hayatında birçok alanda (yerleşim, üretim, ulaşım, iletişim vs.) kolaylık sağlayan, ülkelerin gelişmesine ve yaşam refahının artmasını katkıda bulunan teknoloji, aynı zamanda toplumun değerlerini yıpratıcı, aile, akrabalık ve dostluk bağlarının zayıflamasına yol açan bir sorun haline gelmiştir. Bunun sonucunda ise birçok toplumsal kesimde bireysel yaşama arzusunun oluşmasına sebep olmuştur. Mesela bir birey; cep telefonu veya bilgisayar ile etkileşim halindeyken çevresiyle iletişim kurmadan gün boyunca vakit geçirebilmektedir. Durum böyleyken aile ve toplum içerisinde kopuklukların meydana gelmesi kaçınılmaz olmaktadır.

Bugün, modern bir çağda yaşama bağlı olarak insan hayatı da bu çağa göre şekillenmekte, gelenek ve kültürler maalesef unutulmaktadır. Giderek yaygınlaşan uyuşturucu, sigara, alkollü içecek tüketimi, işsizlik ve ekonomik sıkıntılar büyük sorun haline gelmiştir. Zaman zaman insanların iletişim ihtiyacını sadece televizyon, internet ve akıllı telefonların karşıladığı görülmektedir. Bu teknolojik araçların amacı dışında aşırı kullanılması, insanları sosyalleşmeden uzaklaştırıp iletişim kabiliyetlerini olumsuz yönde etkileyerek yalnızlığa sürüklemektedir. (Söylemez, 2014, s. 4)

Bu durumların yanı sıra yalnızlık, depresyon, okul problemleri, aile geçimsizlikleri ve boşanmalar sıkça rastlanan durum haline gelmiştir. İnsan, kâmil insan olma hedefinden vazgeçince bahsedilen bu durumlar ile karşı karşıya kalmakta, bu halin de uzun vadede ahlaki

yozaşmayı getireceği düşünölmektedir. Dolayısıyla ahlaki ve költürel değerklerde bir çöküş meydana geldiği görölmektedir.

Yaşadığı toplumun değerklerini benimseyen, faydalı, toplum, aile, akraba ve arkadaş bağlarına sımsıkı sarılan ve iletişim kuran bir nesil için; toplumun değerklerini aşılama, değerkleri yaşamak ve yaşatmak, gelecek kuşaklara aktarmak çok önemlidir. Bu bağlamda çalışmada “Erzurum yöresine ait türkülerin, ortaöğretim müzik dersinde değerkler eğitimi bağlamında kullanılabilirliği nedir?” sorusuna odaklanılmıştır. Bu sorunun çözümüne giden yolda şu alt problemlere de cevap aranmıştır:

Alt Problemler

1. Erzurum türkükleri, güfte içeriği açısından değerkler eğitimiyle ilgili hangi unsurları içermektedir?
2. Değerler eğitimiyle ilişkilendirilen Erzurum türküklerinin müzikal özellikleri öğrencilerin sınıf düzeylerine ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun mudur?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Repertüköl veri tabanında yer alan Erzurum yöresine ait türküklerin ortaöğretim müzik dersinde, değerkler eğitimi kapsamında kullanılabilirliğinin incelenmesidir. Bu amaca ulaşabilmek için, veri tabanında tespit edilen 275 Erzurum türküsünün sözleri ve müzikal özellikleri incelenmiştir. Sözlerde MEB tarafından belirlenmiş olan on kök değerk ile ilişkili unsurlar belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun yanında incelenen eserlerin ses aralıkları ve makamsal özellikleri bakımından öğrencilerinin sınıf düzeyleri ve hazır bulunuşluk düzeyleriyle uyumlu olup olmadığı da incelenmiştir.

Araştırmanın Önemi

Eğitim ve öğretim kademelerine yönelik hazırlanan ders kitapları, öğrencilerin zihinsel ve duyuşsal özelliklerine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Müzik dersi kitaplarında yer alan şarkı ve türküklerin bu durumu desteklediği ve yararlı olacağı düşünölmektedir. Müzik Dersi Öğretim Programı’nın (MEB, 2018) uygulanmasında dikkat edilecek hususlarda şu maddelere yer verilmiştir:

Madde 7: Ders yılı sonunda öğrencilerin öğrendiklerini sergilemek, paylaşmak ve öğrenmeyi zevkli kılmak amacıyla yılsonu etkinlikleri (dinleti, konser vb.) düzenlenmelidir.

Madde 8: Öğretmenler, sadece ders kitaplarına bağlı kalmamalıdır. Sınıf düzeyi, öğrencilerin ilgi, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri gibi unsurları göz önünde bulundurarak kazanımlarla tutarlı olacak şekilde öğretim materyalleri (müzik notaları,

müzik yazılımları, bilişim teknolojisi araçları, görsel ve işitsel materyaller, dinleti, sunum, etkinlik, çalışma kâğıtları, proje vb.) yapılandırmalı ve kullanmalıdırlar.

Madde 9: Öğrencilerden her sınıf düzeyinde türkü, şarkı vb. söyleme etkinliklerinden dengeli olarak sekiz eser seslendirmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca EBA gibi kaynaklar takip edilerek ilgili müzik dağarcığı eğitim öğretim sürecine dâhil edilmelidir.

Bu çalışmanın, 7. maddede, öğrenilen türkülerin, dinleti ve konser etkinlikleri şeklinde sergilenmesi; 8 ve 9. Maddelerde, eğitim etkinliklerinde sadece kitaplara bağlı kalmayarak Erzurum türkülerine yer verilmesi ve dağarcığa uygun örnek eserleri teşkil etmesi bakımından önem arz ettiği söylenebilir.

Değerler eğitimi kapsamında tanımlanan değerlerin, geleneksel Türk halk müziği eserleri vasıtasıyla öğretimi hem değerlerin kazandırılmasında hem de öğrencilerin kültürel miraslarında bu değerlerin nasıl yer bulduğunu kavramalarında olumlu etkileri olacağı düşünülmektedir. Bu sayede müzik öğretimiyle beraber öğrencilere kültürel değerleri hatırlatmak, yaşatmak ve bu kazanımları güncel tutarak gelecek nesillere aktarmak mümkün hale gelecektir.

Sınırlılıklar

Bu çalışma;

1. Ortaöğretim 9-12. sınıf düzeyi ile,
2. Değerler eğitimi kapsamında MEB tarafından müfredatta tanımlanmış “adalet, dostluk, dürüstlük, sevgi, saygı, sabır, vatanseverlik, yardımseverlik, öz denetim” ve “sorumluluk” değerleri ile,
3. Repertükül repertuarında bulunan Erzurum yöresine ait 275 türkü ile sınırlıdır.

Varsayımlar

1. Geleneksel Türk halk müziği repertuarında MEB başkanlığının belirlediği değerler ile ilişkilendirilecek eserler bulunduğu,
2. Güfte analizi ve müziksel özelliklerin analizi için belirlenen yöntemlerin, araştırma için uygun olduğu varsayılmıştır.

Tanımlar

Türk Dil Kurumu’na (TDK, t.y.), göre “on kök değer”in sözlük anlamları şu şekildedir:

Adalet: Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme.

Dostluk: Dost olma durumu; mihribanlık, ülfet.

Dürüstlük: Doğruluk.

Öz denetim: Daha önemli bir amaca ulaşabilmek için kişinin tepkilerini, davranışlarını veya başka amaca yönelme eğilimini denetleyip kısıtlaması; otokontrol.

Sabır: Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi; dayanç, çıdam.

Saygı: Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu; hürmet, ihtiram.

Sevgi: İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu; muhabbet.

Sorumluluk: Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi; sorum, mesuliyet, uhde.

Vatanseverlik: Yurtseverlik.

Yardımseverlik: Hayırseverlik.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Bilgiler ve İlgili Araştırmalar

Değer Kavramı

Herhangi bir durum karşısında diğer bir yolu seçmek, tercih etmek manasında tanımlanabilecek olan değerler, davranışa etki eden, o davranışları yargılayan bir anlayış biçimidir. Kişide neyin daha önemli olduğu yönelme, istek ve tercihleri gösteren unsurlardır (Ulusoy & Arslan, 2014, s. 5). Temelinde insan olabilme düşüncesi yatan, davranış ve vücut hareketlerini yönlendiren, beynin öncelik verdiği eylemlere denir. Davranışların hepsinde mutlaka bir değer vardır. Tutum ve davranışlardaki değerler, inanç bakış açısı ve kültür gibi bütün karakteristik özellikleri yansıtır. Rüyaların oluşması, psikolojide bilinçaltı olarak tanımlanan, bilmeyerek yapılan davranışlar değerlere bağlı olarak gerçekleşir. Değerler kişilerin ömür tarlasında yetiştirmesi amacıyla sunulan birer tohum gibidir. Kişi hangisini beslerse, o değeri kazanır ve onunla anılan bir birey olur. (Akarsu, 2015, ss. 13-162). Toplum sahip olduğu değerler sayesinde aidiyet ve mensubiyet hissine varır. Bütün iş ve eylemlerde beraber hareket etme durumu oluşur. Değerler ne kadar doğru ve kararlı bir şekilde yaşanırsa aktarımı ile hedeflere ulaşılması o oranda başarılı olur. Değerlerdeki yozlaşma sorunu beraberinde toplumsal olarak yıkım getirir (Akyol, 2010, s. 28). Çünkü değerler insanlara yol gösteren levhalar gibidir. Tehlikeli durumlara düşmemek için mutlaka değerlerden faydalanmak gerekir. Değerlerin göz ardı edilmesi durumunda bir sürü olumsuzluk ve problemler ile karşı karşıya kalmak mümkündür. Aydın ve Gürler (2014), değerlerin bazı özelliklerini şu şekilde sıralamışlardır:

1. Tarihi birikimlerden oluşan köklü inançlardır.
2. Üzerinde görüş birliğine varılmış kabullerdir.
3. Sosyal hayatı düzenleme rolleri vardır.
4. Kültürün devamlılığını sağlarlar.
5. Tutumların alt yapısını oluştururlar.
6. Ahlaki olgunluğa ulaştırırlar.
7. Dayanışma araçlarıdır.
8. Değerleri yaşayan ve yaşatan insanlardır, bu yönüyle değerler insanîdir.
9. Toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemleri sınırlandırırlar.
10. Değerler kişilere bakış açısı sağlar. (Akt., Akarsu, 2015)

Değerler Eğitimi

Ortaöğretim Müzik Öğretim Programı'nda (MEB, 2018, s. 5) ve Ortaöğretim 9-12. sınıf müzik dersi öğretmen kılavuz kitabında (Akbulut, 2021) değerler şu şekilde ifade edilmektedir:

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır. Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. “Eğitim programı”; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır. (s. 14)

Öğretim programlarının perspektifinden de eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkı vermesini sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Değerler eğitiminde tanımlanan “on kök değer” Şekil 1’de gösterildiği gibidir.

Şekil 1

Değerler Eğitiminde Tanımlanan “On Kök Değer”

(Maltepe, 2022)

Öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır (MEB, 2018, ss. 5-6). MEB 2022 eğitim-öğretim yılında yayınladığı Değerler Eğitimi Etkinlik Kitabı’nda değerler eğitimini kapsamlı bir şekilde anlatmaktadır (Maltepe, 2022). Değerler eğitiminin Türkiye’deki uygulaması UNESCO tarafından desteklenen “Yaşayan Değerler Eğitim Programı (YDEP) adı altında 1995 yılında Birleşmiş Milletlerin 50. yıl dönümü kutlamaları için hazırlanan bir projeye dayanmaktadır. MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı 2010 yılında valiliklere 2010-2011 eğitim-öğretim yılının ilk haftasında tüm ilk ve orta derecedeki ders içi ve ders dışında değerler eğitime yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ile ilgili bir genelge yollamıştır (MEB, 2012, Akt., Cihan, 2014, s. 433). Karagöz (2013), değerler eğitimi, “değerlerin bireylere eğitim kurumlarında, planlı ve programlı etkinlikler yoluyla kazandırılması sürecidir” şeklinde ifade etmiştir (s. 7). Bu süreçte temel hedefler karakterli, ahlaklı, kişilik sahibi, otokontrolü olan, dürüst bireylerin yetiştirmesini sağlamaktır. Eğitim kurumlarına teorik olarak aktarımların kısa zaman içerisinde unutulacağı hesap edilirse, değer kazanımında rol model olmanın etkisinin daha fazla olacağı muhakkaktır. Rol model olan öğretmenler, çocuklarla ailelerinden çok daha çok vakit geçirmeleri sebebiyle, öğrencilerin değer eğitimi ile ilgili olumlu tutumlar

edinebilmelerini sağlayabilirler. Bazen öğretmenin programı içerisinde, uygulanması istenilen değerler olmayabilir. Bu durumda öğretmenin değer aktarımı ile ilgili yeterliliklerinin olması gerekmektedir. Aksi halde rol model kişilik oluşturmadağı için değer kazanımı da gerçekleşmez (Bağcı, 2013, s. 5).

Değerler eğitimi ile ilgili literatüre bakıldığında, çalışmalarda konunun çok farklı açılardan ele alındığı ve çalışmalarda geçen değerlerin farklılaştığı görülmektedir. Cihan (2014), 2010-2011, 2011-2012, 2012-2013, 2013-2014 eğitim öğretim dönemlerinde uygulanan değerler eğitimi başlıklarının yıllara göre dağılımına yer vermiştir. Topal (2018) ise, değerler eğitimine ilişkin on kök değerden bahsetmiş, bu başlıklardan ayrı “namaz kılma, dua etme, Allah’tan korkma gibi manevî değerlere yer verilmemiştir” şeklinde eleştirel bir yaklaşımda bulunmuştur. Ceyhun (2021), 9 ve 12. sınıfların Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarında yer alan tiyatro metinlerinde, değerler listesindeki 44 değer ne kadar geçtiğini ve bu verinin Türk dili ve edebiyatı dersi için yeterli olup olmadığını incelemiştir. Meydan (2014), eğitimin felsefî temellerini, toplumsal ve bireysel gerekçeler bağlamında ele alınmış ve farklı değerler eğitimi yaklaşımlarının dayandıkları düşünsel arka-plan, uygulama süreci, avantaj ve dezavantajları yönünden inceleme yapmıştır. Algül (2021), gündelik yaşamda izlenen dizilerin, filmlerin, videoların ve reklamların içerisinde bulunan popüler kültür ürünlerinin bilinçli olarak ya da olmayarak benimsendiğine dikkat çekerek, popüler kültür ürünleri kitapların, değerler üzerindeki olumsuz etkisini incelemiştir. Değerler Eğitimi Yönergesinde milli eğitim müdürünün, yardımcılarının ve öğretmenlerin görevleri olarak değerler eğitimi uygulamasının ilke-esasları ve öğrencilerin sahip olması gerekli görülen değerlerin kazandırılması hususunu vurgulamıştır. Ayrıca Algül (2021), Rokeach ve Akbaş’ın değerler sınıflandırması tablosuna da yer vermiştir. Kurudayıoğlu ve Çakıcı (2013), “Türk Edebiyatı dersinin öğretiminde değerler” başlıklı çalışmada, “...gelişen teknoloji ve hızlı şehirleşme, popüler televizyon programlarının yönlendirmeleri, bazı sanatçı, sporcu, aktör ve aktrislerin menfî davranış, tutum ve düşüncelerinin çocuklar tarafından örnek alınması, ebeveynlerin her ikisinin de çalışması sonucu çocukların okul dışında geçirdikleri zamanın kontrol edilememesi vb. pek çok sebeple genç nesiller, millî, dinî ve ahlaki değerlerden yoksun olarak yetişmektedir.” ifadelerine yer vermiştir. Uyar (2007), Türkiye İstatistik Kurumu’na (TÜİK) göre çocuk suç oranları ile aile ve okulda değerlerin öğretiminin nasıl olacağı konusunu inceleyerek ve 9-12. sınıflarda görülen değerlerin kazanım sayıları istatistiğine yer vermiştir (s. 2). Kanak vd. (2018), Okul Öncesi Değerler Eğitimi Yönergesinde yer alan değerlerden hangi değerlere rastlandığı ve bu değerlerin hangi sıklıkla kullanıldığı istatistik tablosuna yer vererek, Türk ninnilerini değerler eğitimi açısından incelemiştir. Sarıca (2018), Beden Eğitimi ve Spor Dersi öğretim

programlarının 9-12. sınıflarda ayrı ayrı kazanımların dağılımı istatistiğine yer vererek, okullarda değerler eğitiminin ayrı bir ders olmadığını, “on kök değer”in değerlerin öğrenciler tarafından içselleştirilmesinde sorunlar yaşandığı belirtmektedir. Yılmaz ve Açar (2021), çalışmasında; değerleri 20 başlık olarak açıklamış ve 20 Erzincan türküsü içerisinde bu değerlerin varlığını gösterir tablolara yer vermiştir. İçlerinde en çok sevgi değerinin işlendiğini belirtmiştir.

Müzik Eğitiminde Değerler Eğitiminin Yeri

Müzik; manevi, kültürel ve evrensel değerlerin sanat yoluyla aktarılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan öğrenme sürecinde programda yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışma ve etkinliklere yer verilmesi önemlidir (MEB, 2018, s. 14).

Okullarda verilen eğitim incelendiğinde, duyuşsal, bilişsel ve psikomotor (devinişsel) davranışların kazandırılmasında oldukça önemli olan müzik eğitiminin, değerler eğitimi de birçok yönden desteklediği görülmektedir (Özaltunoğlu & Yuvacı, 2021, s. 638). Sanat dallarından biri olan müzik, hayatın ayrılmaz bir parçasıdır. İnsan hayatının her döneminde onun bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimine büyük katkı sağlayan önemli bir olgudur. Müziğin bireysel, toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevlerinin insan hayatındaki yeri ve öneminin yanı sıra hem bir eğitim aracı hem bir eğitim yöntemi hem de bir eğitim alanı hâline geldiği vurgulanmaktadır (MEB, 2018, s. 16).

Fiziksel yeterlilikleri kazanabilmek için eğitim sürecine dâhil olan insan, aynı süreç içerisinde içsel ve ruhsal yeterliliklerini kazanabilmek için de müzik gibi önemli derslerden faydalanmaktadır. Bireysel ve toplumsal bir gereklilik olan insani vasıflar olarak nitelendirilen değerlerin kazanımı adına müzik dersinde, dinleme, söyleme, çalma ve devinme olarak gerçekleştirilen tüm etkinliklerin önemi büyüktür. Dolayısıyla etkin bir değerler eğitimi için müzik eğitimi ve öğretiminin o düzlemde planlanması gerekmektedir. Aristoteles, duyguları samimi bir şekilde ifade etmede hiçbir şey ritim ve ses kadar güçlü değildir. Bu kuvvet, çocukların müzik eğitiminde mutlaka kullanılmalıdır. (Akarsu, 2015, s. 41)

Dinlenen müziklerde sadece müzik melodi ögesinin değil, sözlerin de uygun içerikli olmasına dikkat edilmelidir. Genel ahlak kurallarına uymayan, toplumsal yapıyı zedeleyici, millî ve manevî değerlerimizi hiçe sayan söz öbeklerinden oluşan müziklerin dinlenilmesi toplumsal yapının farkında olmadan bozulmasına ve insanlarımızın kültür erozyonuna uğramasına neden olacaktır (Karagöz, 2013, s. 55).

Bebeklik ve çocukluk dönemlerinde ninni tekerlemeler duyar ve çevreden duyulan çocuk şarkılarıyla müzikle etkili bir bağ kurulur. İlk defa dinlediğimiz bu nağmeler bir yandan uyumaya çağırırken bir yandan da bir tekerleme olarak eğlendirir. Bazen aileden

bazen okuldaki öğretmenlerden öğrenilen şarkılarla insan çevreyi tanır, doğadaki canlıları sevmeye, saygı duymaya başlar, işitilen bu güfte ve melodilerle iyiye, güzele, doğruya yönelir. Bu bakımdan olumlu güzel şeyler için değerleri ve davranışları kazanma yolunda, müzik eğitimi oldukça önemlidir. (Dönmez vd., 2017)

Müzik eğitimiyle; öğrencilerde istendik yönde kazanım ve farkındalık oluşturmak mümkün olabilir. Bunun için öğretmenin sorumluluklarının farkında olması, içtenlikle davranması ve yapılacak etkinlikler için hazırlık yapılması önemlidir. Hazırlanan materyallerin öğrenci hazır bulunuşluğuna uygun olması ve değerlere hitap etmesi de unutulmamalıdır. Bu konuda MEB, sınıf düzeyine göre hedef ve kazanım belirleyerek, öğretmen kılavuz kitapları ile öğretmenlere haftalık ve aylık olarak planlı bir işleyiş konusunda yol göstermektedir.

Çalışmanın birinci alt problemine yönelik öğrenci düzeyi bakımından 9-12. sınıf değerler eğitimine yönelik etkinlikler, MEB öğretmen kılavuz kitabında şu şekilde yer almaktadır:

9. sınıf:

1.2. 9.A.2, 1. *Etkinlik:* Ulusal Kurtuluş Savaşı ile ilgili görseller ve ses kayıtlarından yararlanır. Ayrıca İstiklal Marşı ile ilgili hazırlanan farklı materyaller etkileşimli tahtada gösterilir. Daha sonra konuya ilişkin, öğrencilerin duygu ve düşünceleri alınır. 2. *Etkinlik:* Ülke ve bayrak sevgisinin önemi vurgulanır. Mehmet Âkif Ersoy tarafından yazılan İstiklal Marşı, bu zaferin hangi mücadelelerle ve nasıl kazanıldığını anlatır. Ayrıca ulusal marşımız; bayrağın, bir milletin bağımsızlığının ve geleceğinin sembolü olduğunu ifade eder. (Akbulut, 2021, s. 31)

2.3. 9.A.3, 2. *Etkinlik:* Millî değerlerimize ve bayrak sevgisine vurgu yapılarak “Vatan” marşı seslendirilir. (Akbulut, 2021, s. 50)

5.2. 9.A.6, 3. *Etkinlik:* Mehter müziğine örnek olarak “Osman Paşa” marşı seslendirilir. Marş seslendirilirken toplum değerlerini önemseme ve dayanışmaya vurgu yapılır. (Akbulut, 2021, s. 111)

5.3. 9.A.7, 1. *Etkinlik:* Öğrencilere hangi marşları bildikleri sorulur ve marşların bıraktığı etkilere vurgu yapılır. Sakarya marşıyla beraber vatan ve bayrak sevgisini, millî birlik ve beraberliği, kahramanlığı ve bağımsızlığı konu alan görseller fon müziksiz izletilir. Aynı görseller marşlar eşliğinde tekrar izletilerek millî duyguların pekiştirilmesinde marşların önemi ve etkisi vurgulanır. (Akbulut, 2021, s. 117)

6.4. 9.C.4, 1. *Etkinlik:* Halk kültürünün türkülere yansıması vurgulanır. 2. *Etkinlik:* Öğretmen tarafından “Hey On Beşli” türküsünün öyküsü görseller eşliğinde anlatılır. “Hey On Beşli” türküsünde milli birlik beraberlik ve bağımsızlığın sağlanabilmesi için lise çağındaki çocukların cephelerde verdiği mücadeleye dikkat çekilerek öğrencilerden duygudaşlık kurmaları istenir. (Akbulut, 2021, s. 145)

9. sınıf etkinliklerde geçen öğrenim ve kazanımlarda; öğrencilerde vatan ve bayrak sevgisi bilinci oluşturarak, on kök değerdeki “vatanseverlik” ve “sorumluluk” değerleri vurgulanmıştır.

10. sınıf;

1.2. 10.A.4, 1. *Etkinlik*: Marşlar ve kahramanlık türküleri seslendirilirken dikkat edilmesi gereken hususlar hakkında bilgi verilir. 2. *Etkinlik*: “Vatan” ve “İleri” marşları seslendirilir. 3. *Etkinlik*: “Çanakkale İçinde” ve “İzmir’in Kavakları” türküleri seslendirilir. (Akbulut, 2021, ss. 39-41)

3.1. 10.B.4, 2. *Etkinlik*: Sol majör tonunda yazılan “Cumhuriyet Marşı” ve mi minör tonunda yazılan “İzmir’in Dağlarında” adlı eserler seslendirilir. Vatan sevgisine ve vatana karşı sorumluluklara dikkat çekilir. (Akbulut, 2021, s. 71)

5.2. 10.A.5, 1. *Etkinlik*: Türkülerimiz dinletilirken kültürel mirasımızı korumanın gerekliliği üzerinde durulur. (Akbulut, 2021, s. 107)

10. sınıf etkinliklerde geçen öğrenim ve kazanımlarda; öğrencilerde vatan ve bayrak sevgisi bilinci oluşturmak, kültürel değer ve miraslara sahip çıkma sorumluluğu farkındalığı oluşturmak için on kök değerdeki “vatanseverlik” ve “sorumluluk” değerleri vurgulanmıştır.

11. sınıf;

1.2. 11.A.3, 1. *Etkinlik*: Millî birlik ve beraberliğin, vatan ve bayrak sevgisinin pekiştirilmesinde marş ve şarkıların önemi üzerinde durulur. 2. *Etkinlik*: “Gençlik Marşı” ve “Bir Yolcuya” marşı; millî mücadele, vatan ve bayrak sevgisi, millî birlik ve beraberlik ile ilgili görseller eşliğinde seslendirilir. 3. *Etkinlik*: Millî mücadele ve ulusun kahramanlığını anlatan “Şu Dalma’dan Geçtin mi (Yörük Ali)” türküsü seslendirilir. (Akbulut, 2020, ss. 32-34)

11. sınıf etkinliklerde geçen öğrenim ve kazanımlarda; öğrencilerde vatan ve bayrak sevgisi bilinci oluşturmak için on kök değerdeki “vatanseverlik” ve “sorumluluk” değerleri vurgulanmıştır.

12. sınıf;

1.2. 12.A.2, 1. *Etkinlik*: Millî mücadele ve kahramanlıkları konu alan marşları anlamlarına uygun olarak öğrencilerin seslendirmelerini sağlayınız (Şimşek, 2021, ss. 25-33). 6. *Etkinlik*: Farklı bölgelere ait türkü ve şarkı formundaki eserleri, kültürel mirasımıza sahip çıkmanın önemine vurgu yaparak öğretiniz. Öğrencilerin bu eserleri seslendirmelerini sağlayınız. (Şimşek, 2021, ss. 61-63)

3.2.1. 12.A.5, 6. *Etkinlik*: Farklı bölgelere ait türkü ve şarkı formundaki eserleri, kültürel mirasımıza sahip çıkmanın önemine vurgu yaparak öğretiniz. Öğrencilerin bu eserleri seslendirmelerini sağlayınız. (Şimşek, 2021, ss. 61-63)

12. sınıf etkinliklerde geçen öğrenim ve kazanımlarda; öğrencilerde vatan ve bayrak sevgisi bilinci oluşturmak, kültürel değer ve miraslara sahip çıkma sorumluluğu farkındalığı oluşturmak için on kök değerdeki “vatanseverlik” ve “sorumluluk” değerleri vurgulanmıştır. Genel olarak 9-12. sınıf etkinliklerinde ağırlıklı olarak; vatanseverlik, sorumluluk ve kültürel miras kavramları öne çıkmaktadır. Müzik dersi etkinliklerinde öğrencilerde özellikle vatan sevgisi, milli birlik/beraberlik bilinci ve kültürel değerleri benimsemek, yaşatmak duyguları oluşturmak istenmiştir.

Müzik, evrensel bir olgudur. Her ülkenin kendine ve bölgelerine göre bestelenmiş veya doğaçlama oluşturulmuş müzik türleri vardır. Müzik, yörelerin kültürünü, gelenek-göreneklerini ve değerlerini ifade etmede ve aktarmada önemli bir unsurdur. İnsan toplulukların bu değerleri önemseydiği ve yeni nesillere aktarmada müziğin etkin gücünden faydalandığı görülmüştür. Ülkemizde de müziğin etkin gücünün birçok alanda kullanıldığı görülmektedir. Yöreleredeki yaşantı şekli, düşünce, yöre tavrı, giyim/kuşam, yöresel yemekler, ibadet şekli ve siyaset gibi unsurlar da müzikle ifade edilmiş ve tanıtılmıştır. Eğitim ders kitaplarında, yörelere ait halk müziği, sanat müziği, çocuk şarkıları, marşlar ve tasavvuf eserlerinin de yer aldığı görülmektedir.

Değerler Bakımından Erzurum Yöresi Kültürü ve Müzik Kültürü

Kültür, bir toplumu diğer toplumlardan farklı kılan, geçmişten beri değişerek devam eden, kendine özgü, sanatı, inançları, örf ve adetleri, anlayış ve davranışları ile onun kimliğini oluşturan yaşayış ve düşünüş tarzıdır. Topluma bir kimlik kazandıran, dayanışma ve birlik duygusu verdiği toplumda düzeni de sağlayan maddi ve manevi değerlerin bütünüdür (T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, t.y.). Toplumların bir arada yaşaması ve olması gereken; duygu düşünce ve yargı birliğini meydana getiren, gelenek, görenek, düşünce ve sanat değerlerini kapsayan ifadelerin tümüdür (Güçlü, 2022, s. 52). İnsanın tutum ve davranışlarının arka planında eğitimin ötesinde, kültürel yapının etkileri de vardır. Doğuştan getirdiği yapı üstüne, başta annesi ve yetiştirilmesi ve eğitim de bu yapı üstünde bir boyut oluşturmaktadır (Akşit, 2020).

Her toplumun kendine özgü kültürü vardır. Kültürde; ülkeler arasında olduğu gibi ülke içerisinde olan bölgelerinde de farklılıklar söz konusudur. Türkiye'nin yaşam ve kültürü diğer ülkelere göre nasıl farklılık gösteriyorsa, kendi içindeki bölgeleri arasında hatta bölgelerdeki şehirlerde de farklılıklar görülmektedir. Bu durum birçok açıdan değişiklik göstermektedir. Yaşanan kültürün yanı sıra şehirlere göre insanlara adlandırma bile yapılmıştır. Mesela Aydınlılara “Efe”, Sivashılara “Yiğido”, Elazığlılara “Gakkoş”, Erzurumlulara ise “Dadaş” isimleri kullanılmaktadır. Bu bağlamda;

Yurdumuzun her yöresi gibi Erzurum kişiliği de kahramanlık, yiğitlik, mertlik gibi özellikleri kendisinde en belirgin biçimde yansıtır. Erzurum'un Dadaş'ı ve Aziziye dendiğinde bu nitelikler açık biçimde dile getirilir. Erzurumlu olana “Dadaş” denir. Dadaş; ağabey, bey, kardeştir. Erzurum'un kadın ve erkeği sanatkâr ve ince zevk sahibidir. Bu durum hem maddi kültür hem de manevi kültür oluşundandır. Erzurum'un insanı dinine bağlı, ibadetlerini genellikle yerine getiren, toprak ve doğa sevgisi kutsal olan, yardımlaşma ve hayırseverliği köklü olarak içine yerleşmiş kişilerdir. Samimiyet en yaygın davranışlar arasındadır. Başkasının derdiyle dertlenir, hâl hatır sorar, sevdi

mi candan sever. Dost, ahabap sevgisi yaygın bir davranıştır. Akrabalık, aile sevgisi ve bağları çok güçlüdür. (Tezcan, 1987, ss. 276-284)

Tuna (2001), Erzurum insanı için şu ifadeleri kullanmıştır: kardeş, ağbeyi, mert, cesur, yiğit delikanlı, erdemli, saygın, güven duyulan, düşkünlere her zaman sofrası açık olan, ağırbaşlı, uysal yaylanın çocuğu, serhatların yoldaşı (s. 45). Ahlaki kurallarına, geleneklerine bağlı, erdemli, ciddi, terbiyesizliklere ve saygısızlıklara karşı hoşgörüsüzdür. Dört mevsim kültür koşulları ve güzelliğiyle yaşanır (Babüroğlu, 2003, s. 180).

Misafirperver olarak bilinen Erzurum insanı, her ne kadar sert mizaçlı görünse de yufka yürekli, merhametli ve oldukça duyarlı bir yapıya sahiptir. Misafirini evinin başköşesinde ağırlar. İçi sevgi doludur. İkramda oldukça cömert davranır. Vatan, bayrak ve ezan sevgisi daima içindedir. Yaşlılara hürmet, küçüklere sevgi gösterirler. Akrabalık bağlarını daima diri tutmaya gayret gösterirler. Şehirde müzik kültürünün de ayrı bir yeri vardır.

Müzik Kültürü, “insanın, genel kültürle beraber edindiği müzik sanatına ilişkin yeterlik ve davranışlar ile müzikte geçerli ahlak kuralları, gelenekler benzeri ve alışkanlıkları kapsayan bir bütün” (Günay, 2006) olarak tanımlanmaktadır. Müziğe kıymet verilmesi sebebiyle yörede yaşayan insanlar tarafından gerekli hassasiyet gösterilmiş ve müzik toplulukları oluşturulmuştur. Ayrıca bu durumu eğitim boyutuna taşıyarak bir düzen ve süreklilik kazandırmışlardır.

Tarikatlar, İslâm dininin esaslarına bağlı, tasavvuftan etkilenecek hem manevi hem de edebiyat, musiki ve güzel sanatları öğretmiş, akademik yönü her devirde muhafaza etmiştir. Bu sebeple geçmiş dönemlerde hafızların imam hatip görevlerinin yanı sıra musikişinaslık ve bestekârlıkları da vardı. Bunlardan birçok kişi vardı ve birisi de (1873-1931) yılları arasında yaşayan Lâla Paşa Camii imamı “Hafız Hacı Hamit Efendi”dir. 1939 yılında Telgrafçı Galip Bey, Hafız Öğretmen Faruk Kaleli, kardeşi Ali Rıza Kaleli, Hafız Öğretmen Ömer (Duygun) Bey sistemli bir şekilde yürümesi bakımından konservatuar manasında kullanılan “Erzurum Musiki Birliği”ni oluştururlar. Halk evleri bünyesinde Halk Müziği Korosu kurulmuştur. (Kurnu, 2005, ss. 7-8)

Erzurum yöresi, müzik kültürü bakımından oldukça zenginlik göstermektedir. Yöre insanı, müziği fevkalade sevmekte ve önem vermektedir. Erzurum türkülerinde yayla kokusu, soğuk subaşlarının havası vardır. Bu türkülerde vatan sevgisi, ana baba sevgisi, kardeş sevgisi, arkadaş sevgisi ve yar sevgisinin ifadeleri vardır. Ezgilerinde dahi ağır mücadeleler veren, coşan ve sonradan sakinleşen bir Dadaş’ın hususiyetini ve iç âlemini dışa döken ifadeler vardır (Bulut, 2001, s. 18). Özellikle Erzurum’da “bar” önemli yer tutar. Her figürünün bir manası vardır ve oldukça iştisamlı bir oyundur. Bar’ın tanımını Dadaş Necati Karabacak şöyle ifade etmiştir.

“Bar bazı kimselerin sandığı gibi bir oyun değildir. Bar, Dadaş’ların başkalarını eğlendirmekten ziyade, coşup köpüren enerji ve kudretini sükûnete getirmek için

başvurulan bir gösteridir”. Dadaş Necati Karabacak, Ankara’da barları öğrenmek isteyen bir arkadaşına; “bar burada öğrenilmez” der. Arkadaşının ısrarına karşılık birkaç bar’a çalışırlar ve arkadaş; öğrenilmez dediği şeyi pekâlâ öğrendiğini iddia eder. Dadaş Necati’de “hayır öğrenmedin” der. Erzurumluların toplandığı Ulus’taki Naim Çaplı’nın otelinde davul-zurna eşliğinde bar tutmaya başlarlar. Dadaş Necati arkadaşını koltuğunda ısındırmaya çalışırken; “tut elimi, tut bileğimi dostum” der. Karabacak’ın hem hareket yaptığını hem de tiril tiril titrediğini gören arkadaş; haklısın Dadaşım deyip elini öpmeye çalışır. (Babüroğlu, 2003, s. 141)

Erzurum Yöresi Türkülerinin Özellikleri

Yöresel müzik, belirli bir yöreye ait çalgılar ile çalınıp o yöreye özgü ağız ve şive ile icra edilen, kendine has belirli bir ezgi ile söylenen, hece ölçüsü ile yazılan ve zamanla anonimleşmiş bir nazım biçimidir.

Erzurum yöresi İpek Yolu güzergâhı olması sebebiyle farklı kültürlerin kavşak noktası olmuştur. Bundan dolayı büyük bir müzik zenginliğine sahiptir (Feyzi, 2021, s. 29). Türkülerin güftesi; sevgi, sevgili, güzellik, kına türküleri, evlenme törenleri, gurbet, ayrılık, tabiat, askerlik, kahramanlık, savaş, ölüm, gelin için yakılan türkü, yeme-içmeyle ilgili türküler, dadaş sözcüğü ve Erzurum adına yakılmış türküler olarak karşımıza çıkmaktadır (Tuna, 2001, ss. 40-45).

Erzurum türkülerinde, en çok on zamanlı (aksak semai), dört zamanlı (nîm sofyân, sofyân) ve on iki zamanlı (yürük semâinin birleşimi) usûller görülmektedir (Feyzi, 2021, s. 31). Bölgeye has olan 10/8’lik ölçü çoğunluktadır. Özellikle 5/8’le ifade edilen Sümmanî ağzı da dikkatleri çekmektedir (Feyzioğlu, 2012, ss. 189, 197). *Sümmanî; koşma, semai, musammat, müstezad, gazel, divan, destan ve lügaz* gibi türlerden yazılmış birçok eser bırakmıştır. Ayrıca Sümmanî’ye ait bir makam vardır: Sümmanî makamı. Ezgiler, 5 zamanlı, 2+3 kalıp usûl ile ölçülendirilir (Sümbüllü, 2015, s. 27). Ağız, tavır, şive, ritim yapısı yönüyle de çeşitlilik fazladır ve bölgede kırık havalar yaygındır. Erzurum’un da içinde bulunduğu Doğu Anadolu Bölgesinde genel olarak *bağlama, kaval, def, tulum, mey, klarnet, akordeon, zurna, davul* çalgıları kullanılır (Bayburtlu, 2016, s. 266). Yörede kırık hava ve uzun hava türlerine çok rastlanmaktadır.

Erzurum türkülerinin özellikleri bakımından bazı çalışmalarda şu sonuçlar yer almaktadır: Bayburtlu (2016), TRT repertuvarında Erzurum yöresine ait 231 türkü bulunduğunu, bunların 226’sının *kırık hava*, 5’inin *uzun hava* olduğunu ifade etmiştir. Söz konusu çalışmadaki türkülerin makam dizilerinde en çok *uşşak, çargâh, segâh, hüseyini* dizilerine, usullerde ise 10/8, 4/4, 12/8 ve 6/8’lik usullere rastlandığı saptanmıştır (ss. 277-278). Kervancıoğlu’nun (2013) araştırmasında 240 adet Erzurum türküsü tespit edilmiştir. Bu türkülerin makam dizlerinin ise *uşşak, çargâh, segâh* ve *hüseyini* olduğu belirtilmiştir (s. 47).

Tuna (2001) çalışmasında, 244 Erzurum türküsüne yer vermiştir. Türkülerin usul yapısı özellikleri bakımından 10/8, 4/4 ve 12/8'lik olduklarını göstermiştir (ss. 103-113). Bulut (2001) ise çalışmasında, 187 Erzurum türküsünün sadece nota ve güftesine yer vermiş olup, herhangi bir değerlendirme ve sonuç çıkarımı yapmamıştır (ss. 71-303).

Türkiye'nin her yerinde kendi yöresine has şive, usûl ve güfte özellikleri vardır. Müzik dersi müfredatında da bu yörelere ait bazı türküler yer almaktadır. Bu türküler sayesinde bölgelerin kültürel yapısı ve yörenin müzik türü tanıtılır. Bu bağlamda MEB, eğitimin bütün kademelerinde etkinlikler planlayarak, öğrencinin hazır bulunuşluk durumuna göre belirli bir öğretim programı çerçevesinde sunmaktadır.

Müzik Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları

Sanat; kişilerin bireysel gelişimlerine, kendilerini ifade edebilmelerine, yardımlaşma ve birlikte çalışma becerilerinin gelişmesine, üretici bireyler olarak yetişmesine katkı sağlamaktadır. Bu özellikleriyle, eğitimin her kademesinde yapılan sanat eğitimi ile yeni eserler üreten, yaratıcı ve kendilerini özgürce ifade edebilen bireylere ulaşmak hedeflenmelidir. Sanat dallarından biri olan müzik, hayatın ayrılmaz bir parçasıdır. İnsan hayatının her döneminde onun bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimine büyük katkı sağlayan önemli bir olgudur. Öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenme yoluyla müziği sevmesi, müzikten haz almalarının sağlanması, müzik eğitimi yoluyla kendilerini ve çevrelerini tanımaları ve estetik bakış açılarının oluşturulmasında Müzik dersi öğretim programı önemli bir yer tutmaktadır. Bu sayede öğrencilerin millî ve manevi değerlerini benimsemiş, evrensel değerlere saygılı, kendi müzik kültürünü ve dünya müzik kültürlerini tanıyan, müzik teknolojisini kullanabilen, estetik bakış açısına sahip, özgüven sahibi bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır.

Müzik dersi öğretim programının amaçları şu şekildedir (MEB, 2018):

1. İstiklâl Marşı'mızla beraber millî birlik ve bütünlüğümüzü pekiştiren diğer marşlarımızı doğru ve etkili seslendirmeleri,
2. Müzik alanında yapılan çalışmaları ve gelişmeleri takip etmeleri,
3. Müziğe yönelik olumlu tutum sergileyerek özgüvenini ve yaratıcılığını geliştirmeleri,
4. İlgi ve yeteneği doğrultusunda müzik etkinliklerine (şarkı söyleme, yaratıcı çalışmalar, araştırma) yönelmeleri,
5. Müziksel bilgi, görgü, ilgi, istek ve yeteneklerini geliştirmeleri,
6. Müzik terminolojisini ve dilini doğru kullanmaları,
7. Müziksel algı ve bilgilenme ile müziksel temel okuma ve yazma becerisine sahip olmaları,
8. Müziğin diğer sanat dallarıyla ilişkisini kurarak estetik duygularını geliştirmeleri,
9. Bilinçli bir müzik dinleyicisi olmaları,
10. Müzik dağarcığı oluşturmaları,
11. Ülkemizdeki müzik türlerini ve önemli sanatçıları tanımaları,

12. Evrensel bir müzik kültürüne sahip olmaları amaçlanmaktadır. (ss. 12-13)

Bu amaçların; öğrencilerin duyuşsal ve bilişsel yönlerini geliştirerek, farkındalık kazandırmak ve istifade etmeleri doğrultusunda hazırlandığı düşünülmektedir. Bu bakımdan çalışmanın ikinci alt problemine yönelik ğrenci düzeyi açısından; MEB müzik dersi müfredatındaki 9-12. sınıf öğrenme alanları, kazanım sayıları ve ders sürelerine ilişkin dağılımlar Tablo 1-4’te verildiği gibidir.

Tablo 1

9. Sınıf ğrenme Alanlarına Göre Kazanım Sayısı ve Süre Dağılımları

ğrenme Alanları	Kazanım Sayısı	Süre/Ders Saati	Oran(%)
Dinleme–Söyleme	7	35	49
Müziksel Algı ve Bilgilenme	5	12	17
Müziksel Yaratıcılık	4	11	15
Müzik Kültürü	9	14	19
Toplam	25	72	100

(Akbulut, 2021)

Tablo 2

10. Sınıf ğrenme Alanlarına Göre Kazanım Sayısı ve Süre Dağılımları

ğrenme Alanları	Kazanım Sayısı	Süre/Ders Saati	Oran(%)
Dinleme – Söyleme	8	37	51
Müziksel Algı ve Bilgilenme	5	11	15
Müziksel Yaratıcılık	3	10	14
Müzik Kültürü	6	14	19
Toplam	22	72	100

(Akbulut, 2021)

Tablo 3*11. Sınıf Öğrenme Alanlarına Göre Kazanım Sayısı ve Süre Dağılımları*

Öğrenme Alanları	Kazanım Sayısı	Süre/Ders Saati	Oran(%)
Dinleme – Söyleme	7	35	49
Müziksel Algı ve Bilgilenme	5	9	13
Müziksel Yaratıcılık	4	8	11
Müzik Kültürü	8	20	28
Toplam	24	72	100

(Akbulut, 2020)

Tablo 4*12. Sınıf Öğrenme Alanlarına Göre Kazanım Sayısı ve Süre Dağılımları*

Öğrenme Alanları	Kazanım Sayısı	Süre/Ders Saati	Oran(%)
A. Dinleme – Söyleme	5	36	50
B. Müziksel Algı ve Bilgilenme	3	10	14
C. Müziksel Yaratıcılık	3	8	11
D. Müzik Kültürü	10	18	25
Toplam	21	72	100

(Şimşek, 2021)

Tablo 1-4’te, öğrencilerin eğitim öğretim süresince müzik dersleri etkinliklerinde uygulanan kazanımlarına yer verilmiştir. Bu kazanımlarla; öğrencinin hazır bulunuşluğa göre sırasıyla ilk önce dinleme-söyleme, teorik olarak müzikal bilgilerin kazandırılması, sonrasında uygulama yaptırılarak müzikal bağlamda yaratıcılık yönlerinin geliştirilmesi ve müzik kültürünün kazandırılması amaçlanmıştır. Dinleme-söyleme öğrenme alanına ait 9, 10 ve 11. sınıfta 7-8 kazanım bulunurken, 12. sınıfta dinleme ve söylemeden ziyade daha çok müzik kültürüne ağırlık verilerek 9, 10 ve 11. sınıftan daha yoğun şekilde müzik kültürü kazanımına yer verilmiştir. Dinleme-söyleme ve müzikal bilgilenmede, MEB’in ders etkinlikleri kazanımları şu şekildedir;

9. Sınıf:

- a) 2/4’lük, 3/4’lük ve 4/4’lük usûllerin halk müziği ve klasik Türk müziğindeki vuruş şekilleri tanıtılır.

b) 5/8'lik, 6/8'lik, 7/8'lik, 8/8'lik ve 9/8'lik usûllerin halk müziği ve klasik Türk müziğindeki vuruş şekilleri tanıtılır. (Akbulut, 2021, s. 21)

Kazanım: 9.B.4. Türk müziği usûllerinin vuruşlarını tanır.

2.7. Türk müziğinde usûller

5-6. *Etkinlik*: Türk halk müziğinde kullanılan usûller Şekil 2'de gösterildiği gibidir. (Akbulut, 2021, s. 71)

Şekil 2

Ana Usûller ve Bileşik Usûller Konusuna Ait 9. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek

5. ETKİNLİK

Türk halk müziğinde kullanılan usuller tanıtılır.

Türk halk müziğinde usuller üçe ayrılır.

1) **Ana Usuller**: İki, üç, dört zamanlı usuller ve bunların üçerli şekillerinden oluşur.

2) **Bileşik Usuller**: İki, üç ve dört zamanlı ana usullerin birleşmesiyle oluşur. Beş, altı, yedi, sekiz ve dokuz zamanlı usuller bileşik usullerdir.

3) **Karma Usuller**: Birden fazla bileşik usulün bir araya gelmesiyle oluşur. On ve daha fazla zamanlı usuller karma usullerdir.

6. ETKİNLİK

Ana usuller ve üçerli şekillerinin vuruşları gösterilir.

Ana usuller

2) 3) 4)

Ana usullerin üçerli şekilleri

6) 9) 12)

(Akbulut, 2021)

Şekil 2'de, 9. sınıflarda ana ve bileşik usûllerin ritim kalıplarının el ile ok işaretleri yönünde vurulduğunu gösteren kazanıma yer verilmiştir.

10. Sınıf:

Kazanım:10.B.1. Türk müziği usûllerinin vuruşlarını tanır.

8/8'lik, 9/8'lik ve 10/8'lik halk müziği ve klasik Türk müziğindeki vuruş şekilleri tanıtılır ve örnekler dinletilir (Akbulut, 2021, s. 23). 3. *Etkinlik*: Türk halk müziğinde sekiz, dokuz zamanlı bileşik ve on zamanlı karma usûller Şekil 3'te gösterildiği gibidir. (Akbulut, 2021, s. 54)

Şekil 3

Bileşik ve Karma Usûller Konusuna Ait 10. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek

1. Sekiz Zamanlı Usuller

İki ve üç zamanlı ana usullerin birleşmesiyle oluşur. (3+3+2), (3+2+3) ve (2+3+3) şeklinde gösterilir.

8/8'lik usulün vuruluşları aşağıda verilmiştir.

$2 + 3 + 3$

$3 + 2 + 3$

$3 + 3 + 2$

 8/8'lik usulle yazılmış “Aman Dünya Ne Dar İmiş” ve “Ekini Biçe Biçe” türküleri dinletilir.

2. Dokuz Zamanlı Usuller

İki ve üç zamanlı ana usullerin birleşmesiyle oluşur. (2+2+2+3), (2+2+3+2), (2+3+2+2) ve (3+2+2+2) şeklinde gösterilir.

 9/8'lik usulle yazılmış “Entarisi Ala Benziyor” ve “Bahçalarda Börülce” türküleri dinletilir.

3. On Zamanlı Usuller

İki tane beş zamanlı bileşik usulün birleşmesiyle oluşur. (2+3+2+3), (3+2+3+2), (2+2+3+3), (3+3+2+2), (2+3+3+2) ve (3+2+2+3) şeklinde gösterilir.

 10/8'lik usulle yazılmış “Bahçada Yeşil Çınar” ve “Şu Karşı Yayıda Göç Kater Kater” türküleri dinletilir.

(Akbulut, 2021)

Şekil 3'teki 3. etkinlikte 10. sınıflarda öğrenilen bileşik ve karma usûllerin ritim kalıplarının yer değiştirilerek farklı şekillerde el ile ok yönleri doğrultusunda nasıl vurulduğu gösteren kazanıma yer verilmiştir.

11. Sınıf:

Kazanım:11.B.1. Aksak ölçüleri tanır.

a) 5/8'lik ve 7/8'lik aksak ölçülerin ritmik yapıları açıklanır ve bu ölçülerin vuruşları ve usul darpları gösterilir.

b) 5/8'lik ve 7/8'lik eserleri dinlerken veya seslendirirken vuruşların yapılması sağlanır (Akbulut, 2020, ss. 22-23). 3. *Etkinlik*: Türk halk müziğinde kullanılan 5/8'lik ve 7/8'lik aksak usuller Şekil 4'te gösterildiği gibidir. (Akbulut, 2020, s. 51)

Şekil 4

5 ve 7 Zamanlı Usûller Konusuna Ait 11. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek

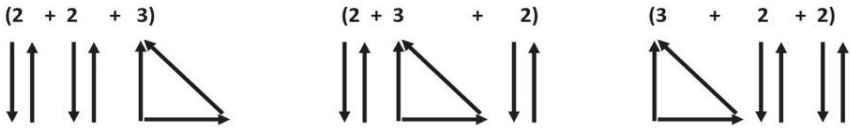
1. Beş Zamanlı Usuller: İki ve üç zamanlı ana usullerin birleşmesiyle oluşur. (2+3) ve (3+2) şeklinde gösterilir.

5/8'lik usulün vuruşları aşağıdaki gibidir.

2. Yedi Zamanlı Usuller: İki ve üç zamanlı ana usullerin birleşmesiyle oluşur. (2+2+3), (2+3+2) ve (3+2+2) şeklinde gösterilir.

7/8'lik usulün vuruşları aşağıdaki gibidir.

(Akbulut, 2020)

Şekil 4'te verilen 11. sınıf kazanımlarında aksak ölçülerden olan 5/7 ve 7/8'lik ritim yapısının el ile ok yönlerinin nasıl vurulduğunu gösteren şekle yer verilmiştir.

12. Sınıf:

Kazanım:12.B.3. Aksak usûlleri/ölçüleri tanır.

a) 9/8'lik aksak ölçünün ritmik yapısı açıklanır ve bu ölçünün vuruşları ve usûl darpları gösterilir.

b) Türk müziğinde kullanılan 10/8'lik ve 12/8'lik usûller tanıtılır ve ilgili örnekler dinletilir. (Şimşek, 2021, s. 19). 1. *Etkinlik*: 9/8'lik usullerin vuruş şekillerini göstererek öğrencilerden vuruş şekilleri örneklenen usulleri, ritmik yapılarına dikkat ederek vurmalarını istenilir. 3. *Etkinlik*: 10/8'lik ve 12/8'lik usuldeki “Güzele Bak Güzele” ve “Aşşahdan Gelirem” eserlerini öğrencilere nota üzerinden takip ettirerek dinletilir ve

vuruş gösterimi eserlerde olduğu gibi yapılır. Öğrenciler çalışmalarını yaparken birbirlerine saygı göstermelerini sağlar. (Şimşek, 2021, ss. 40-42)

Eserler, usûl farklılıklarının yanı sıra makam dizisi olarak ta değişiklik göstermektedir. Makam dizileri, farklı ses değiştirici işaretleri olarak dördü ve beşli dizelerin birleşmesiyle oluşmaktadır. Her makamın kendine has dizisi ve seyir karakteri vardır. Bu şekilde birbirlerinden ayrılırlar.

Makam dizilerinin 9-12. sınıflarda kazanım dağılımı ise şu şekildedir:

9. Sınıf:

3.2. Türk Müziğinde Makamsal Yapı

Kazanım: 9.B.5. Türk müziğinin makamsal yapısını tanır.

2. *Etkinlik*: “Makam” kavramı açıklanır. Makam: Türk müziğinde kendine has perde ve aralıklardan oluşan, belli bir yörüngesi (seyri) olan, belli bir perdede karar veren (biten) ve çeşitli ses kalıplarının birleşmesiyle oluşan ses grubudur. 3. *Etkinlik*: Uşşak makamı açıklanır. Uşşak makamı dizisi Şekil 5’te gösterildiği gibidir. (Akbulut, 2021)

9. sınıf müzik dersi 3. etkinlikte Uşşak makam dizisinin özelliklerine yer verilmiştir.

Şekil 5

Uşşak Makamı Dizisi Konusuna Ait 9. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek

3. ETKİNLİK

Uşşak makamı açıklanır.

UŞŞAK MAKAMI

Uşşak 4'lüsü Buselik 5'lisi

Yeden Durak Güçlü Tiz Durak

(Akbulut, 2021)

Dizisi: Dügâh (la) perdesi üzerine kurulan uşşak dördlüsü ile neva (re) perdesi üzerine kurulan buselik beşlisinin birleşmesiyle oluşan la dizisidir.

Seyri: Çıkıcıdır.

Durak: Dügâh perdesidir.

Güçlü: Neva perdesidir.

Yeden: Rast (sol) perdesidir.

Donanım: Si sesi bir koma bemolü alır. (Akbulut, 2021, s. 82)

Şekil 6

Hicaz Makamı Dizisi Konusuna Ait 9. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek

4. ETKİNLİK

Hicaz makamı açıklanır.

HİCAZ MAKAMI

Hicaz 4'lüsü Rast 5'lisi

Yeden Durak Güçlü Tiz Durak

(Akbulut, 2021)

Dizisi: Dügâh perdesi üzerine kurulan hicaz dörtlüsü ile neva perdesi üzerine kurulan rast beşlisinin birleşmesiyle oluşur.

Seyri: İnici-çıkıcıdır.

Durak: Dügâh perdesidir.

Güçlü: Neva perdesidir.

Yeden: Rast perdesidir.

Donanım: Si sesi için dört koma bakiye bemolü, fa ve do sesleri için 4 koma bakiye diyezi alır (Akbulut, 2021, s.83).

9. sınıf müzik dersi 4. etkinlikte Uşşak makam dizisinin özelliklerine yer verilmiştir.

10. sınıf:

3.2. Türk Müziğinde Makamsal Yapı

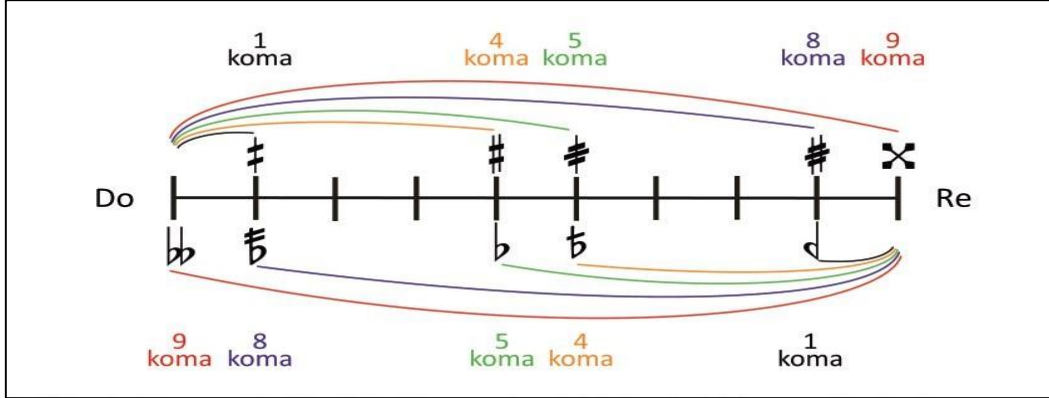
Kazanım: 10.B.2. Türk müziğinin makamsal yapısını tanıır.

Etkinlik: Türk müziğinin makamsal yapısı açıklanır. Müzikte 1 tam sesin eşit olarak dokuza bölünmesiyle oluşan parçalardan her birine “koma” denir. Türk sanat müziği ses sisteminde 1 tam ses, 9 komaya bölünür. Bu seslerden 1, 4, 5, 8 ve 9. komalar kullanılır. Her birinin farklı diyez ve bemol işaretleri vardır. Türk sanat müziği ses sistemi, bir oktavda birbirine eşit olmayan 24 aralık ve 25 sestten oluşur.

Türk sanat müziğinde 1 tam ses aralığı Şekil 7’de gösterildiği gibidir (Akbulut, 2021, s. 75).

Şekil 7

Türk Sanat Müziği Ses Değiştirici İşaretleri Konusuna Ait 10. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek

(Akbulut, 2021)

Akbulut, (2021), Do-re bir tam ses aralığının içerisinde bulunan ve farklı koma değerlerinden oluşan ses değiştirici işaretlerinin değer karşılığı olan rumuzlarıyla beraber olduğu şekle yer vermiştir. Eserlerde kullanılan bu ses değiştirici işaretler sayesinde farklı makam dizileri meydana gelmektedir. Türk sanat müziğinde olduğu gibi Türk halk müziğinde de farklı koma değerleri alan ses değiştirici işaretler vardır. Bu ses değiştirici işaretler Şekil 8’de gösterildiği gibidir (s. 76).

Şekil 8

Türk Halk Müziği Ses Değiştirici İşaretleri Konusuna Ait 10. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek

(Akbulut, 2021)

Şekil 8’de uzun sap bağlama perdeleri üzerinde bulunan ses değıştirici işaretlere yer verilmiştir. 10. sınıf kazanımlarında yer verilen makamlar ise Şekil 9 ve Şekil 10’da gösterildiğı gibidir.

2. Etkinlik: Rast ve saba makamları açıklanır.

Şekil 9

Rast Makamı Dizisi Konusuna Ait 10. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek

2. Etkinlik: Rast ve saba makamları açıklanır.

RAST MAKAMI

Rast 5’lisi Rast 4’lüsü

Yeden Durak Güçlü Tiz Durak

(Akbulut, 2021)

Dizisi: Rast perdesi üzerine kurulan rast beşlisi ile neva perdesi üzerine kurulan rast dörtlüsünün birleşmesiyle oluşur.

Seyri: Çıkıcıdır.

Durak: Rast (sol) perdesidir.

Güçlü: Neva (re) perdesidir.

Yeden: Irak (fa) perdesidir.

Donanım: Si sesi bir koma bemol, fa sesi dört koma bakiye diyez alır. (Akbulut, 2021, s. 76).

Şekil 10

Saba Makamı Dizisi Konusuna Ait 10. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek

SABA MAKAMI

Hicaz 5’lisi Hicaz 4’lüsü

Saba 4’lüsü Çargâhta Zırgüleli Hicaz Dizisi

Yeden Durak K S Güçlü S

Saba makamı

(Akbulut, 2021)

Dizisi: Çargâh perdesindeki zirgüleli hicaz dizisi ile yerinde saba dörtlüsünün birleşmesiyle oluşur.

Seyri: Çıkıcı veya çıkıcı-inicidir.

Durak: Dügâh perdesidir.

Güçlü: Çargâh perdesidir.

Yeden: Rast perdesidir.

Donanım: Si sesi bir koma bemolü, re sesi dört koma bakiye bemolü alır. Diğer ses değiştirici işaretler eser içinde gösterilir. (Akbulut, 2021, s. 78)

11. Sınıf:

4.1. Türk Müziğinde Makamsal Yapı

Kazanım: 11.B.2. Türk müziğinin makamsal yapısını tanıır.

2 Etkinlik: Segâh makamı açıklanır.

Şekil 11

Segâh Makamı Dizisi Konusuna Ait 11. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek

2. Etkinlik: Segâh makamı açıklanır.

SEGÂH MAKAMI

Segâh 5'lisi Hicaz 4'lüsü

S T K T S A₁₃ B

Uşşak 4'lüsü Buselik 5'lisi

S T K S T T B T T

Eksik Segâh 5'lisi

Nevada Uşşak-bayati Dizisi

Segâh makamı, Türk sanat müziğindeki bileşik makamlardan biridir.

Segâh Makamı

(Akbulut, 2020)

Dizisi: Yerinde segâh beşlisine eviç perdesi üzerindeki hicaz dörtlüsünün eklenmesi ve yerinde eksik segâh beşlisi ile neva perdesi üzerindeki uşşak-bayati dizisinin eklenmesiyle oluşur.

Seyri: Çıkıcıdır.

Durak: Segâh perdesidir.

Güçlü: Neva perdesidir.

Yeden: Kürdi (la) perdesidir.

Donanım: Si ve mi sesleri bir koma bemolü, fa sesi dört koma bakiye diyezi alır.

Diğer ses değiştirici işaretler eser içinde gösterilir.

Şekil 12

Hüzzam Makamı Dizisi Konusuna Ait 11. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek

3. Etkinlik: Hüzzam makamı açıklanır.

HÜZZAM MAKAMI

Hüzzam 5'lisi Hicaz 4'lüsü

S T S A₁₂ S A₁₃ B

Hicaz 4'lüsü Buselik 5'lisi

S T S A₁₂ S T B T T

Nevada Hümayun Dizisi

Hüzzam Makamı

(Akbulut, 2020)

Dizisi: Yerinde hüzzam beşlisine eviç perdesi üzerindeki hicaz dörtlüsünün eklenmesi ile neva perdesi üzerindeki hümayun dizisinin birleşmesiyle oluşur.

Seyri: İnici-çıkıcıdır.

Durak: Segâh perdesidir.

Güçlü: Neva perdesidir.

Yeden: Kürdi (la) perdesidir.

Donanım: Si sesi bir koma bemolü, mi sesi dört koma bakiye bemolü, fa sesi dört koma bakiye diyezi alır. Diğer ses değiştirici işaretler eser içinde gösterilir.

Akbulut (2020), 11. sınıf kazanımındaki Şekil 13 ve Şekil 14'te Segâh makamı ile Hüzzam makamı dizisine yer vermiştir (ss. 67-68).

12. Sınıf

3. Müzikte Makam ve Çok Sesli Türk Müziği

3.1. Türk Müziğinin Makamsal Yapısı

1. Etkinlik: Kürdi, nihavent ve hüseyini makamlarını hissettirmek ve pekiştirmek.

Şekil 13

Kürdi Makamı Dizisi Konusuna Ait 12. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek

3.1.2.1. KÜRDİ MAKAMI

Türk Sanat Müziğinde Kürdi Makamı

Dizisi: Dügâh perdesi üzerine kurulan kürdi dörtlüsü ile neva perdesi üzerine kurulan buselik beşlisinin birleşmesiyle oluşan la dizisidir.

Seyri: Çıkıcıdır.

Durak: Dügâh perdesidir (La sesidir).

Güçlü: Neva perdesidir (Re sesidir).

Yeden: Rast perdesidir (Sol sesidir).

Donanım: Si sesi için 5 koma bemoldür (♭).

Türk Halk Müziğinde Kürdi Makamı

(Şimşek 2021)

Şekil 14

Nihavent Makamı Dizisi Konusuna Ait 12. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek

3.1.2.2. NİHAVENT MAKAMI

Türk Sanat Müziğinde Nihavent Makamı

Dizisi: Rast perdesi üzerine kurulan buselik beşlisi ile neva perdesi üzerine kurulan kürdi dörtlüsünün birleşmesiyle oluşur.

Seyri: İnici çıkıcıdır.

Durak: Rast perdesidir (Sol sesidir).

Güçlü: Neva perdesidir (Re sesidir).

Yeden: Irak perdesidir (Fa sesidir).

Donanım: Si sesi için 5 koma bemol (♭), mi sesi için 5 koma bemoldür (♭).

Türk Halk Müziğinde Nihavent Makamı

(Şimşek 2021)

Şekil 15

Hüseyini Makamı Dizisi Konusuna Ait 12. Sınıf Ders Kitabından Bir Örnek

3.1.2.3. HÜSEYİNİ MAKAMI

Türk Sanat Müziğinde Hüseyini Makamı

HÜSEYİNİ 5'LİSİ

UŞŞAK 4'LÜSÜ

Dizisi: Dügâh perdesi üzerine kurulan hüseyini beşlisi ile hüseyini perdesi üzerine kurulan uşşak dörtlüsünün birleşmesiyle oluşan dizidir.

Seyri: İnci-çıkıcıdır.

Durak: Dügâh perdesidir (La sesidir).

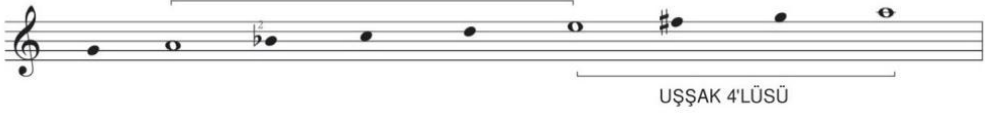
Güçlü: Hüseyini perdesidir (Mi sesidir).

Yeden: Rast perdesidir (Sol sesidir).

Donanım: Si 1 koma bemol (♭), fa 4 koma diyezdir (#).

Türk Halk Müziğinde Hüseyini Makamı

HÜSEYİNİ 5'LİSİ

UŞŞAK 4'LÜSÜ

(Şimşek 2021)

Şimşek (2021), 11. sınıf Etkinlik 1'deki kazanımda kürdi, nihavent ve hüseyini makam dizilerine yer vermiştir (ss. 48-50).

Makam dizisi bilgilerinin öğrenilmesi ve ezgilerin dinletilmesi durumunda öğrencinin, eserin seyrinde perdeler arasındaki mikrotonal farklılıkları hissedebileceği ve makam dizilerini birbirinden ayırt edebileceği düşünülebilir. Öncelikle öğrencinin şarkı öğretimiyle eserleri tanınması, sonrasında ise makamsal ezgilere ve eserlere geçilmesi gerekmektedir. Bu sayede öğrenimin kolaylaşması daha mümkün hale gelebilir.

Müzik Eğitiminde Şarkı Öğretimi

Müzik eğitimi, insan hayatında önemli bir yer tutar. Müzik sayesinde duygularda iyileşme, ruhsal rahatlama, güzel olanı düşünme, yöneliş, fikirleri bilgileri kuşaklara aktarma gibi durumlar söz konusudur. Eğitim kademelerinde sosyal etkinlikler şeklinde verilen müzik eğitimi ile öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişimlerine katkı sağlanmaktadır. Müzik eğitimi, en sade anlatımıyla kişiye kendi yaşantıları yoluyla amaçlı olarak müziksel davranış kazandırma veya bireyin müziksel davranışlarını kendi yaşantıları yoluyla, amaçlı olarak değiştirmesi sürecine denir (Kutluk, 1996, s. 1).

Okul şarkısı, müzik ders kitaplarında yer alan ve müzik etkinliklerinde kullanılan şarkılara denir (Karagöz, 2013, s. 7). Çocukların kavrama ve yetenek hususunda algıları açık ve ilgi alanları geniş olduğundan dolayı davranışların kazanılmasında birçok yol izlenebilir. Bu yollardan birisi de müzik etkinlikleri ve önemli parçası olan şarkı öğretimidir (Dilmaç, 2012, Akt, Akarsu, 2015). Akarsu'ya (2015) göre müzik dersi için şarkı öğretimi gerçekleşirken söz ve melodiyi öğrenciye tam anlamıyla kazandırabilmek için belli adımlar takip edilmelidir.

Bu adımlar;

- Eserin güftelerini ezgisiz bir şekilde birkaç defa okuyup öğrenciye de okutulmalıdır
- Güfteler üzerinde farkındalık oluşturulma konuşulmalıdır.
- Ezgiye geçtikten sonra öğrencilere birkaç defa seslendirilmelidir.

İletişimin oluşması için insan sesi, fıtrat gereği yaratılıştan gelmektedir. Sesi etkili kullanılabilme, etkili konuşma, güzel şarkı okuma ve güzel ifade yeteneği için sesin eğitilmesi gerekmektedir. Özellikle müzik dersleri ve okul etkinliklerinde, sesin ciddi bir şekilde eğitilmiş olması ve sesin korunması yönünde eğitim alınması çok önemlidir (Kartal, 2007).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın modeli, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntemler üzerinde durulmuş, toplanan verilerin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemler açıklanmıştır. Çalışmada Erzurum yöresine ait olduğu bilinen 275 türkünün tamamı incelendiği için, ayrıca bir evren örneklem ayrımı yapılmamıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden belgesel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmacının konusuyla ilgili mevcut kaynakların incelenmesi yoluyla veri elde etme yöntemidir. Belgesel tarama olarak da bilinen doküman analizinde, var olan kayıt ve belgeler incelenerek veri elde edilmektedir. Doküman analizi, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır (Karasar, 2007).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmanın verilerinin elde edilmesinde internet aracılığıyla Repertükül veri tabanında yer alan eserlerden faydalanılmıştır. Erzurum yöresine ait TRT repertuvarına kayıtlı 268 ve yörede söylenip de söz konusu repertuvarın dışında olan 7 eserle beraber toplamda 275 türkü olduğu tespit edilmiştir. Bu eserler üzerinde ilk aşamada söz içerikleri analiz edilmiştir. Sözlerde, MEB 9-12. sınıflar için değerler eğitimi kapsamında tanımlanan “on kök değer” ile ilişkilendirilebilecek sözcük ve/veya ifade olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen türkülerde “on kök değer”i çağrıştıracak, bu değerlerle ilişkili olabileceği düşünülen sözcükler barındıran 59 türkü olduğu tespit edilmiştir. Ancak, bu 59 türkünün tamamında ilişkili sözcük, çağrıştırmaları beklenen değer anlamında kullanılmamıştır. Türkülerin güftesindeki genel manaya bakıldığı zaman, söz konusu değerlerle tam olarak örtüşmeyen türküler, müzik dersi kapsamında değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabilirliği açısından uygun olmadığı gerekçesiyle çalışmaya dâhil edilmemiştir. Belirlenen türkülerin 9-12. sınıfların müzik öğretim programı çerçevesinde belirlenmiş olan kazanımlara ve öğrencilerin gelişimsel özelliklerine uygun olup olmadığını belirlemek için makam dizisi, ritmik yapısı özelliklerine göre değerlendirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde problem ile alt problemlere ilişkin bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Repertükül veri tabanında bulunan Erzurum yöresi türkülerinin müzikal analizi ve değerler eğitimi açısından kullanılabilirliğinin incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular, alt problemlere göre verilmiştir.

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Eserler, güfte özellikleri açısından sözlerde değerler eğitimiyle ilgili hangi unsurları içermektedir?” sorusuna ilişkin yapılan içerik analizi sonuçları, incelenen türkülerde ilgili değer kavramıyla ilişkilendirilen sözcüğün geçtiği mısra ya da kıta alıntılanarak ve notasından da ilgili pasaja ait görsel eşliğinde verilmiştir. Ardından, ikinci alt problem olan “Eserlerin müzikal özellikleri öğrencilerin sınıf düzeylerine ve hazır bulunuşluklarına uygun mudur?” sorusuna ilişkin analiz sonuçları da tablolar halinde verilmiştir.

Repertükül veri tabanından alınan 275 Erzurum Türküsünün değerler başlıklarıyla doğrudan ilişkilendirilebilen ve bu değerleri çağrıştıran ifadelerle bakılarak 59 türkü tespit edilerek incelenmiştir. Türkülerde sadece değer başlıklarının geçmesine değil, güfte manasının tamamında o değer işlenip işlenmediğine ve 9-12. sınıf müzik dersi müfredatında öğrenci öğrenme düzeyine bakılarak 44 türkünün aranan niteliklere uygun olduğu söylenebilir.

Şekil 16

Al At'ta Yeşil Kolan Türküsünün Notası

TRT. MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM. No: 408 - 22. 6. 1973

DERLEYEN
MUZAFFER SARISÖZEN

YÖRE Sİ
ŞENKAYA

KİMDEN ALINDIĞI
SELÂHATTİN YETİMOĞLU

SÜRE

AL AT'TA YEŞİL KOLAN

NOTAYA ALAN
MUZAFFER SARISÖZEN

1. A LAT TA YE ŞİL KO LAN A LAT TA YE ŞİL KO LAN
2. ME ĞER GÖN LÜN VAR BEN DE ME ĞER GÖN LÜN VAR BEN DE
3. ÇO KU ZAK GEZ ME BEN DEN ÇO KU ZAK GEZ ME BEN DEN

DO LAN SEV Dİ ĞİM DO LAN DO LAN SEV Dİ ĞİM DO LAN
" " " " " " " " " " " " " " " "

İŞ TE GE Lİ YOR OĞ LAN İŞ TE GE Lİ YOR OĞ LAN
MENDİ LİM KAL DI SEN DE MEN Dİ LİM KAL DI SEN DE
ÖL SEM AY RİL MAM SEN DEN ÖL SEM AY RİL MAM SEN DEN

DO LAN SEV Dİ ĞİM DO LAN DO LAN SEV Dİ ĞİM DO LAN
SEV DA Sİ KIZ DAN O LAN SEV DA Sİ KIZ DAN O LAN
SEV DA Sİ KIZ DAN O LAN SEV DA Sİ KIZ DAN O LAN

1 AL AT'TA YEŞİL KOLAN
DOLAN SEVDİĞİM DOLAN
İŞTE GELİYOR OĞLAN
DOLAN SEVDİĞİM DOLAN

2 MEĞER GÖNLÜN VAR BENDE
DOLAN SEVDİĞİM DOLAN
MENDİLİM KALDI SENDE
SEVDASI KIZDAN OLAN

3 ÇOK UZAK GEZME BENDEN
DOLAN SEVDİĞİM DOLAN
ÖLSEM AYRILMAM SENDEN
SEVDASI KIZDAN OLAN

h. cambaza

("Al At'ta Yeşil Kolan", 1973)

Tablo 5*Al At'ta Yeşil Kolan Türküsünün Analiz Özeti*

Biçim	Türkü
Usl	12/8
Ritmik yapı	3+3+3+3
Makam dizisi	Hicaz

Al At'ta Yeşil Kolan türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Al At'ta Yeşil Kolan, Dolan **sevdiğim** dolan
 İşte geliyor oğlan, Dolan **sevdiğim** dolan
Meğer gönlün var bende, Dolan **sevdiğim** dolan
Çok uzak gezme benden, Dolan **sevdiğim** dolan

Al At'ta Yeşil Kolan adlı türkünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 16'da verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Üç kıtada da geçen bazı ifadelerden sevgi değerini çağrıştıran “sevdiğim” ifadesi, ikinci kıtada “meğer gönlün var bende”, üçüncü kıtada “uzak gezme benden” ve “ayrılmam senden” sözleri, insan sevgisi, sevdalanmak manasında yâr, sevgili anlamına geldiği için değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında sevgi değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *hicaz* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *hicaz* olarak geçmektedir (“Al At'ta Yeşil Kolan”, 1973). Feyzi'ye (2001) göre ise türkü *garip* dizisinde olup, *garip* dizisi klasik Türk müziğindeki *hicaz* dizisine benzerdir (s. 44). Usulü ve ritmik yapısı 12/8 (3+3+3+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından *hicaz* makam dizisinin 9. sınıf kazanımlarında yer almasına rağmen 12/8'lik usul yapısı 12. sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün, 9, 10 ve 11. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 17

Aşıgam Ben Sana Türküsünün Notası (1. Sayfa)

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No: 4667
İNCELEME TARİHİ : 20. 09. 2006

DERLEYEN
RACİ ALKIR

YÖRE
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

KAYNAK KİŞİ
RACİ ALKIR

AŞIGAM BEN SANA (Ketencizade Rüştü Efendi'den)

NOTALAYAN
RACİ ALCAN

SÜRE: ♩ = 192

A ŞI GAM BEN SA NA RU Zİ E ZEL DEN RU Zİ
CİS MİM DE SE NİN DİR BU CAN DA SE NİN BU Zİ
SA NA KUL LUK İ ÇİN Cİ HA NA GEL DİM Cİ HA

E ZEL DEN SEN BE NİM CA NİM SAN EM MAN
DA SE NİN MU KİM DE SE NİN DİR EM MAN
NA GEL DİM A YIR MA GÖN LÜ MU EM MAN

EM MAN EM MAN EM MAN BEN SE NİN BEN DEN
EM MAN EM MAN EM MAN MİH MAN DA SE NİN
EM MAN EM MAN EM MAN A MAN Cİ GEL DİM

İS TER KU LUN ÖL DÜR İS TER Çİ RAĞ ET İS TER
DER DİM DE SE NİN DİR DER MAN DA SE NİN DER MAN
BED HUY LAR E LİN DEN E MA NA GEL DİM E MA

Çİ RAĞ ET RA Zİ YAM HER NE Kİ EM MAN
DA SE NİN BEN SEN DEN VAZ GEÇ MEM - EM MAN
NA GEL DİM A YIR MA RÜŞ Tİ Yİ EM MAN

EM MAN EM MAN EM MAN GE LİR SE SEN DEN CA NAN
EM MAN EM MAN EM MAN CAN LIR SA TEN DEN CA NAN
EM MAN EM MAN EM MAN HUL ÇIK GI HE SEN DEN CA NAN

Şekil 18

Aşığam Ben Sana Türküsünün Notası (2. Sayfa)

AŞIGAM BEN SANA
(Ketencizade Rüştü Efendi'den)
-2-

HAY CA NAN HAY CA NAN HAY CAN GE LİR SE SEN DEN
HAY CA NAN HAY CA NAN HAY CAN CAN CAN ÇIK SA TEN DEN
HAY CA NAN HAY CA NAN HAY CAN HUL GI HE SEN DEN

AŞIGAM BEN SANA RUZİ EZELDEN
SEN BENİM CANIMSAN (EMMAN, EMMAN, EMMAN, EMMAN) BEN SENİN BENDEN
İSTER KULUN ÖLDÜR İSTER ÇİRAĞ ET
RAZİYAM HER NEKİ (EMMAN, EMMAN, EMMAN, EMMAN) GELİRSE SENDEN
CANAN HAY CANAN HAY CANAN HAY CAN GELİRSE SENDEN

CİSMİMDE SENİNDİR BU CANDA SENİN
MUKİMDE SENİNDİR (EMMAN, EMMAN, EMMAN, EMMAN) MİHMANDA SENİN
DERDİMDE SENİNDİR DERMANDA SENİN
BEN SENDEN VAZ GEÇMEM (EMMAN, EMMAN, EMMAN, EMMAN) CAN ÇIKSA TENDEN
CANAN HAY CANAN HAY CANAN HAY CAN CAN ÇIKSA TENDEN

SANA KULLUK İÇİN CİHANA GELDİM
AYIRMA GÖNLÜMÜ (EMMAN, EMMAN, EMMAN, EMMAN) AMANCI GELDİM
BED HUYLAR ELİNDEN EMANA GELDİM
AYIRMA RÜŞTİYİ (EMMAN, EMMAN, EMMAN, EMMAN) HULK-I HESENDEN
CANAN HAY CANAN HAY CANAN HAY CAN HULK-I HESENDEN

benden: kölen
ruzi: gün
ezel: başlangıcı olmayan
mukim: sürekli veya geçici olarak bir yerde oturan
mihman: konuk
bed huy: kötü huy
hulk-i hasen: iyi huy

(“Aşığam Ben Sana”, 2006)

Tablo 6

Aşığam Ben Sana Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Hüseyni

K S T T K S T
Yerinde Hüseyni 5'li Hüseynide Uşşak 4'li

Aşığam Ben Sana türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Aşığam ben sana ruhi ezelden

Sen benim **canımsan** (emman emman)

Cismimde senindir bu canda senin

Mukimde senindir (emman emman)

Derdimde senindir dermanımda senin

Ben **senden vazgeçmem** (emman emman)

Sana kulluk için cihana geldim

Ayırma gönlümü (emman emman)

Aşığam Ben Sana adlı türkünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 17 ve 18’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Üç kıtada geçen bazı ifadelerden sevgi değerini çağrıştıran “aşığam, canımsan, cismimde senindir bu canda senin, senden vazgeçmem, sana kulluk için cihana geldim, ayırma gönlümü” sözleri, kulun Allah’a olan sevgisi ve bağlılığı üzerine söylendiğinden değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığı zaman konusu itibariyle sevgi değerini içerdiği, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisinin *hüseyni* olduğu belirlenmiştir. Repertükül veri tabanında da bu türkü *hüseyni* olarak geçmektedir. Feyzi (2001) ise çalışmasında bu türküye yer vermemiştir. Türkünün usulü ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 10/8’lik usul yapısının 10. sınıf kazanımlarında yer almasına rağmen, *hüseyni* makam dizisinin 12. sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün 9, 10 ve 11. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 19

Âşıkların Aklın Alır Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2736
İNCELEME TARİHİ: 2.7.1985

DERLEYEN
MEHMET ÇALMAŞIR

DERLEME TARİHİ
1978

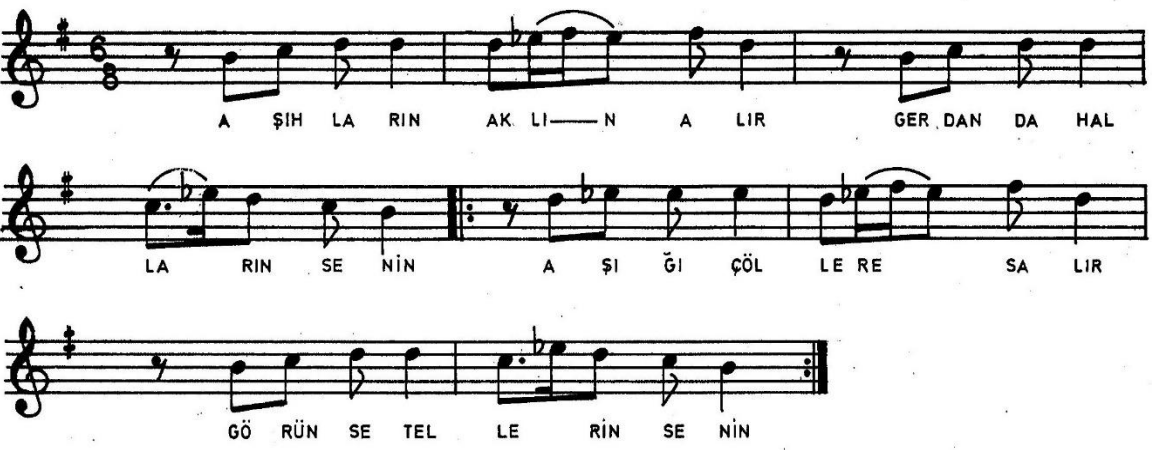
YÖRESİ
ERZURUM- ALVAR Köyü

KİMDEN ALINDIĞI
ABDURRAHMAN DEMİR

SÜRESİ:

AŞIKLARIN AKLIN ALIR

NOTAYA ALAN
MEHMET ÇALMAŞIR

A ŞİH LA RIN AK LI — N A LIR GER DAN DA HAL

LA RIN SE NİN A Şİ Ğİ ÇÖL LE RE SA LIR

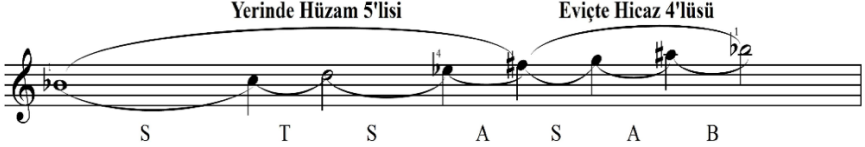
GÖ RÜN SE TEL LE RİN SE NİN

AŞIKLARIN AKLIN ALIR GERDANDA HALLARIN SENİN AŞIĞI ÇÖLLERE SALIR GÖRÜNSE TELLERİN SENİN	HURİLERİ RAKSA SALAR GÖZLERİNDEN SÜRME TALAR ŞAHLARIN TACINI ÇALAR DÜR DÖKER DİLLERİN SENİN	GEYSÜLERİN BAD-I SÂBÂ KALDIRSA ETSE BER HEVA GÜNEŞ GİBİ VERİR ZİYA NEŞR OLSA TELLERİN SENİN
ARIFLERİN İRFANINA KARŞU BIRAKMIŞ ŞANINA CEM EYLEMİŞ DİVANINA DEST BESTE KULLARIN SENİN	DİLDÂDELER GİRYAN OLUR CİĞERLERİ BÜRYAN OLUR DİVANELER ÜRYAN OLUR GÖRÜNSE İLLERİN SENİN	DERTLİLERE DERMAN EDER KATRELERİ UMMAN EDER LÜTFİYİ ZÜL FERMAN EDER HİKMET MAKALLERİN SENİN

("Âşıkların Aklın Alır", 1978)

Tablo 7*Âşıkların Aklın Alır Türküsünün Analiz Özeti*

Biçim	Türkü
Usl	6/8
Ritmik yapı	3+3
Makam dizisi	Hüzzam

Âşıkların Aklın Alır türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Aşıkların aklın alır Cem eylemiş divanına
Aşığı çöllere salır Dest Beste kulların senin
Dildadeler giryan
Ciğerleri büryan olur

Âşıkların Aklın Alır adlı türkünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 19’da verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 6 kıtadan oluşmaktadır. Kıtaların içerisinde geçen bazı ifadelerden sevgi değerini çağrıştıran “aşıkların aklın alır, aşığı çöllere salır, cem eylemiş divanına kulların senin, dildadeler giryan olur, ciğerleri büryan olur” sözleri, kulun Allah’a olan sevgisi ve bağlılığı manası taşıdığından değerler eğitimindeki *sevgi* değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığı zaman konusu itibarıyla müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *hüzzam* olarak belirlenmiştir. Repertükül veri tabanında da bu türkü *hüzzam* olarak geçmektedir (“Aşıkların Aklın Alır”, 1978). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *misket* dizisinde olup, misket dizisi klasik Türk müziğindeki *hüzzam* dizisine benzerdir (s. 67). Uslü ve ritmik yapısı 6/8 (3+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 6/8’lik usul yapısının 9. sınıf kazanımlarında yer almasında rağmen *hüzzam* makam dizisinin 11. sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün, 9 ve 10. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 11 ve 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 20

Ben Razi Değilem Hicrana Gama Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No : 3981
İNCELEME TARİHİ : 22. 06. 1973

YÖRE
ERZURUM/Narman
KAYNAK KİŞİ
Âşık Nihâni "Bardızlı"

SÜRE : ♩ = 216

DERLEYEN
MUZAFFER SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ
26. 05. 1941

NOTALAYAN
MUZAFFER SARISÖZEN

BEN RAZI DEĞİLEM HİCRANA GAMA

"Sümmâni'den"

BEN RA ZI DE Ğİ LEM HİC RA NE GA MA GA RİP GÖN LÜM
SÜM MÂ Nİ YEM YÂ RAB GÖN LÜM HO ŞEY LE YA SA BİR VER

HAL DAN HA LA SA LAN VAR SA BA VET TEN
YA DA BAĞ RİM TAŞ EY LE YA BİR ÇİF KA

BE Rİ BİR YOL GÖZ LE RİM EL ZAN NE DER U ZAH LAR DA
NAT VER YA BİR KUŞ EY LE TEZ U LA ŞAM YÂR BA ĞİN DA

KA LAN VAR SA BA VET TEN BE Rİ BİR YOL
TA LAN VAR YA BİR ÇİFT KA NAT VER YA BİR

(ÇOK AĞIR)
GÖZ LE RİM GÖZ LE RİM EL ZAN NE DER
KUŞ EY LE KUŞ EY LE TEZ U LA ŞAM

U ZAH LAR DA KA LAN VAR
YÂR BA ĞİN DA TA LAN VAR

Tebîa

BEN RAZI DEĞİLEM HİCRANA GAMA
GARİP GÖNLÜM HALDAN HALA SALAN VAR
SABAVETTEN BERİ BİR YOL GÖZLERİM
EL ZANNEDER UZAKLARDAN KALAN VAR

SÜMMÂNİYEM YÂ RAB GÖNLÜM HOŞ EYLE
YA SABİR VER YA DA BAĞRIM TAŞ EYLE
YA BİR ÇİFT KANAT VER YA DA KUŞ EYLE
TEZ ULAŞAM YÂR BAĞINDA TALAN VAR

SÜMMÂNİ AĞZI : Beş vuruşlu usûl ve bir özellik gösteren
"Tavir"dir. Sivas dolaylarından başlayarak, dar bir açı ile
doğuya doğru giden bir alanda yaygındır.

NOT: Sümmâni ağız bir başka ezginin; "Dukdalanma Yâr
Mevlâ"yı Seversen" repertuvar numarası 350 dir.

*Sümmâni ağız ile söylenen diğer Emrah deyişlerinden örnekler:

EL ÇEK TABİP EL ÇEK YARAM ÜSTÜNDEN
SEN BENİM DİRDİME DEVA BİLMEZSİN
SEN NASIL TABİPSİN YOKTUR İLACIN
YARAM YÜREKTEDİR SARABİLMEZSİN

İÇERİM YANIYOR KENDİM HEVAL
ÇEKMEYEN NE BİLİR AŞK-Ü SEVDAYI
YIKTIN VİRAN ETTİN KALBİM SARAYI
ÇÜNKÜ BİR TAŞINI KOYABİLMEZSİN

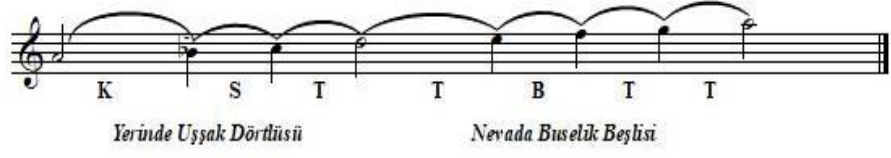
EMRAHIM DİNLEDİN BENİM SÖZLERİM
MUHABBETİN CAN EVİNDE GİZLERİM
NE DURUYON AĞLASANA GÖZLERİM
BİR DAHA YÂRINI GÖREBİLMEZSİN

("Ben Razi Değilem Hicrana Gama", 1941)

Tablo 8

Ben Razı Değilem Hicrana Gama Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	5/8
Ritmik yapı	2+3
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beşlisi

Ben Razı Değilem Hicrana Gama türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Sümmaniyem ya Rab **gönlüm hoş eyle**

Ya **sabır** ver ya da bağrım taş eyle

Ya bir çift kanat ver ya da kuş ey

Tez ulaşam **yâr** bağında talan var

Ben Razı Değilem Hicrana Gama türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 20’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıtadan oluşmaktadır. İkinci kıtasında geçen “gönlüm hoş eyle, sabır ver” ifadeleri değerler eğitimindeki *sabır* değeriyle ilişkilendirilebilir. Yine ikinci kıtada geçen sevgi değerini çağrıştıran “Yâr” ifadesi ise *sevgi* değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığı zaman konusu itibarıyla sabır ve sevgi değerlerinin işlendiği görüldüğünden, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisinin *uşşak* olduğu belirlenmiştir. Repertükül veri tabanında ise bu türkü hüseyini olarak geçmektedir (“Ben Razı Değilem Hicrana Gama”, 1941). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan uşşak makamı dizisine benzerdir (s. 98). Usl ve ritmik yapısı 5/8 (2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında uşşak makamı dizisi ve 5/8’lik usul yapısının yer alması sebebiyle türkünün 9. sınıftan itibaren tüm sınıf düzeylerindeki etkinliklerde kullanılmasının uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 21

Bir Kaş, Bir Göz, Bir Dil, Bir Diş Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM 178 - 1 / 4 / 1973

DERLEYEN
MUZAFFER YÖNDEN

YÖRE Sİ
ERZURUM-TORTUM

KİMDEN ALINDIĞI
MUZAFFER YÖNDEN

DERLEME TARİHİ
26 / 7 / 1971

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

BİR KAŞ , BİR GÖZ BİR DİL , BİR DİŞ

SÜRE:
(♩ = 96)

E LİN DE SÜT KÜ LE Ğİ O ME RAL O CEY LAN
O SEV Ğİ LİN BA ĞIN DA Ö LÜ REM A NAM DÖN ME NEM
Gİ DE RE MA NAN GEL ME NEM BİR GAŞ BİR GÖZ
BİR DİL BİR DİŞ Kİ Şİ Mİ Şİ YA NA ĞIN DA

(2)
Sütten beyaz bileği
(Bağlantı)

Bağlantı {
Ö meral , o ceylan , o sevgilin bağında
Ölülerem , anam dönmenem
Giderem , anam gelmenem
Bir kaş , bir göz , bir dil , bir diş
Kişmişi yanağında

(3)
Giderem öylesine
(Bağlantı)

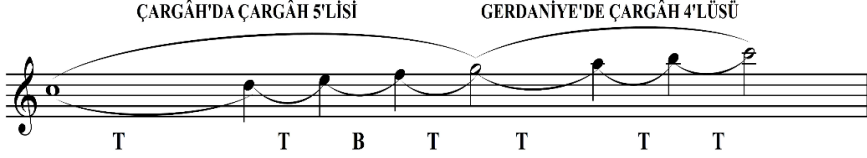
(4)
Karagöz mehlesine
(Bağlantı)

(“Elinde Süt Küleği”, 1971)

Tablo 9

Bir Kaş, Bir Göz, Bir Dil, Bir Diş Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	6/8
Ritmik yapı	3+3
Makam dizisi	Çargâh

Bir Kaş, Bir Göz, Bir Dil, Bir Diş türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

O meral, o ceylan, o sevgilin bağında

Bir kaş, bir göz, bir il, bir diş

Kışmışı yanağında

Bir Kaş, Bir Göz, Bir Dil, Bir Diş adlı türkünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 21’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 4 kıta, 1 bağlantıdan oluşmaktadır. Güfte içerisinde geçen bazı ifadelerden sevgi değerini çağrıştıran “o meral, o ceylan, o sevgili ve bir kaş, göz, dil, diş ve kışmışı yanağında” sözleri, kişinin aşk, sevdâ anlamında sevgisini ifade etme ve sevgiliye methiyeler söyleme manası taşıdığından değerler eğitimindeki *sevgi* değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığı zaman konusu itibarıyla, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *çargâh* olarak belirlenmiştir. Repertükül veri tabanında da türkü *çargâh* olarak geçmektedir (“Bir Kaş, Bir Göz, Bir Dil, Bir Diş”, 1971). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *do müstezat* dizisinde olup, *do müstezat* dizisi klasik Türk müziğindeki *çargâh* dizisine benzerdir (s. 230). Usl ve ritmik yapısı 6/8 (3+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 6/8’lik usul yapısı 9. sınıf kazanımlarında yer almasına rağmen *çargâh* makam dizisinin 9-12. sınıf kazanımlarında yer almaması sebebiyle türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olmayacağı söylenebilir.

Şekil 22

Bu Dağları Ben Gezdim Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 4976
İNCELEME TARİHİ:

YÖRESİ:
ERZURUM
KAYNAK K.:
Yaşar ERZİNCAN
M: ♩=118

DERLEYEN:
Erdal ERZİNCAN

DERLEME TARİHİ:
05.02.2014

NOTAYA ALAN:
Erdal ERZİNCAN

BU DAĞLARI BEN GEZDİM

(SAZ.)

3

5

7

9

11

13

15

BU DAĞ LA RI BEN GEZ DİM
BU DAĞ LA RE ZE DAĞ LAR
BU DA GIN OY LU MU NA

11

13

15

Çİ CE Ğİ Nİ BEN EZ DİM
KUŞ ÇE Ğİ TA ZE DAĞ LAR
YAY YAY YAY YAY LI MI NA

13

15

GİT TİM YÂ RİM EV DE YOK
TU TAY DİM YÂ RE LİN DEN
GEL HAK KİN HE LÂ LEY LE

15

VA TA Nİ Nİ BEN GEZ DİM
GE ZEY DİM Sİ Zİ DAĞ LAR
CEL DİK YOL AY RI MI NA

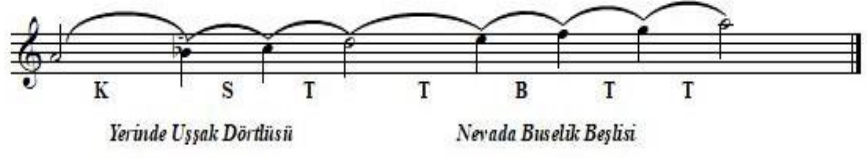
Kutay
Öztürk

(“Bu Dağları Ben Gezdim”, 2014)

Tablo 10

Bu Dağları Ben Gezdim Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usul	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Bıselik Beşlisi

Bu Dağları Ben Gezdim türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Gittim **yârim** evde yok

Vatanını ben gezdim

Bu Dağları Ben Gezdim türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 22’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen ve sevgi değerini çağrıştıran “yârim” ifadesi, sevgili, eş, yaren manasında kullanıldığından sevgi değeriyle ilişkilendirilebilir. “Vatanını” ifadesi ise değerler eğitimindeki vatanseverlik değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında zaman daha çok sevgi değerinin işlendiği ve müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisinin *uşşak* olduğu belirlenmiştir. Repertükül veri tabanında da türkü *uşşak* olarak geçmektedir. Feyzi (2001) ise çalışmasında bu türküye yer vermemiştir. Usul ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından ele alındığında, 9. sınıf kazanımlarında *uşşak* makamı dizisinin yer almasına rağmen 10/8’lik usul yapısının 10. sınıf kazanımlarında yer almaması nedeniyle türkünün 9. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 10, 11 ve 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 23

Bu Dünyada Muradıma Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR NO : 2695
İNCELEME TARİHİ : 14. 03. 1985

DERLEYEN
MEHMET ÖZBEK

YÖRESİ
ERZURUM / Aşkale

DERLEME TARİHİ
13. 08. 1978

KİMDEN ALINDIĞI
ALİ ATICI

NOTAYA ALAN
MEHMET ÖZBEK

BU DÜNYADA MURADIMA (DEYİŞ)

SÜRESİ : ♩ = 104

BU DÜN YA DA MU RA DI MA
SU LAR A KAR AR GIN DI AR MA
GIN ER FE DIM Dİ KUR YEN MUŞ
YA LAN LE SÖY LER KİN BAŞ
TAN BA ŞA SE FA Sİ Nİ
BU DÜN YA DA E VİM BAR KİM
SÜR DÜM Dİ YEN YEN YA LAN
SÖY YER LER LER LER LER

S. SABUNCU

- 1 -
BU DÜNYADA MURADIMA
ERDİM DİYEN YALAN SÖYLER
BAŞTAN BAŞA SEFASINI
SÜRDÜM DİYEN YALAN SÖYLER

- 2 -
SULAR AKAR ARGİN ARGİN
FELEK KURMUŞ BÖYLE ÇARKIN
BU DÜNYADA EVİM BARKIM
VARDIR DİYEN YALAN SÖYLER

- 3 -
OĞUL DINLEMEZ ATAN
DİLDEN ÇIKMAZ HATAN
PIŞMEDEN ÇİĞ YUMURTAN
SOYDUM DİYEN YALAN SÖYLER

- 4 -
DOST HATAYIM DER VARILMAZ
VARILSA GERİ DURULMAZ
HEDİYESİZ YAR SEVİLMEZ
SEVDİM DİYEN YALAN SÖYLER

(“Bu Dünyada Muradıma”, 1978)

Tablo 11

Bu Dünyada Muradıma Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usul	7/8
Ritmik yapı	3+2+2
Makam dizisi	Uşşak

Bu Dünyada Muradıma türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Dost hatayım der varılmaz

Varılsa geri durulmaz

Hediyesiz yâr sevilmez

Sevdim diyen yalan söyler

Bu Dünyada Muradıma türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 23'te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 4 kıtadan oluşmaktadır. Birinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, birinci kıtada geçen “dost” ifadesi dostluk değeri ile ilişkilendirilebilir. Sevgi değerini çağrıştıran “hediyesiz yâr sevilmez, sevdim diyen...” ifadeleri ise sevgi değerleri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında zaman *dostluk* ve *sevgi* değerlerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Repertükül veri tabanında bu türkü hüseyini olarak geçmektedir (“Bu Dünyada Muradıma”, 1978). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki *uşşak* dizisine benzerdir (s. 129). Usul ve ritmik yapısı 7/8 (3+2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 7/8’lik usul yapısı ve *uşşak* makamı dizisi yer aldığından dolayı türkünün, 9. sınıftan itibaren tüm düzeylerdeki etkinliklerde kullanılmasının uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 24

Can Bula Cananını Türküsünün Notası

T R T MÜZİK BAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERUAR SIRA No : 2083
İNCELEME TARİHİ : 6 - 7 - 1982

DERLEYEN
RACİ ALKIR

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
RACİ ALKIR

SÜRESİ : ♩ = 50

DERLEME TARİHİ
NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

CAN BULA CANANINI

CAN BU LA CA NA NI NI
HÜS NÜ KE DER DE FO LA RİM
LÜT Fİ YA LÜT FÜ KE RİM

BAY RA MO BAY RA MO LA
DİL DE HI CAP RE MU E RE HİM
E RI ŞE RAH MÜ

KUL BU LA SUL TA NI NI
CÜM LE GÜ NAH E FO LA RİM
BER MU RA DE DE FE HİM

BAY RO MO BAY RA MO LA
" " " " " " " "

BAY RO MO BAY RA MO LA
" " " " " " " "

— 1 —
CAN BULA CANANINI
BAYRAMO BAYRAMOLA, BAYRAMO BAYRAMOLA
KUL BULA SULTANINI
BAYRAMO BAYRAMOLA

— 2 —
HÜSNÜ KEDER DEFOLA
DİLDE HICAP REFOLA, DİLDE HICAP REFOLA
CÜMLE GÜNAH EFOLA
BAYRAMO BAYRAMOLA

— 3 —
LÜTFİ YA LÜTFÜ KERİM
ERİŞE RAHMÜREHİM, ERİŞE RAHMÜREHİM
BERMURADE DE FEHİM
BAYRAMO BAYRAMOLA

Lütfi : Özel ad.
Ref : Lağvātme, hükümsüz kılma, ortadan kaldırma
Rahmü - Rahim : Esirgeyen, koruyan - acıyan ALLAH

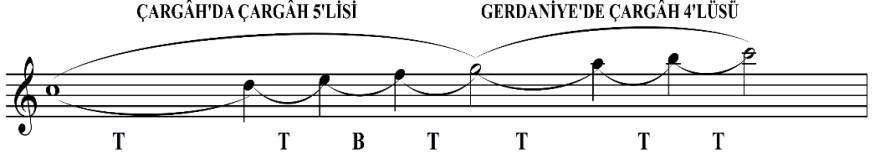
NOT : Sözler Alvarlı Lütfi Efendiye aittir.

("Can Bula Canını", 1982)

Tablo 12

Can Bula Cananını Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü/Gazel
Usl	4/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Çargâh

Can Bula Cananını türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Can bula cananını
Bayram o bayram ola
Kul bula sultanını
Bayram o bayram ola

Can Bula Cananını türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 24'te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır ve aynı zamanda da gazel formundadır. Birinci kıtada geçen sevgi ve dostluk değerlerini çağrıştıran “can bula cananını, kul bula sultanını, bayram o bayram ola” ifadeleri, eş, dost, komşu ve akrabalın bayramlaşması, sevgi ve muhabbet bağlarını kuvvetlendirmesi, insan sevgisi ve ayrıca Hak sevgisi bağlamında, sevgi ve dostluk değerleri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında zaman sevgi ve dostluk değerlerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *çargâh* olarak belirlenmiştir. Repertükül veri tabanında ise türkü hüseyini olarak geçmektedir (“Can Bula Cananı”, 1982). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü/gazel *do müstezat* dizisinde olup, *do müstezat* dizisi klasik Türk müziğindeki *çargâh* dizisine benzerdir (s. 129). Usl ve ritmik yapısı 4/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 4/4’lük usul yapısının yer almasına rağmen, *çargâh* makam dizisinin 9-12. sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün/gazelin, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olmayacağı söylenebilir.

Şekil 25

Can Bula Cananını Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 2057
İNCELEME TARİHİ: 1.12.1982
YÖRESİ:
ERZURUM PASINLER
KİMDEN ALINDIĞI:
İBRAHİM HAKKI
SÜRESİ

DERLEYEN:
SUAT İŞİKLİ
DERLEME TARİHİ:
NOTAYA ALAN:
SUAT İŞİKLİ

CAN ELLERİNDEN GELMİŞEM (İLAHİ)

CA NELLE RİN

DEN GELMİ ŞEM FA Nİ ME KA Nİ NEYLE REM OL MÜLKE MEY LİMSALMI ŞAM

BEN BU Cİ HA Nİ NEYLE REM

1
CAN ELLERİNDEN GELMİŞEM
FANİ MEKANİ NEYLEREM
OL MÜLKE MEYLİM SALMIŞAM
BEN BU CİHANİ NEYLEREM

2
AŞKIN ŞARABIN İÇMİŞEM
DİL GÜLŞENİNE GÖÇMÜŞEM
BEN VARLIĞIMDAN GEÇMİŞEM
NAMU NİŞANİ NEYLEREM

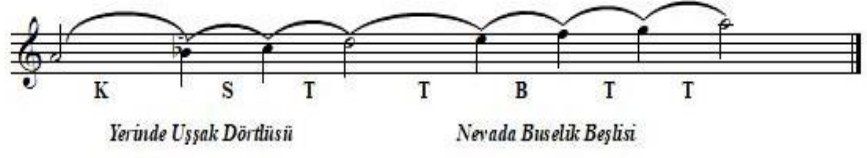
3
HAKKI CEMİİ HALK EDEN
MUSTAĞNİYEM BILLAHİ BEN
HALLAKİ ALEM VAR İKEN
HALKİ ZAMANI NEYLEREM

("Can Ellerinden Gelmişem", 1982)

Tablo 13

Can Elllerinden Gelmişem Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	İlahi
Usul	4/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Bıselik Beşlisi

Can Elllerinden Gelmişem türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Can Elllerinden gelmişem	Aşkın şarabın içmişem
Fani mekânı neylerem	Dil gülşenine göçmüşem
Ol mülke meylim salmışam	Ben varlığımdan geçmişem
Ben bu cihanı neylerem	Namu nişanı neylerem

Can Elllerinden Gelmişem türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 25'te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır ve aynı zamanda ilahi formundadır. Birinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “ol mülke meylim salmışam, ben bu cihanı neylerem”, ikinci kıtada geçen “ben varlığımdan geçmişem, namu nişanı neylerem” ifadeleri kulun yaratıcısına duyduğu sevgi, muhabbet manası taşıdığından sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığı zaman, sevgi teması işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisinin *uşşak* olduğu belirlenmiştir. Repertükül veri tabanında ise türkü hüseyini olarak geçmektedir (“Can Elllerinden Gelmişem”, 1982). Feyzi'ye (2001) göre ise bu türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan (s. 159). Usul ve ritmik yapısı 4/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf müzik dersi kazanımlarında 4/4'lük usul yapısı ve *uşşak* makamı dizisinin yer almasından dolayı türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 26

Ceylan Gözlerine Kurban Olduğum Türküsünün Notası

REPERTÜKÜL SIRA NO:1223

Yöre
ERZURUM

Kaynak Kişi
Nüret SÜMMANIOĞLU

CEYLAN GÖZLERİNE KURBAN OLDUĞUM

Derleyen
Kayıtan yazıldı

Derleme Tarihi

Notaya Alan
Uğur KAYA

CEY LAN GÖZ LE Rİ NE
KUR BA NO DU ĞUM TAN RI SE LA MI Nİ
AL MAZ MI Sİ NİZ AL MAZ MI Sİ NİZ
MEV LAM Sİ Zİ SÜ Sİ ÇİN Mİ YA RAT TI
SİZ GEL DE ME YİN CE GEL MEZ Mİ Sİ NİZ
GEL MEZ MİS Sİ NİZ

CEYLAN GÖZLERİNE KURBAN OLDUĞUM
TANRI SELAMINI ALMAZMISİNİZ
MEVLAM SİZİ SÜS İÇİN Mİ YARATTI
SİZ GEL DEMEYİNCE GELMEZMİSİNİZ

GURBETE GİDENLER AZIĞIN ALIR
KİMİSİ GİDER DE KİMİSİ KALIR
KİMİ SEVAP İÇİN KABEYE VARIR
KABE KAPINIZDA BİLMEZMİSİNİZ

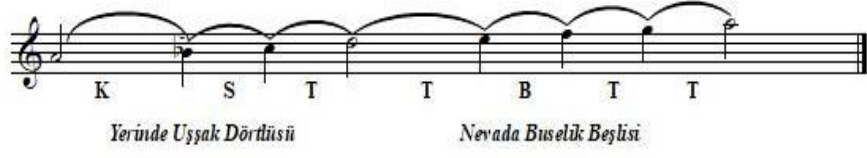
SÜMMANİYİM BEN BU DERDİ NİDERİM
BAŞIM ALIR DİYAR DİYAR GİDERİM
YARIN MAHŞER GÜNÜ DAVA EDERİM
MAHŞER YERİNE SİZ GELMEZMİSİNİZ

(“Ceylan Gözlerine Kurban Olduğum”, t.y.)

Tablo 14

Ceylan Gözlerine Kurban Olduğum Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	4/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beğlisi

Ceylan Gözlerine Kurban Olduğum türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tanrı selamını almaz mısınız

Kimi **sevap için Kâbe'**ye varır

Mevla'm sizi süs için mi yarattı

Kâbe kapınızda bilmez misiniz

Yarın mahşer günü **dava** ederim

Mahşer yerine siz gelmez misiniz

Ceylan Gözlerine Kurban Olduğum adlı türkünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 26'da verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci ve ikinci kıtalarda geçen sevgi değerini çağrıştıran “selam almaz mısınız, ...süs için mi yarattı” sözleri, insanların birbirlerine karşı selam sevgi ve muhabbet beslemeleri manasında kullanıldığından sevgi ve dostluk değerlerini içerdiği, söylenebilir. İkinci kıtada, “Kâbe'ye varmak” Allah ve peygamber sevgisini içermektedir. Mecaz anlamda kullanılan “Kâbe kapınızda” ifadesi de bir kulun gönlünü yıkmak Kâbe'yi yıkmak gibidir” sözüyle ilgili olup, insanların birbirine sevgi beslenmesi şeklinde yine sevgi değeriyle ilişkili olduğu söylenebilir. Üçüncü kıtada geçen adalet değerini çağrıştıran “dava” sözcüğü değerler eğitimindeki adalet değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında, konusu itibarıyla *sevgi*, *dostluk* ve *adalet* değerlerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Repertükül veri tabanında ise türkü hüseyini olarak geçmektedir. Feyzi (2001) ise çalışmasında bu türküye yer vermemiştir. Usl ve ritmik yapısı 4/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 4/4'lük usul yapısı ve uşşak

makamı dizisinin yer almasından dolayı ilahinin, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 27

Çayır İnce Biçemedim Türküsünün Notası (1. Sayfa)

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No : 3947
İNCELEME TARİHİ : 12. 8. 1994

YÖRE
ERZURUM
KAYNAK KİŞİ
SUAT İŞİKLİ
SÜRE : ♩ = 160

DERLEYEN
YÜCEL PAŞMAKÇI

DERLEME TARİHİ
8. 5. 1980

NOTALAYAN
YÜCEL PAŞMAKÇI

ÇAYIR İNCE BİÇEMEDİM

(SAZ - - - - -)

ÇA YIR İN CE Bİ ÇE ME DİM
ÇA YI RIN BA ŞIN DA DUR DUM

SU SE RİN DİR İ ÇE ME DİM
A RA DİM YÂ Rİ Mİ BUL DUM

Şekil 28

Çayır İnce Biçemedim Türküsünün Notası (2. Sayfa)

-2-
ÇAYIR İNCE BİÇEMEDİM

YAR DAT LI DIR GE ÇE ME DIM BİTİŞ
Fİ DAN BOY LU MA VU RUL DUM

GENÇTÜRK

ÇAYIR İNCE BİÇEMEDİM
SU SERİNDİR İÇEMEDİM
BANA YÂRDAN GEÇ DİYORLAR
YÂR DATLIDIR GEÇEMEDİM

ÇAYIRIN BAŞINDA DURDUM
ARADIM YÂRIMI BULDUM
İNCE ÇAYIRIN DÜZÜNDE
FİDAN BOYLUMA VURULDUM

(“Çayır İnce Biçemedim”, 1994)

Tablo 15

Çayır İnce Biçemedim Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	9/8
Ritmik yapı	2+2+2+3
Makam dizisi	Hüseyni

K S T T K S T
Yerinde Hüseyni 5'li Hüseynide Uşşak 4'li

Çayır İnce Biçemedim türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Bana **yârdan** vazgeç diyorlar

Yâr datlıdır geçemedim

Aradım **yârımı** buldum

Çayır İnce Biçemedim türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 27 ve 28’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıtadan oluşmaktadır. Bir ve ikinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “yâr” ifadesi sevgili, sevgiliye duyulan aşk manası taşıdığından sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında zaman, sevgi teması işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisinin *hüseyni* olduğu belirlenmiştir. Repertükül veri tabanında da türkü *hüseyni* olarak geçmektedir (“Çayır İnce Biçemedim”, 1994). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisi olarak adlandırılır. Klasik Türk müziğinde bu dizi bir komalık si bemol (segâh) ve dört komalık fa diyez (evîç) ses değiştirici işaret alan *hüseyni* makamı ses dizisine benzerdir (s. 167). Usul ve ritmik yapısı 9/8 (2+2+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 9/8’lik ritmik yapısının yer almasına karşın, *hüseyni* makam dizisinin 12. sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün 9, 10 ve 11. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 29

Çıkamadım Palandöken Başına Türküsünün Notası (1. Sayfa)

REPERTÜKÜL SIRA NO: 1092

Yöre:
ERZURUM

Kaynak Kişi:
Hasan YETİŞKİN

Derleyen:
Hayri DAMAR

Derleme Tarihi:

Notaya Alan:
Tuncay KEMERTAŞ

ÇIKAMADIM PALANDÖKEN BAŞINA

ÇI KA MA DIM PA LAN DÖ KEN . BA ŞI NA . KUR BAN O LAM .

TOP RA ĞI NA . TA ŞI . NA FE LEK SU KAT . SA DA . GA RİP .

A ŞI . NA FE LEK SU KAT . SA DA . GA RİP . A ŞI . NA

Şekil 30

Çıkamadım Palandöken Başına Türküsünün Notası (2. Sayfa)

2
ÇIKAMADIM PALANDÖKEN BAŞINA

DA DA ŞI DA DA ŞI . DA DA . ŞI Yİ ĞİT . O LUR

E ZU RU MUN . DA DA . ŞI CŪM LE A LEM O LUR O NUN .

GAR DA ŞI DA DA ŞI DA DA ŞI

MAHLE BAŞI HAVUZ BAŞI GÖLBA ŞI

DA DAŞ OY NAR ER ZU RU MUN . BA RI . NI .

Şekil 31

Çıkamadım Palandöken Başına Türküsünün Notası (3. Sayfa)

3
ÇIKAMADIM PALANDÖKEN BAŞINA

KİM SE YE GÖS . TER MEZ . NAZ LI . YA Rİ . Nİ

SEV Dİ Mİ DE . VE RİR . TAT LI . CA Nİ . Nİ

DA DA Şİ DA DA Şİ . DA DA . Şİ Yİ ĞİT . O LUR

ER ZUR RU MUN . DA DA . Şİ CÜM LE A LEM O LUR O NUN .

GAR DA Şİ DA DA Şİ DA DA Şİ

MAHLE BAŞI HAVUZ BAŞI GÖLBA Şİ

ÇIKAMADIM PALANDÖKEN BAŞINA
KURBAN OLAM TOPRAĞINA AŞINA
FELEK SU KATSA DA GAİP AŞIMA

Bağlantı:
DADAŞI DADAŞI DADAŞI
YİĞİT OLUR ERZURUM'UN DADAŞI
CÜMLE ALEM OLUR ONUN GARDAŞI
DADAŞI MAHLE BAŞI HAVUZ BAŞI GÖLBAŞI

DADAŞ OYNAR ERZURUM'UN BARINI
KİMSEYE GÖSTERMEZ NALI YARINI
SEVDİMİ DE VERİR TATLI CANINI

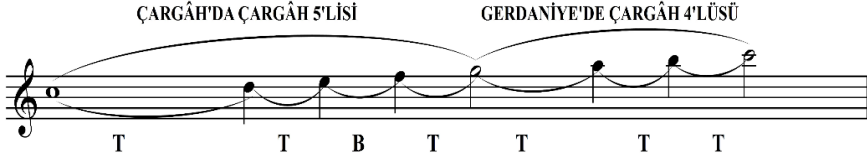
Bağlantı

(“Çıkamadım Palandöken Başına”, t.y.)

Tablo 16

Çıkamadım Palandöken Başına Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Uslul	6/8
Ritmik yapı	3+3
Makam dizisi	Çargâh

Çıkamadım Palandöken Başına türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Çıkamadım Palandöken Başına

Kurban olam **toprağına taşına**

Dadaşı Dadaşı Dadaşı

Yiğit olur **Erzurum'un Dadaşı**

Cümle âlem olur onun **gardaşı**

Dadaş oynar Erzurum'un barını

Kimseye göstermez **nazlı yârini**

Sevdi mi de verir tatlı canını

Çıkamadım Palandöken Başına türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 29, 30 ve 31'de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıta ve 1 bağlantıdan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen vatanseverlik değerini çağrıştıran “toprağına taşına” ifadesi *vatanseverlik* değeri ile ilişkilendirilebilir. İkinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “sevdi mi” ifadesi de *sevgi* değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftenin genel manasına bakıldığında, vatan toprağı olan memleket sevgisini dile getirmek için methiyeler yapılmıştır. Bu bağlamda *vatanseverlik* ve *sevgi* değerlerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği söylenebilir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *çargâhtır*. Repertükül veri tabanında türkü hüseyini olarak geçmektedir. Feyzi (2001) ise çalışmasında bu türküye yer vermemiştir. Uslul ve ritmik yapısı 6/8 (3+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 6/8'lik usul yapısının yer alması rağmen *çargâh* makamı

dizisinin 9-12. sınıf kazanımlarında yer almaması sebebiyle türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olmayacağı söylenebilir.

Şekil 32

Çıktım Eşiğe Bu Gün Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No : 1861
İNCELEME TARİHİ : 14. 10. 1982

DERLEYEN
TRT İSTANBUL RADYOSU
THM MÜDÜRLÜĞÜ

YÖRE
ERZURUM
KAYNAK KİŞİ
ALİ GÜLER
SÜRE : 96

DERLEME TARİHİ

NOTALAYAN
YÜCEL PAŞMAKÇI

ÇIKTIM EŞİĞE BUGÜN

(SAZ—

ÇIK TIM E Şİ GE BU GÜN YÜ RE ĞİM DÜ ĞÜM DÜ ĞÜM
E ŞİĞ E ŞİĞ A RA SI BUL DUM AT LAS PA RA SI

CA NIN ÇIK SIN SEV Dİ ĞİM NE DÜN GÖR DÜM NE BU GÜN
BİR CAN CA NI SE VER SE NE DİR BU NUN ÇA RE Sİ

CA NIN ÇIK SIN SEV Dİ ĞİM NE DÜN GÖR DÜM NE BU GÜN
BİR CAN CA NI SE VER SE NE DİR BU NUN ÇA RE Sİ D.C

GENÇTÜRK

ÇIKTIM EŞİĞE BUGÜN
YÜREĞİM DÜĞÜM DÜĞÜM
CANIN ÇIKSIN SEVDİĞİM
NE DÜN GÖRDÜM NE BUGÜN

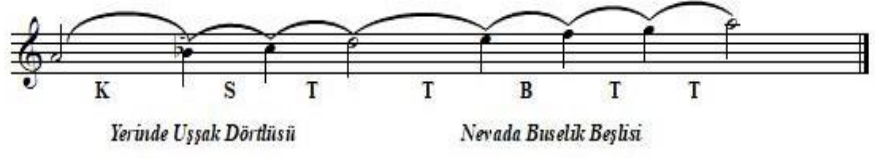
EŞİĞ EŞİĞ ARASI
BULDUM ATLAS PARASI
BİR CAN CANI SEVERSE
NEDİR BUNUN ÇARESİ

("Çıktım Eşiğe Bu Gün", 1982)

Tablo 17

Çıktım Eşiğe Bu Gün Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usul	9/8
Ritmik yapı	2+2+2+3
Makam dizisi	Uşşak

Çıktım Eşiğe Bu Gün türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Canın çıksın **sevdiğim**

Ne dün gördüm ne bugün

Bir can canı severse

Nedir bunun çaresi

Çıktım Eşiğe Bu Gün türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 32’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen ve sevgi değerini çağrıştıran “sevdiğim” ve ikinci kıtada geçen “bir can canı severse” ifadeleri aşk, sevdâ, sevgi manalarını taşıdığından değerler eğitimindeki *sevgi* değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında zaman konusu itibarıyla sevgi değerini işlediği, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir (“Çıktım Kerpiç Duvara”, 1978). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, *kerem* dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı dizisine benzerdir (s. 180). Usul ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında *uşşak* makamına yer verilmesine rağmen 10/8’lik usul yapısının 10. sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün, 9. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 10, 11 ve 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 33

Çıktım Kerpiç Duvara Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No : 1515
İNCELEME TARİHİ : 24.2. 1978

YÖRESİ
ERZURUM. Aşkale

KİMDEN ALINDIĞI
AĞA TAŞTAN

SÜRESİ :
♩ : 54

DERLEYEN
AHMET YAMACI

DERLEME TARİHİ
1955

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

ÇIKTIM KERPIÇ DUVARA

ÇIK TIM KE R PI C DU VA RA VAY LE LE
KA DIM KA KU VA K DA LI NI DE R

LE LE YA R LE LE LE ME YİL VE R Dİ RA K MO LA NIR
" " " " " " YOL DUM YA BE P ZE LA NIR

YA RI RE NI VAY LE LE LE LE YA R LE LE LE
GI DE R " " " " " " " " " "

KEŞ KE GÖ R ME NA ZO LAY Dİ M VA Y LE LE LE
O KAR ŞI BA DA N GE DAR LEN GÜ ZE L " " " "

LE YA R LE LE LE GÖN LÜM SE V Dİ NA K NE LA ZE
" " " " " " YI KIN MO LA H Bİ K LA ZE

CA RI RE NI VAY LE LE LE LE YA R LE LE LE
GI DE R " " " " " " " " " "

—1—
ÇIKTIM KERPIÇ DUVARA (Vay le le le le yar le le le)
MEYİL VERDİM O YARE (" " " " " " " " ")
KEŞKE GÖRMEZ OLAYDIM (" " " " " " " " ")
GÖNLÜM SEVDİ NE ÇARE (" " " " " " " " ")

—2—
EĞDİM KAVAK DALINI (" " " " " " " " ")
YOLDUM YAPRAKLARINI (" " " " " " " " ")
O VAR BANA DARGINDIR (" " " " " " " " ")
YIKIN KONAKLARINI (" " " " " " " " ")

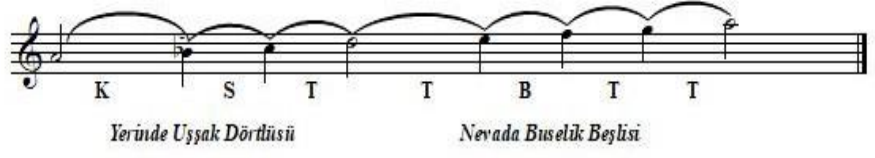
—3—
KAVAK UZANIR GİDER (" " " " " " " " ")
DALI BEZENİR GİDER (" " " " " " " " ")
KARŞIDAN GELEN GÜZEL (" " " " " " " " ")
İNŞALLAH BİZE GİDER (" " " " " " " " ")

("Çıktım Kerpiç Duvara", 1955)

Tablo 18

Çıktım Kerpiç Duvara Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usul	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beğlisi

Çıktım Kerpiç Duvara türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Meyil verdim **o yâre**

Gönlüm sevdi ne çare

O yâr bana dargındır

Çıktım Kerpiç Duvara türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 33'te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “o yâre, gönlüm sevdi” ve ikinci kıtada geçen “o yar” ifadeleri aşk, sevdâ ve sevdi manaları taşıdığından değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığı zaman *sevgi* değerini işlediği görüldüğünden, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir (“Çıktım Kerpiç Duvara”, 1978). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, *kerem* dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı dizisine benzerdir (s. 180). Usul ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında *uşşak* makamına yer verilmesine rağmen 10/8’lik usul yapısının 10. sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün, 9. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 10, 11 ve 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olabileceği söylenebilir.

Değirmen Başında Vurdular Beni Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 994
İNCELEME TARİHİ: 12 - 6 - 1975

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
MEHMET ŞABAN ATAMAN

SÜRESİ:

DEĞİRMEN BAŞINDA VURDULAR BENİ

DERLEYEN
NERİMAN TÜFEKÇİ

DERLEME TARİHİ
14 - 3 - 1958

NOTAYA ALAN
NERİMAN TÜFEKÇİ

DEĞİRMEN BAŞINDA VURDULAR BENİ, vuy
KİRLİ TUTUNLUĞE (Oğul oğul oğul) SARDILAR BENİ
Bağlantı — VURMA RAGİP VURMA, NAR DANESİYEM vuy
ANAMIN BABAMIN (Oğul oğul oğul) BİRDANESİYEM.

DEĞİRMEN BAŞINDA VUY ANA TEPEM vuy
GAYTAN BİYİHLARAN (Oğul oğul oğul) GÜL SUYİ SERPEM
Bağlantı.

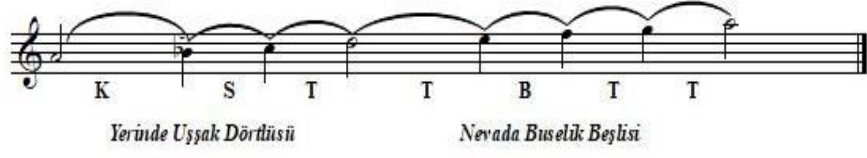
ATIMI BAĞLADIM NAR AĞACINA vuy
PERÇEMİM DOLAŞTI (Oğul oğul oğul) GÜL AĞACINA
Bağlantı.

("Değirmen Başında Vurdular Beni", 1958)

Tablo 19

Değirmen Başında Vurdular Beni Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usul	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beğlisi

Değirmen Başında Vurdular Beni türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Değirmen başında vurdular beni (vuy) Değirmen başında vuy ana tepem (vuy)
Kirli tütünlüğe **oğul oğul** sardılar beni Gaytan bıyıklar **oğul oğul** gül suyi serpem
Atımı bağladım nar ağacına (vuy)
Perçemin dolaştı **oğul oğul** gül ağacına

Değirmen Başında Vurdular Beni türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 34’te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıta 1 bağlantıdan oluşmaktadır. Üç kıtada da geçen, sevgi değerini çağrıştıran “oğul oğul” ifadesi ana ve babanın evladına olan sevgisi manası taşıdığı için sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığı zaman *sevgi* değerinin işlendiği ve müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *uşşak*tır. Repertükül veri tabanında türkü hüseyini olarak geçmektedir (“Değirmen Başında Vurdular Beni”, 1975). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki *uşşak* dizisine benzerdir (s. 204). Usul ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından *uşşak* makam dizisinin 9. sınıf kazanımlarında yer almasına karşın, 10/8’lik ritmik yapının 10. sınıf kazanımlarında yer alması nedeniyle türkünün 9. sınıf düzeyine uygun olmadığı, 10, 11 ve 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 35

Derede Gum Gaynıyor Bağdagül Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI THM REPERTUAR SIRA No:2068 İNCELEME TARİHİ : 25.2.1980 <u>YÖRESİ</u> ERZURUM <u>KİMDEN ALINDIĞI</u> FETHİ SİVEREKLİ SÜRESİ: ♪♪ :92	<u>DERLEYEN</u> TRT İst.Radyosu THM Şb. <u>DERLEME TARİHİ</u> 26.2.1979 <u>NOTAYA ALAN</u> YÜCEL PAŞMAKÇI
--	--

DEREDE GUM GAYNIYOR

DEREDE GUM GAY NIYOR BAĞDA GÜL
GAYNADIKÇA OYNUYOR " "
NİCE GÜZELLER SEVDİM " "
SENİN GİBİ OLMUYOR " "

DEREDE GUM ELEDİM BAĞDA GÜL
BEN SÖZÜMÜ SÖYLEDİM " "
AĞZIM DİLİM LAL OLSUN " "
BAŞKASINI SEVMEDİM " "

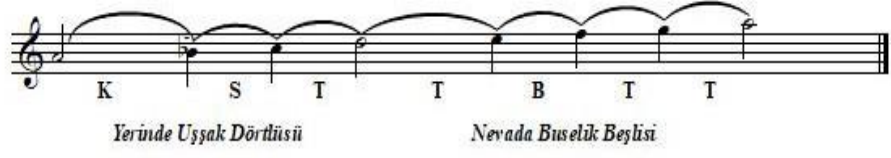
DERE BUZSUZ NEYLESİN BAĞDA GÜL
O YAR BENSİZ NEYLESİN " "
GİDİN DEYİN O YARA " "
SEVDİĞİNİ SÖYLESİN " "

("Derede Gum Gaynıyor Bağdagül", 1979)

Tablo 20

Derede Gum Gaynıyor Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	18/8
Ritmik yapı	3+3+3+3+3+3
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beşlisi

Derede Gum Gaynıyor türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Nice güzeller **sevdim** Bağdagül

Senin gibi olmuyor Bağdagül

Ağzım dilim lal olsun Bağdagül

Başkasını **sevmedim** Bağdagül

Gidin deyin **o yara** Bağdagül

Sevdiğini söylesin Bağdagül

Derede Gum Gaynıyor türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 35’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen ve sevgi değerini çağrıştıran “sevdim, senin gibi olmuyor”, ikinci kıtada geçen “sevmedim”, üçüncü kıtada “o yara, sevdiğini söylesin” ifadeleri, aşk, seveda manasında kullanıldığından değerler eğitimindeki *sevgi* değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında sevgi değerinin işlendiği ve müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Repertükül veri tabanında türkü hüseyini olarak geçmektedir (“Derede Gum Gaynıyor”, 1975). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan uşşak makamı dizisine benzerdir (s. 210). Usl ve ritmik yapısı 18/8 (3+3+3+3+3+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından uşşak makamı dizisi kazanımı 9.sınıf kazanımlarında yer almasına rağmen 9, 10, 11 ve 12.sınıf kazanımlarında 18/8’lik ritim yapısı kazanımının yer almaması sebebiyle türkünün 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olmayacağı söylenebilir.

Şekil 36

Derikonun Düzler Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:1489
İNCELEME TARİHİ : 22-2-1978

YÖRESİ
ERZURUM-Aşkale
KİMDEN ALINDIĞI
ARIF SAĞ
SÜRESİ
76

DERLEYEN
YÜCEL PAŞMAKÇI
DERLEME TARİHİ
1965
NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI

DERİKONUN DÜZLERİ

—1—

DERİKONUN DÜZLERİ	(Aman yandım deriko)
GÜZEL OLUR GIZLARI	(" " ")
OĞLAN GİZİN DİNDİNDEN	(" " ")
İTİRMİŞ ÖKÜZLERİ	(" " ")
Bag { OY DERİKO DERİKO	
AL YEŞİLLİ DERİKO	
VAY DERİKO DERİKO	
MOR SÜMBÜLLÜ DERİKO	

—2—

DERE GELİYOR DERE	(Aman yandım deriko)
KUMUNU SERE SERE	(" " ")
DERE BENİ AL GÖTÜR	(" " ")
YARIN OLDU ĞU YERE	(" " ")

Bağlantı.

("Derikonun Düzleri", 1965)

Tablo 21*Derikonun Düzleri Türküsünün Analiz Özeti*

Biçim	Türkü
Usl	12/8
Ritmik yapı	3+3+3+3
Makam dizisi	Çargâh

ÇARGÂH'DA ÇARGÂH 5'LİSİ GERDANİYE'DE ÇARGÂH 4'LÜSÜ

Derikonun Düzleri türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Oğlan gızın derdinden

İtirmiş öküzleri

Dere beni al götür

Yârin olduğu yere

Derikonun Düzleri türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 36'da verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıta, 1 bağlantıdan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen sevgi değerini çağrıştıran “sevdim”, ikinci kıtada “sevmedim”, üçüncü kıtada “o yara, sevdiğini söylesin” ifadeleri, değerler eğitimindeki *sevgi* değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında, kişide aşk, seveda ve sevgi duyguları işlenmiştir. Bu bağlamda, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisinin *çargâh* olduğu belirlenmiştir. Repertükül veri tabanında da *çargâh* olarak geçmektedir (“Derikonun Düzleri”, 1978). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *do müstezat* dizisinde olup, *do müstezat* dizisi klasik Türk müziğindeki *çargâh* dizisine benzerdir (s. 212). Usl ve ritmik yapısı 12/8 (3+3+3+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 12. sınıf kazanımlarında 12/8’lik ritim yapısının yer almasına karşın *çargâh* makam dizisinin 9-12. sınıf kazanımlarında yer almaması nedeniyle türkünün 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olmayacağı söylenebilir.

Şekil 37

Doksan Üç Harbinden Geliyor İzi Türküsünün Notası

REPERTÜKÜL SIRA NO: 076

Yöre:
ERZURUM

Kaynak Kişi:
Aşık Cengiz YARENİ

DOKSAN ÜÇ HARBİNDEN GELİYOR İZİ (Benim Anam Erzurumlu'dur)

Derleyen:
Mehmet ÇALMAŞIR

Notaya Alan:
Mehmet GÜZRBÜZ

DOK SAN ÜÇ HAR BİN DEN GE Lİ YOR İ Zİ ŞE HİT A ZİZ

YE NİN DAĞ LA RI DÜ ZÜ ARAŞ TIR DIM A NAM ÖZ DA

DAŞ GI Zİ ÇÜ KÜ BEN NİM A NAM ER ZU

RUM LU DUR VA LAH BE NİM A NAM ER ZU

RUM LU DUR ER ZU RUM LU DUR

1. DOKSAN ÜÇ HARBİNDEN GELİYOR İZİ
ŞEHİT AZİZİYE'NİN DAĞLARI DÜZÜ
ARAŞTIRDIM ANAM ÖZ DADAŞ KIZI

Bağlantı:

ÇÜNKÜ BENİM ANAM ERZURUMLU'DUR
VALLAH BENİM ANAM ERZURUMLU'DUR
ERZURUMLU'DUR

2. BENİM ANAMA ANALARDAN BAŞ İDİ
ŞEHİT VERMİŞ İKİ GÖZÜ YAŞ İDİ
SIRTINDA CEPİYE MERMİ TAŞIDI

Bağlantı:

3. YARENİNİN İL SEVDİĞİ VATANDI
ŞEHİTLERİ TOPRAĞINDA YATANDI
O DEDİĞİM ANA NENE İATUNDU

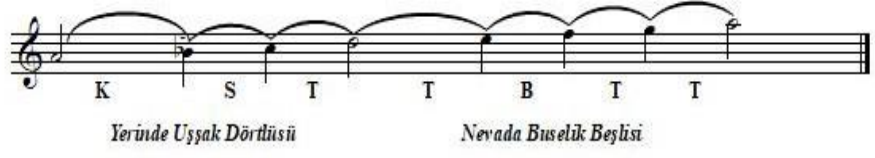
Bağlantı:

(“Doksan Üç Harbinden Geliyor İzi”, t.y.)

Tablo 22

Doksan Üç Harbinden Geliyor İzi Adlı Türkünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usul	6/8
Ritmik yapı	3+3
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beşlisi

Doksan Üç Harbinden Geliyor İzi türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Doksan üç **harbinden** geliyor izi

Şehit aziziyenin dağları düzü

Araştırdım anam öz **dadaş** kızı

Benim anam analardan baş idi

Şehit vermiş iki gözü yaş idi

Sırtında **cepheye mermi** taşıdı

Yareninin il **sevdiği vatandı**

Şehitleri toprağında yatandı

O dediğim **Nene Hatun**'du

Doksan Üç Harbinden Geliyor İzi türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 37'de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıta, 1 bağlantıdan oluşmaktadır. Türkünün güftesinin geneline bakıldığında, kullanılan “harp, şehit, cephe, mermi, vatan, toprak, sevdiği, Nene Hatun” ifadeleri, vatan sevgisi ve vatanı müdafaa etme manası taşıdığı ve vatanseverlik değerini çağrıştırdığından dolayı *vatanseverlik* ve *sorumluluk* değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manada vatanseverlik ve sorumluluk değerini taşıdığı görülmektedir. Türkünün müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *uşşaktır*. Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir (“Doksan Üç Harbinden Geliyor İzi”, t.y.). Feyzi (2001), çalışmasında bu türküye yer vermemiştir. Usul ve ritmik yapısı 6/8’lik (3+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 6/8’lik usûl ritim yapısı ve *uşşak* makamı dizisinin yer alması nedeniyle türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 38

Dün Gece Yâr Hanesinde Türküsünün Notası (1. Sayfa)

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR NO : 1944
İNCELEME TARİHİ : 8. 11. 1979

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
RACİ ALKIR

SÜRE : ♩ = 50

DERLEYEN
ERZURUM Rad.

DERLEME TARİHİ
12. 10. 1971

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

DÜN GECE YAR HANESİNDE
(TATYAN)

SAZ.....

A M MAN A M MAN DÜ N GE CE YAR HA NE Sİ O N DE
A M MAN A M MAN Bİ R DAĞ NE KA DA R U LU O L

YA S TI ĞİM BİR TA Şİ Dİ R DÜ N GE CE YA R HA NE SİN DE
SA KE NA Rİ YO LO LU R Bİ R DAĞ NE KA DA RU LU OL

YAS TI ĞİM BİR A Şİ Dİ R A L TIM ÇA MUR ÜS TÜM YAĞ MUR
SA KE NA Rİ YO LO LU R BU NA — BA Y RAM GÜ NÜ — DEN LER

Gİ NE GÖN LÜM HO Şİ Dİ R A MAN NA MA N NA MA N NA MA N
DOST LA DÜŞ MAN BU LU ŞU R A MAN NA MA N NA MA N NA MA N

SON

NA MA N NA MA N BEN YAN DIM SE Nİ Bİ L MEM
NA MA N NA MA N BEN YAN DIM SE Nİ Bİ L MEM

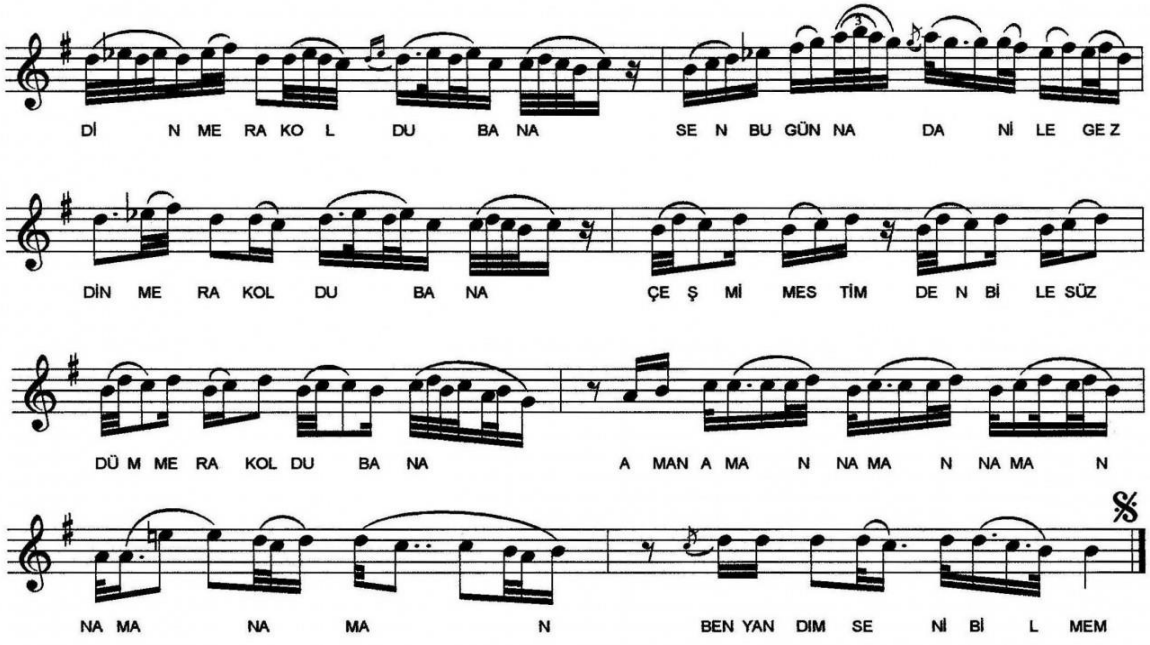
SAZ.....

A M MAN A M MAN SE N BU GÜN NA DA Nİ LE GEZ

Şekil 39

Dün Gece Yâr Hanesinde Türküsünün Notası (2. Sayfa)

- 2 -
DÜN GECE YAR HANESİNDE

Dİ N ME RA KO L DU BA NA SE N BU GÜN NA DA Nİ LE GE Z
DİN ME RA KOL DU BA NA ÇE Ş Mİ MES TİM DE N Bİ LE SÜZ
DÜ M ME RA KOL DU BA NA A MAN A MA N NA MA N NA MA N
NA MA NA MA N BEN YAN DIM SE Nİ Bİ L MEM

S. SABUNCU

Amman Amman
DÜN GECE YAR HANESİNDE
YASTIĞIM BİR TAŞ İDİ
ALTIM ÇAMUR ÜSTÜM YAĞMUR
GİNE GÖNLÜM HOŞ İDİ
Amman Amman Amman Amman Amman Amman
BEN YANDIM SENİ BİLMEM

Amman Amman
DAĞ NE KADAR YÜCE OLSA
BİR KENARI YOL OLUR
BUNA BAYRAM GÜNÜ DERLER
DOSTLA DÜŞMAN BİR OLUR
Amman Amman Amman Amman Amman Amman
BEN YANDIM SENİ BİLMEM

Amman Amman
SEN BUGÜN NADAN İLE GEZDİN
MERAK OLDU BANA SEN BUGÜN NADAN İLE GEZDİN
MERAK OLDU BANA ÇEŞMİ MESTİMDEN BİLE SÜZDÜM
MERAK OLDU BANA
Amman Amman Amman Amman Amman Amman
BEN YANDIM SENİ BİLMEM

NADAN : Kadirbilmez, kaba, bilgisiz

(“Dün Gece Yâr Hanesinde”, 1979)

Tablo 23*Dün Gece Yâr Hanesinde Adlı Türküsünün Analiz Özeti*

Biçim	Türkü
Usl	4/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Hüzzam

Dün Gece Yar Hanesinde türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Dün gece yâr hanesinde

Yastığım bir taş idi

Buna **bayram günü** derler

Dostla düşman bir olur

Dün Gece Yâr Hanesinde adlı türküde birinci alt probleme ilişkin incelemeler Şekil 38 ve 39'da verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen sevgi manasını çağrıştıracak “yâr hanesinde” ifadesi, sevgilinin yeri mekânı anlamında kullanıldığı anlamına geldiğinden sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Dostluk değerini çağrıştıran “bayram günü” ve “dostla” ifadeleri inanç ve ibadet manasıyla insanların bir araya gelerek akrabalık, komşuluk, dostluk bağlarını kuvvetlendirmesi anlamı taşıdığından dolayı dostluk ve değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftenin genel manasına bakıldığı zaman konusu itibarıyla *sevgi* ve *dostluk* değerlerinin işlendiği görülmektedir. Türkünün, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *hüzzam* olarak belirlenmiştir. Repertükül veri tabanında türkü hüseyini olarak geçmektedir (“Dün Gece Yar Hanesinde”, 1979). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *misket* dizisinde olup, misket dizisi klasik Türk müziğindeki *hüzzam* dizisine benzerdir (s. 217). Usl ve ritmik yapısı 4/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 4/4’lük usûl ritim yapısının yer almasına karşın *hüzzam* makamı dizisinin 11. sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün, 9 ve 10. sınıf düzeylerine uygun olmayacağı, 11 ve 12. sınıf müzik etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olabileceği söylenebilir.

Ekdiğim Yonca Türküsünün Notası

(“Ekdiğim Yonca”, 1977)

Tablo 24*Ekdiğim Yonca Türküsünün Analiz Özeti*

Bıçım	Türkü
Usl	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beğlisi

Ekdiğim Yonca türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Ekdiğim yonca	Ekdiğim darı	Ekdiğim arpa
Bıçdığım yonca	Bıçdığım darı	Bıçdığım arpa
Sevdiğim gonca	Sevdiğim sarı	Sevdiğim körpe

Ekdiğim Yonca türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 40'ta verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıta 1 bağlantıdan oluşmaktadır. 3 kıtada da geçen, sevgi değerini çağrıştıran “sevdiğim” ifadesi, duyulan aşk, sevgili, yâr manası taşıdığından dolayı *sevgi* değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manada sevgi değerinin işlendiği görülmektedir. Türkü, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisinin *uşşak* olduğu belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir (“Ektiğim Yonca”, 1966). Feyzi'ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı dizisine benzerdir (s. 222). Usl ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından *uşşak* makamı dizisinin 9. sınıf kazanımlarında yer almasına rağmen 10/8'lik ritim yapısının 10. sınıf kazanımlarında yer alması nedeniyle türkünün, 9. sınıf düzeyi için uygun olmayacağı, 10, 11 ve 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 41

Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem Türküsünün Notası (1. Sayfa)

T.R.T. MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T.H.M. REPERTUAR SIRA No: 2928
İNCELEME TARİHİ: 24.10.1987

DERLEYEN,
EMİN ALDEMİR

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
HULUSİ SEVEN

SÜRESİ :

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
EMİN ALDEMİR
IŞIK BAŞEL

ELA GÖZLÜM BEN BU ELDEN GİDERSEM

E LA GÖZ LÜM BEN BU _____

EL DEN Gİ DE _____ R SE _____ M ZÜLFÜ PE Rİ

ŞA NI _____ M KALME LÜ _____ L ME LÜ _____ L

KALME LÜ _____ L ME LÜ _____ L KE RE METAK LI _____ N DA _____ N

ÇI KA _____ R MA BE _____ Nİ _____ AĞ LA GÖZ YA

ŞI _____ Nİ _____ SİL ME LÜ _____ L ME LÜ _____ L

Şekil 42

Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem Türküsünün Notası (2. Sayfa)

ELA GÖZLÜM BEN BU ELDEN GİDERSEM

ELA GÖZLÜM BEN BU ELDEN GİDERSEM
ZÜLFÜ PERİŞANIM KAL MELÛL MELÛL
KEREM ET AKLINDAN ÇIKARMA BENİ
AĞLA GÖZYAŞINI SİL MELÛL MELÛL

ELVAN ÇİÇEKLERİ TAKMA BAŞINA
KUDRET KALEMİNİ ÇEKME KAŞINA
BENİ AĞLATIRSAN DOYMA YAŞIMA
AĞLA GÖZYAŞINI SİL MELÛL MELÛL

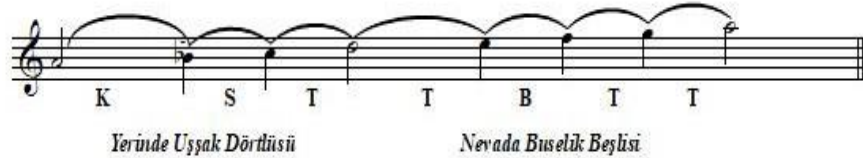
KARACÖĞLAN DERKİ ÖLÜP GİDİNCE
BEN DE GÜZEL SEVDİM KENDİ HALİMCE
VARIP GURBETE LE VASIL OLUNCA
DOSTLARDAN HABERİM AL MELÛL MELÛL

(“Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem”, 1987)

Tablo 25

Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem Türküsünün Analiz Özeti

Bîçim	Türkü
Usl	2/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Uşşak

Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Ela gözlüm ben bu elden gidersem

Zülfü perişanım kal melül melül

Kerem et **aklından çıkarma beni**

Ağla gözyaşını sil melül melül

Karacaoğlan der ki ölüp ölünce

Bende güzel **sevdim** kendi halimce

Varıp gurbet ele vasıl olunca

Dostlardan haberim al melül melül

Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 41 ve 42’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “ela gözlüm, aklından çıkarma beni” üçüncü kıtada geçen “sevdim” ifadesi değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Yine 3. kıtada geçen “dostlardan” ifadesi değerler eğitimindeki dostluk değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftenin genel manasına bakıldığı zaman konusu itibariyle *sevgi* ve *dostluk* değerlerini işleyen bir türkü olduğu ve müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *uşşaktır*. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir (“Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem”, 1987). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı dizisine benzerdir (s. 224). Usul ve ritmik yapısı 2/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 2/4’lük usûl ve *uşşak* makamı dizisinin yer alması sebebiyle türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 43

Eledim Eledim Höllük Eledim Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1299
İNCELEME TARİHİ : 24_5_1977

DERLEYEN
YÜCEL PAŞMAKCI

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
-1966-

KİMDEN ALINDIĞI
MUHARREM AKKUŞ

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKCI

SÜRESİ :

ELEDİM ELEDİM HÖLLÜK ELEDİM

E LE Dİ ME LE Dİ... M HÖL LÜ GE LE
BİR GÜ ZEL Sİ MA Dİ... R AK Lİ Mİ A

Dİ... M AY NA Lİ BE Sİ... K TE CA NAN BE BE... K
LA... N AŞ KIN SEV DA Sİ... K Nİ CA NAN SE Rİ... K

BE LE DİM BÜ YÜT TÜM BES LE Dİ... M
ME SA LAN Bİ Zİ Kİ NA MA Sİ... N

ES GE REY LE DİM GİT Tİ DE GEL ME Dİ
EH Lİ Dİ LO LAN [YAN DI Cİ GE Rİ... M
GİT Tİ DE GEL ME... Dİ M

CA NAN BU NA NE CA RE
CA NAN BU NA NE ÇA RE

-1-
ELEDİM ELEDİM HÖLLÜK ELEDİM
AYNALI BEŞİKTE ÇANAN BEBEK BELEDİM
BÜYÜTTÜM BESLEDİM ASGER EYLEDİM
GİTTİDE GELMEDİ ÇANAN BUNA NE ÇARE

-2-
BİR GÜZEL SİMA DİR AKLIMI ALAN
AŞKIN SEVDASIN ÇANAN ŞERİME SALAN
BİZİ KINAMASIN EHLİ DİN OLAN

1. YANDI ÇİĞERİM ÇANAN BUNA NE ÇARE
2. GİTTİDE GELMEDİ ÇANAN BUNA NE ÇARE

("Eledim Eledim", 1966)

Tablo 26

Eledim Eledim Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	4/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beğlisi

Eledim Eledim türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Eledim eledim höllük eledim

Aynalı beşikte canan **bebek beledim**

Büyüttüm besledim asker eyledim

Gitti de gelmedi canan buna ne çare

Eledim Eledim adlı türkünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 43'te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen “bebek beledim, büyüttüm besledim, asker eyledim” ifadeleri, bir annenin evladını sevgiyle şefkatle büyüttüğünü, sonrasında ise askere yolladığı şeklinde ifade edilmiştir. Bu durum değerler eğitimindeki sevgi, vatanseverlik ve sorumluluk değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında daha çok *vatanseverlik* ve *sorumluluk* değerlerinin işlendiği görüldüğünden, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir (“Eledim Eledim Höllük Eledim”, 1966). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, *kerem* dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı dizisine benzerdir (s. 226). Türkünün ritmik yapısı 4/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 4/4’lük usûl ve *uşşak* makamı dizisine yer verildiğinden dolayı türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 44

Elma Attım Yuvarlandı Türküsünün Notası

Y R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2433
İNCELEME TARİHİ : 2 - 2 - 1984

YÖRESİ
ERZURUM - AŞ KALE - Yeniköy

KİMDEN ALINDIĞI
YUSUF YERAL

SÜRESİ :

DERLEYEN
FAZIL MANÇLIK

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
ERDOĞAN ESKİMEZ

ELMA ATTIM YUVARLANDI

EL KA MA AT TI YU YU VA R LAN DI
ÇİFT RA SU YU M GEC Tİ M GEL Dİ M
BE BE YAZ GU Cİ N OL SA M

A M MA N A M MAN GİT Tİ BE Sİ
" " " " " " YA VU C A VU Ç
" " " " " " Rİ N AY VA

ĞE DA YAN DI DA Ğ LA R DU MAN
İC Tİ M GEL Dİ M " " " " " "
Nİ NA SA M " " " " " "

EL MA GÖ ZÜ KÖ RO LAY DI
GÜ ZE L LE YA Rİ N A RA SİN DA N
EL LE R YA N NA N DE Mİ Ş

A M MA N AM MAN BE Sİ K DE BE
" " " " " " BEN YA O Rİ YA Mİ
" " " " " " BEN O Rİ YA RE

BEK U YAN DI DA Ğ LA R DU MAN
SEC Tİ M GEL Dİ M " " " " " "
KÜR BA N OL SA M " " " " " "

— 1 —
ELMA ATTIM YUVARLANDI
GİTTİ DE BESİĞE DAYANDI
ELMA GÖZÜN KÖR OLAYDI
BESİKDE BEBEK UYANDI

AMMAN AMAN
DAĞLAR DUMAN
AMMAN AMAN
DAĞLAR DUMAN

— 2 —
KARA SUYU GEÇTİM GELDİM
AVUÇ AVUÇ İÇTİM GELDİM
GÜZELLERİN ARASINDAN
BEN YARIMI SEÇTİM GELDİM

AMMAN AMAN
DAĞLAR DUMAN
AMMAN AMAN
DAĞLAR DUMAN

— 3 —
ÇİFT BEYAZ GÜVERCİN OLSAM
YARIN AYVANINA KONSAM
ELLER YARE CANAN DEMİS
BEN O YARE KURBAN OLSAM

AMMAN AMAN
DAĞLAR DUMAN
AMMAN AMAN
DAĞLAR DUMAN

(“Elma Attım Yuvarlandı”, 1984)

Tablo 27*Elma Attım Yuvarlandı Türküsünün Analiz Özeti*

Bıçım	Türkü
Usl	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beşlisi

Elma Attım Yuvarlandı türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Kara suyu geçtim geldim

Avuç avuç içtim geldim

Güzellerin arasından

Ben yârimi seçtim geldim

Çift beyaz güvercin olsam

Yârin ayvanına konsam

Eller yâre canan demiş

Ben o yâre kurban olsam

Elma Attım Yuvarlandı türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 44'te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci ve ikinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “güzeller arasından, ben yârimi seçtim, yârin ayvanına konsam, ben o yâre kurban olsam” ifadeleri, değerler eğitimindeki *sevgi* değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında sevgi değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisinin *uşşak* olduğu belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir (“Elma Attım Yuvarlandı”, 1984). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı ses dizisine benzerdir (s. 232). Usl ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında *uşşak* makamı dizisinin yer aldığı, 10/8’lik usûl yapısının ise 10. sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün, 9. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 10, 11 ve 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olabileceği söylenebilir.

Erzurum Bir Diktedir Türküsünün Notası (1. Sayfa)

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM. REPERTUAR SIRA NO: 753
İNCELEME TARİHİ 4. 10. 1974

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
MEYCI AĞAKESKİN.

NOTAYA ALAN
M. SARISOZEN

ERZURUM BİR DİKTEDİR

ER ZU RUM BİR Dİ -- K TE DİR HAY LE LE LE VAY
Bİ RAT BİN DİM BA ŞI YOK " " " "
KA YA LIK SE Kİ Lİ DİR " " " "

LE LE LE YE ŞİL PER DE YÜ -- K TE DİR Gİ
" " " BİR ÇAY GEÇ DİM TA ŞI YOK "
" " " KA RAN Fİ LE Kİ Lİ DİR "

DE -- N YA RİM GÜ L Lİ ZA Rİ M
" " " " " " " " " " " "

E LE BİR YAR SE -- V Mİ ŞEM HAY
BUR DA BİR GA Rİ -- P YA TAR "
BİR CAN BİR CA Nİ SEV SE "

LE LE LE VAY LE LE LE Ü ÇÜN CÜ BÖ
" " " " " " " YA NIN DA YOL
Kİ MO NUN VE

LÜ -- K TE DİR Gİ DE -- N YA RİM GÜ -- L Lİ ZA RİM
DA ŞI YOK " " " " " " " " " "
Kİ Lİ DİR " " " " " " " " " "

Şekil 46

Erzurum Bir Diktedir Türküsünün Notası (2. Sayfa)

ERZURUM BİR DİKTEDİR
(Sayfa 2)

SAZ

1
ERZURUM BİR DİKTEDİR (Hay le le le le le le)
YEŞİL PERDE YÜKTEDİR (Giden yarım qulizarım)
ELE BİR YAR SEVMİŞEM (Hay le le le le le le)
ÜÇÜNCÜ BÖLÜKTEDİR (Giden yarım qulizarım)

2
BİR AT BİNDİM BAŞI YOK (Hay le le le le le le)
BİR ÇAY GEÇTİM TAŞI YOK (Giden yarım qulizarım)
BURDA BİR GARİP YATAR (Hay le le le le le le)
YANINDA YOL DAŞI YOK (Giden yarım qulizarım)

3
KAYALIK SEKİLİDİR (Hay le le le le le le)
KARANFİL EKİLİDİR (Giden yarım qulizarım)
BİR CAN BİR CANI SEVSE (Hay le le le le le le)
KİM ONUN VEKİLİDİR (Giden yarım qulizarım)

(“Erzurum Bir Diktedir”, 1974)

Tablo 28

Erzurum Bir Diktedir Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	10/8 + 5/8 + 6/8
Ritmik yapı	2+3+2+3 / 2+3 / 3+3
Makam dizisi	Çargâh

ÇARGÂH'DA ÇARGÂH 5'LİSİ GERDANİYE'DE ÇARGÂH 4'LÜSÜ

T T B T T T T

Erzurum Bir Diktedir türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Erzurum bir diktedir

Yeşil perde yüktedir

Ele **bir yâr sevmişem**

Üçüncü bölüktedir

Kayalık sekilidir

Karanfil ekilidir

Bir can bir canı sevse

Kim onun vekildir

Erzurum Bir Diktedir türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 45 ve 46’da verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “bir yâr sevmişem” üçüncü kıtada geçen “bir can bir canı sevse” ifadeleri, değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında *sevgi* değerini işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *çargahtır*. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında hüseyini olarak geçmektedir (“Erzurum Bir Diktedir”, 1974). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *do müstezat* dizisinde olup, *do müstezat* dizisi klasik Türk müziğindeki *çargâh* perdesinde karar veren *çargâh* dizisine benzerdir (s. 234). Türkünün içerisinde usul değişiklikleri yapılmıştır. Usul ve ritmik yapısı $10/8 (2+3+2+3) + 5/8 (2+3) + 6/8 (3+3)$ şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından $5/8$ ve $6/8$ ’lik usul yapısının 9. sınıf kazanımlarında yer aldığı, $10/8$ ’lik ritim yapısının ise 10.sınıf kazanımlarında yer aldığı bilinmektedir. Fakat *çargâh* makamı dizisinin 9-12. sınıf kazanımlarında yer almaması nedeniyle türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olmayacağı söylenebilir.

Şekil 47

Erzurum Çarşı Pazar Türküsünün Notası (1. Sayfa)

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 615
İNCELEME TARİHİ: 15/3/1974

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
FARUK KALELİ

SÜRESİ :

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

ERZURUM ÇARŞI PAZAR

ER ZU RUM ÇAR Şİ PA ZAR NEY Nİ MAM MA NA MAN
PA LAN DÖ KEN YÜ ÇE DAĞ " " " " " "

NEY Nİ MAM MA NA 'MAN NEY Nİ MAM MA NA MAN SA RI GE LİN
" " " " " " " " " " " "

I ÇİN DE BİR KIZ GE ZER HOP Nİ NE NÖL SÜN
AL TI MOR SÜN BÜL LÜ BAĞ " " " " "

SA RI GE Lİ NA MAN SA RI GE Lİ NA MAN SA RI
" " " " " " " " " " " "

GE Lİ NA MAN SU NA YÂ RİM E LİN DE Dİ VİT KA LEM
" " " " " " " " SE Nİ VER MEM YAD LA RA

NEY Nİ MAM MA NA MAN NEY Nİ MAM MA NA MAN NEY Nİ
" " " " " " " " " " " "

MAM MA NA MAN SA RI GE LİN
" " " " " " " "

KAT Lİ ME FER MAN YA ZAR HOP Nİ NE NÖL SÜN
Nİ ÇE Kİ BU CA NİM SAĞ " " " " "

Şekil 48

Erzurum Çarşı Pazar Türküsünün Notası (2. Sayfa)

ERZURUM ÇARŞI PAZAR
(2)

(1)

ERZURUM ÇARŞI PAZAR (NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN AMAN SARI GELİN)
İÇİNDE BİR KIZ GEZER (HOP NİNEN ÖLSÜN SARI GELİN AMAN, SARI GELİN AMAN, SARI GELİN AMAN, SUNA YÂRİM)
ELİNDE DİVİT KALEM (NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN AMAN SARI GELİN)
KATLİME FERMAN YAZAR (HOP NİNEN ÖLSÜN SARI GELİN AMAN, SARI GELİN AMAN, SARI GELİN AMAN, SUNA YÂRİM)

(2)

PALAN DÖKEN YÜCE DAĞ (NEY.....
ALTI MOR SÜNBÜLLÜ BAĞ (HOP.....
SENİ VERMEM YADLARA (NEY.....
NİCEKİ BU CANIM SAĞ (HOP.....

(“Erzurum Çarşı Pazar”, 1974)

Tablo 29

Erzurum Çarşı Pazar Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Uşşak

K S T T B T T

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beğlisi

Erzurum Çarşı Pazar türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Erzurum çarşı Pazar

İçinde bir kız gezer

Elinde divit kalem

Katlime ferman yazar

Palandöken yüce dağ

Altı mor sümbüllü bağ

Seni vermem yâdlara

Niceki bu canım sağ

Erzurum Çarşı Pazar türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 47 ve 48’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “içinde bir kız gezer, elinde divit kalem katlime ferman yazar”, İkinci kıtada geçen “vermem seni yâdlara” ifadeleri, âşık olunan, sevilen birisi olduğu, kıskanıldığı manasında kullanılmıştır. “Palandöken yüce dağ, altı mor sümbüllü bağ” ifadeleride memleket sevgisi, kıymet verme ve övme manasında kullanıldığından değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında sevgi değerini işleyen bir türkü olduğu ve müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında hüseyini olarak geçmektedir (“Erzurum Çarşı Pazar”, 1974). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan uşşak makamı dizisine benzerdir (s. 237). Usul ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından uşşak makamı dizisinin 9. sınıf kazanımlarında yer almasına karşın, 10/8’lik ritim yapısının 10. sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün, 9. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 10, 11 ve 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olabileceği söylenebilir.

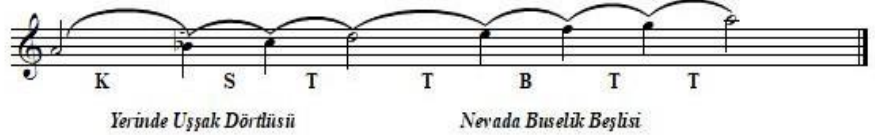
Erzurum Kilidi Mülk-i İslam'ın Türküsünün Notası

(“Erzurum Kilidi Mülk-i İslam’ın”, 1983)

Tablo 30

Erzurum Kilidi Mülk-i İslam'ın Türküsünün Analiz Özeti

Bıçım	Türkü
Usul	4/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beşlisi

Erzurum Kilidi Mülk-i İslam'ın türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Erzurum kilidi Mülk-i İslâm'ın	Göllerinde elbet sular bulunur
Mevlâ'ya emânet olsun Erzurum	Yine vardır diye ümit olunur
Erzurum derbendi ehl-i imânın	Bu gün yine bin pahaya alınır
Mevlâ'ya emânet olsun Erzurum	Mevlâ'ya emânet olsun Erzurum
Ramazan'da Âl-i Şân Ederler	
O Şehr-i Siyamı Zîşân Ederler	
Fukara Gönlümü Gülşân Ederler	
Mevla'ya Emanet Olsun Erzurum	

Erzurum Kilidi Mülk-i İslam'ın türkünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 49'da verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Üç kıtada da sevgi değerini çağrıştıracak memleketi sevme, kıymet verme, Mevla'ya emanet etme ifadeleri kullanılmış ve vatan toprağının güzelliği, kıymeti ve taşıdığı değerler vurgulanmıştır. Bu manada değerler eğitimindeki vatanseverlik değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında *vatanseverlik* değerlerini işleyen bir türkü olduğu ve müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *uşşak*tır. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında hüseyini olarak geçmektedir ("Erzurum Kilidi Mülk-i İslam'ın", 1983). Feyzi'ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan uşşak makamı dizisine benzerdir (s. 240). Usul ve ritmik yapısı 4/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi

bakımından 9. sınıf kazanımlarında 4/4'lük ritim yapısı ve uşşak makamı dizisinin yer alması sebebiyle türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 50

Erzurum Ovaları Türküsünün Notası (1. Sayfa)

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 2066
İNCELEME TARİHİ : 25.2.1980

DERLEYEN
İSTANBUL RADYOSU THM

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
FETHİ SİVEREKLİ

SÜRESİ: ♩ = 104

DERLEME TARİHİ
26.2.1979

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI

ERZURUM OVALARI (EĞİL OY DAĞLAR)

ER ER ZU ZU RU RUM MO KIŞ VA TA LA RI E Ğİ LOY
DAĞ LAR YI KI LOY DAŞ LAR GAR YAĞ SIN
YA KE YI BA LIR BI DE ŞİŞ VE TE LE Rİ HOP BE
YA Rİ MOR DA DIR GÖ ZÜ YOL DA DIR
BU CU MAR TE Sİ TEZ GEL SİN O BE
TUR Lİ MUŞ Nİ GO KE YÜN MER SA ĞAR E Ğİ LOY
DAĞ LAR YI KI LOY DAŞ LAR GAR YAĞ SIN
TER AL LE YA Mİ NAK SAĞ SAÇ ĞEL TA LE Rİ HOP BE
NAĞ LAR

Şekil 51

Erzurum Ovaları Türküsünün Notası (2. Sayfa)

- 2 -

ERZURUM OVALARI

ERZURUM OVALARI EĞİL OY DAĞLAR YIKIL OY DAŞLAR GAR YAĞSIN
YAYILIR DEVELERİ HOP BE YARIM ORDADIR GÖZÜ YOLDADIR BU CUMARTESİ TEZ GELSİN
OTURMUŞ GOYUN SAĞAR EĞİL OY DAĞLAR YIKIL OY DAŞLAR GAR YAĞSIN
TERLEMİŞ AĞ ELLERİ HOP BE YARIM ORDADIR GÖZÜ YOLDADIR BU CUMARTESİ TEZ GELSİN.

ERZURUM KIŞAN OLUR EĞİL OY DAĞLAR YIKIL OY DAŞLAR GAR YAĞSIN
KEBABİ ŞİŞTEN OLUR HOP BE YARIM ORDADIR GÖZÜ YOLDADIR BU CUMARTESİ TEZ GELSİN
BELİNİ KEMER SIKMIŞ EĞİL OY DAĞLAR YIKIL OY DAŞLAR GAR YAĞSIN
AL YANAK DIŞTEN OLUR HOP BE YARIM ORDADIR GÖZÜ YOLDADIR BU CUMARTESİ TEZ GELSİN.

(“Erzurum Ovaları”, 1979)

Tablo 31

Erzurum Ovaları Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	4/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beşlisi

Erzurum Ovaları türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Erzurum ovaları eğil oy dağlar yıkıl oy daşlar gar yağsın

Yayılr develeri hop be **yârim ordadır gözü yoldadır bu cumartesi tez gelsin**

Oturmuş goyun sağar eğil oy dağlar yıkıl oy daşlar gar yağsın

Terlemiş ağ elleri hop be **yârim ordadır gözü yoldadır bu cumartesi tez gelsin**

Erzurum kıştan olur eğil oy dağlar yıkıl oy daşlar gar yağsın

Kebabı şışten olur hop be **yârim ordadır gözü yoldadır bu cumartesi tez gelsin**

Belini kemer sıkılmış eğil oy dağlar yıkıl oy daşlar gar yağsın

Al yanak diştan olur hop be **yârim ordadır gözü yoldadır bu cumartesi tez gelsin**

Erzurum Ovaları türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 50 ve 51’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıtadan oluşmaktadır. İki kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “yârim ordadır gözü yoldadır bu cumartesi tez gelsin” ifadesi aşk, seveda manası taşıdığından değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığı zaman konusu itibarıyla *sevgi* değerini işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında çargâh olarak geçmektedir (“Erzurum Ovaları”, 1979). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan uşşak makamı dizisine benzerdir (s. 245). Usul ve ritmik yapısı 4/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 4/4’lük ritim yapısı ve uşşak makam dizisi yer aldığından dolayı türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olabileceği söylenebilir.

Şekil 52

Eşğin Altında Çift İlân Öter Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 1264
İNCELEME TARİHİ : 11_2_1976

DERLEYEN
SUAT IŞIKLI

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
HAYRETTİN AKÇAY

SÜRE :

NOTAYA ALAN
ATEŞ KÖYOĞLU

EŞĞİN ALTINDA ÇİFT İLÂN ÖTER

— 1 —

EŞĞİN ALTINDA ÇİFT İLÂN ÖTER
YARİNDEN AYRILAN BİR TEVÜR YATAR

Bağlantı { GİZ YÜRİ SEN YÜRİ YAYLA YOLUNDA
SENİ DE VURURLAR YARİN YOLUNA.

— 2 —

EŞĞİN ALTINDA İLÂN OVRMI
YARİNDEN AYRILAN DERMAN BULURMI
Bağlantı.....

— 3 —

EŞĞİN ALTINDA İLÂN YUVASI
GURBETE ÇIKANA TANRI DUASI
Bağlantı.....

(“Eşğin Altında Çift İlân Öter”, 1976)

Tablo 32

Eşiğin Altında Çift İlan Öter Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usul	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Çargâh

Eşiğin Altında Çift İlan Öter türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Eşiğin altında çift ilan öter

Yârinden ayrılan bir tevür yatar

Eşiğin altında ilan olurmi

Yârinden ayrılan derman bulurmi

Eşiğin Altında Çift İlan Öter türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 52’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıta ve 1 bağlantıdan oluşmaktadır. Birinci ve ikinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “yârinden ayrılan” ifadesi aşk, sevdâ manası taşıdığından değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında zaman konusu itibarıyla sevgi değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisinin *çargâh* olduğu belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında uşşak olarak geçmektedir (“Eşiğin Altında Çift İlan Öter”, 1976). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *do müstezat* dizisinde olup, *do müstezat* dizisi klasik Türk müziğindeki *çargâh* perdesinde karar veren *çargâh* dizisine benzerdir (s. 249). Usul ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 10/8’lik ritim yapısının 10. sınıf kazanımlarında yer almasına karşın, *çargâh* makam dizisinin 9-12. sınıf kazanımlarında yer almaması sebebiyle türkünün 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olmayacağı söylenebilir.

Şekil 53

Evlerinin Önü Harman Türküsesünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TİM REPERTUAR SIRA No: 1286
İNCELEME TARİHİ : 24-6-1977

YÖRESİ
ERZURUM-Aşkale

KİMDEN ALINDIĞI
ARIF SAG

SÜRE :

DERLEYEN
YÜCEL PAŞMAKÇI

DERLEME TARİHİ
3-9-1968

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI

EVLERİNİN ÖNÜ HARMAN

EV LE Rİ Nİ NÖ NÜ DE HAR MA N
YÜ CE DAĞ BA ŞIN DA DA ŞAM DA N

YO LÜS TÜ ÇIK SAL LAN SEV Dİ Ğİ MOY NE NO Ş
LAR YA NAR ŞAM DA NIN BA ŞI NA OY BÜL BÜ L

YE LES Tİ EL LER SEV Dİ Ğİ Nİ DE BAĞ RI
LER GO NAR EL LER SEV Dİ Ğİ Nİ DE BÖY LE

NA BA SAR ŞU BE NİM SEV Dİ Ğİ MOY E Lİ
Mİ YA NAR U ÇAN GUŞ LAR BE NA NA MA

NE NOY NAR A ÇİL MİŞ BAH CE DE GÜ
A NA MA HE MA NA MA HEM BA BA

LÜ MA NE NOY NAR
MA HEM YA RA

-1-
EVLERİNİN ÖNÜDE HARMAN YOL ÜSTÜ
ÇIK SALLAN SEVDİĞİM OY NE HOŞ YEL ESTİ
ELLER SEVDİĞİN DE BAĞRINA BAŞAR
Bağlantı — ŞU BENİM SEVDİĞİM EY ELNEN OYNAR
AÇILMIŞ BAĞÇEDE GÜLÜNEN OYNAR

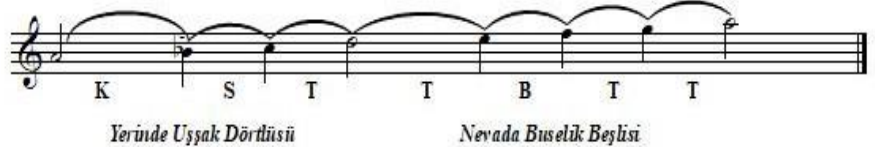
-2-
YÜCE DAĞ BAŞINDA DA ŞAMDANLAR YANAR
ŞAMDANIN BAŞINA OY BULBULLER GONAR
ELLER SEVDİĞİNE DE BÖYLEMİ YANAR
Bağlantı — UÇAN GUŞLAR BEN ANAMA ANAMA
HEM ANAMA HEM BABAMA HEM YARA

(“Evlerinin Önü Harman”, 1968)

Tablo 33

Evlerinin Önü Harman Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usul	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beşlisi

Evlerinin Önü Harman türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Evlerinin önüde harman yol üstü

Çık sallan **sevdiğim** oh ne hoş yel esti

Eller **sevdiğinide** bağrına basar

Bağlantı: Şu benim **sevdiğim** ey elinen oynar

Açılmış bahçede gülünnen oynar

Yüce dağ başında şamdanlar yanar

Şamdanın başına oy bülbüller gonar

Eller **sevdiğinide** böylemi yanar

Evlerinin Önü Harman türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 53'te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıta ve 2 bağlantıdan oluşmaktadır. Birinci kıta, bağlantı ve ikinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “sevdiğim, sevdiğinide, sevdiğinide” ifadeleri aşk, sevdâ manaları taşıdığından değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında zaman konusu itibarıyla sevgi değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *uşşak*tır. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir (“Evlerinin Önü Harman”, 1968). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, *kerem* dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı dizisine benzerdir (s. 253). Usul ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından *uşşak* makamı dizisinin 9. sınıf kazanımlarında yer almasına karşın, 10/8’lik ritim yapısının 10.

sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün 9. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 10, 11 ve 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 54

Ey Kerem Kâni Bes Değil Midir Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No : 4013
İNCELEME TARİHİ : 31. 3. 1995

DERLEYEN
MEHMET ÇALMAŞIR

YÖRE
ERZURUM
KAYNAK KİŞİ
ABDURRAHMAN DEMİR

DERLEME TARİHİ
11. 11. 1978
NOTALAYAN
MEHMET ÇALMAŞIR

EY KEREM KÂNİ BES DEĞİL MİDİR

SÜRE : ♩ = 52

(SAZ)

EY KE REM KÂ Nİ BES DE ĞİL Mİ DİR
RAH ME TİN SA BİK GA ZÂ BÜS TÛ NE
LÛT Fİ YE LÛT FET KE RE Mİ KÂ Nİ

BU KA DAR AD Lİ Hİ TA BIN Bİ ZE RE CA MİZ SE NE
HER KES YÜZ TU TAR KEN Dİ DOS TU NA AL Bİ Zİ YA RÂB
FET HEY LE Bİ ZE BÂ Bİ RAH MÂ Nİ GÖZ LE RE GÖS TER

HOŞ DE ĞİL Mİ DİR EM RE DER RE CA Kİ TA BIN Bİ ZE
RAH MIN DES Tİ NE OL MA SIN KAH RE Şİ TÂ BİN Bİ ZE
ŞEM Sİ GUF RÂ Nİ AR Şİ İH SAN DAN AÇ BÂ EİN Bİ ZE

EM RE DER RE CA Kİ TA BIN Bİ ZE
OL MA SIN KAH RE Şİ TÂ BİN Bİ ZE
AR Şİ İH SAN DAN AÇ BÂ BİN Bİ ZE

EY KEREM KÂNİ BES DEĞİL MİDİR
BU KADAR ADLİ HİTABIN BİZE
RECAMİZ SENE HOŞ DEĞİL MİDİR
EMREDER RECA KİTABIN BİZE

RAHMETİN SÂBİK GAZAP ÜSTÜNE
HERKES YÜZ TUTAR KENDİ DOSTUNA
AL BİZİ YÂRAB RAHMİN DESTİNE
OLMASIN KAHRE ŞİTÂBİN BİZE

LÛTFİYE LÛTFET KEREMİ KÂNİ
FETHEYLE BİZE BÂB-I RAHMANİ
GÖZLERE GÖSTER ŞEMSİ GUFRÂNİ
ARŞ-I İHSANDAN AÇ BÂBİN BİZE

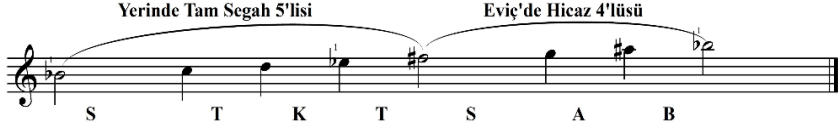
RECA : Dilek, umut etme
KAHRETMEK : Yok etmek, ezmek
ŞİTÂB : Acele, ivedi
BÂB : Büyük kapı, görkemli kapı
GUFRÂN : Bağışlama
BES : Yeter
SABİK : Önce
ŞEMS-İ GUFRÂN : Bağışlamanın aydınlığı, güneşi
DEST : El (Uzuv anlamında; insanın eli)

(“Ey Kerem Kâni Bes Değil Midir”, 1978)

Tablo 34

Ey Kerem Kâni Bes Değilmidir Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Segâh

Ey Kerem Kâni Bes Değilmidir türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Rahmetin sabık gazap üstüne
Herkes yüz tutar kendi **dostuna**
Al bizi Ya Rab rahmin destine
Olmasın kahre şitabın bize

Ey Kerem Kâni Bes Değilmidir türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 54’te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. İkinci kıtada geçen “dostuna” ifadesi değer eğitimindeki *dostluk*_değeri ile ilişkilendirilebilir. Yine ikinci kıtadaki “Al bizi Ya Rab rahmin destine” ifadesi ise Rahim isminin Allah’ın 99 isminden birisi olup kelime manası olarak “acıyan, esirgeyen, affeden, merhamet eden, bağışlayan” anlamına geldiği için kullara olan sevgisi manasında kullanılmıştır. Bu bakımdan sevgi değeriyle ilişkilendirilebilir. Güftenin genel manasına bakıldığında zaman konusu itibarıyla *dostluk* ve *sevgi* değerlerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *segâh* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *segâh* olarak geçmektedir (“Ey Kerem Kani Bes Değil midir”, 1978). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *misket* dizisinde olup, *misket* dizisi klasik Türk müziğindeki *segâh* dizisine benzerdir (s. 257). Usl ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 10. sınıf kazanımlarında 10/8’lik ritim yapısının yer almasına karşın, *segâh* makamı dizisinin 11. sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle ilahinin, 9 ve 10. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 11 ve 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 55

Gara Çuhalım Oğlan Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 1215
İNCELEME TARİHİ: 8. 1. 1976

YÖRESİ
AŞKALE

KİMDEN ALINDIĞI
SIRMA GÜNAYDIN

SÜRESİ: 2:06

DERLEYEN
BAKSEN GÜNAYDIN

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
BAKSEN GÜNAYDIN

GARA ÇUHALIM OĞLAN

GA RA ÇU HA LI MOĞ LAN TİL LA RA TİL LA RA GA RA
GA RA ÇU HAM DÖRT YA KA KA
GA RA ÇU HAM EN Lİ DİR " " " " " "

ÇU HA LI MOĞ LAN TİL LA RA TİL LA RA YO LA ÇI KA
ÇU HAM DÖRT YA KA KA Gİ RİL DİK BA
ÇU HAM EN Lİ DİR " " " " " "

LI MOĞ LAN TİL LA RA TİL LA RA YO LA ÇI KA LI MOĞ LAN
KA BA KA KA " " " " " " Gİ RİL DİK BA
BEN Lİ DİR " " " " " " YA RİN YÜ ZÜ BEN Lİ DİR

TİL LA RA TİL LA RA BU YIL Bİ ZE GEL Mİ YOR TİL LA RA TİL
" " " " " " O YAR Bİ ZE GE LEN DE TİL LA RA TİL
" " " " " " GÜ ZEL SE VEN GENÇ LE RİN " " " "

LA RA BU YIL Bİ ZE GEL Mİ YOR TİL LA RA TİL LA RA
" " O YAR Bİ ZE GE LEN DE " " " " " "
" " GÜ ZEL SE VEN GENÇ LE RİN " " " " " "

YO LU YI KA LI MOĞ LAN TİL LA RA TİL LA RA YO LU YI KA
GOY MAM DI ŞA RI BA KA " " " " " " GOY MAM DI ŞA
GÜZ LE RİN DEN BEL Lİ DİR " " " " " " GÜZ LE RİN DEN

LI MOĞ LAN TİL LA RA TİL LA RA
RI BA KA " " " " " "
BEL Lİ DİR " " " " " "

1- GARA ÇUHALIM OĞLAN (Tillara, tillara)
YOLA ÇIKALIM OĞLAN (" ")
BU YIL BİZE GELMİYOR (" ")
YOLU YIKALIM OĞLAN (" ")

2- GARA ÇUHALIM DÖRT YAKA (Tillara, tillara)
GİRİLDİK BAKA BAKA (" ")
O YAR BİZE GELENDE (" ")
GOYMAM DIŞARI BAKA (" ")

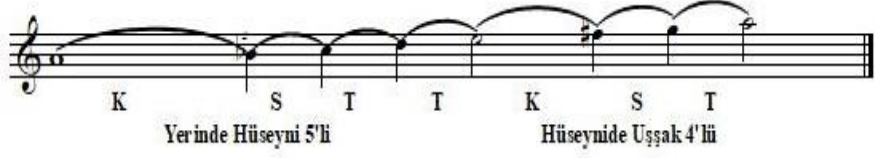
3- GARA ÇUHALIM ENLİDİR (Tillara, tillara)
YARIN YÜZÜ BENLİDİR (" ")
GÜZEL SEVEN GENÇLERİN (" ")
GÜZLERİNDEN BELLİDİR (" ")

("Gara Çuhalım Oğlan", 1976)

Tablo 35

Gara Çuhalım Oğlan Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usul	9/8
Ritmik yapı	2+2+2+3
Makam dizisi	Hüseyni

Gara Çuhalım Oğlan türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Gara çuham enlidir

Yârin yüzü benlidir

Güzel seven gençlerin

Gözlerinden bellidir

Gara Çuhalım Oğlan türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 55'te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Üçüncü kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “yârin yüzü benlidir, güzel seven gençlerin gözlerinden bellidir” ifadeleri duyulan aşk, seveda, sevmek ve sevgi hallerini taşıdığından değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında zaman konusu itibarıyla *sevgi* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *hüseyni* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *hüseyni* olarak geçmektedir (“Gara Çuhalım Oğlan”, 1976). Feyzi'ye (2001) göre donanımda hiçbir ses değiştirici işaret bulunmadığı, geçici olarak eser içerisinde dört komalık fa diyez olduğu görülmektedir. Bu nedenle türkü *kerem* dizisinde olup, *kerem* dizisi klasik Türk müziğindeki dört koma fa diyez (evîç) ve bir koma si (segâh) ses değiştirici işaretleri alan *hüseyni* dizisine benzerdir (s. 261). Usul ve ritmik yapısı 9/8 (2+2+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9/8'lik usul ve ritim yapısının 10. sınıf kazanımlarında yer almasına karşın, *hüseyni* makamı dizisinin 12. sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün, 9, 10 ve 11. sınıf

düzelerine uygun olmayacağı, 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 56

Gar Yağar Bardan Bardan Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1259
İNCELEME TARİHİ : 11_2_1976

DERLEYEN
ATEŞ KÖYOĞLU

DERLEME TARİHİ
14_3_1973

YÖRESİ
HİNİS

KİMDEN ALINDIĞI
HİNİS EKİBİ

NOTAYA ALAN
ATEŞ KÖYOĞLU

SÜRE : ♩ = 96

GAR YAĞAR BARDAN BARDAN

1

GAR YAĞAR BARDAN BARDAN aman şeker oğlan
YOLLARI GAPANDI GARDAN ölümlük bekâr oğlan
NE GELEN VAR NE GİDEN aman şeker oğlan
HABER GELMEDİ YARDAN. ölümlük bekâr oğlan

2

3

GAR YAĞAR GAR ÜSTÜNE aman şeker oğlan GAR YAĞAR AYAZLANIR aman şeker oğlan
ÇIKTIMI DUVAR ÜSTÜNE ölümlük bekâr oğlan GÜN VURUR BEYAZLANIR ölümlük bekâr oğlan
MEĞERKİ KÖR OLMUŞAM aman şeker oğlan O YAR BENİ GÖRÜNCE aman şeker oğlan
YAR SEVDİM YAR ÜSTÜNE ölümlük bekâr oğlan HEM GÜLER HEM NAZLANIR ölümlük bekâr oğlan

(“Gar Yağar Bardan Bardan”, 1973)

Tablo 36

Gar Yağar Bardan Bardan Türküsün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	4/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Uşşak

Gar Yağar Bardan Bardan türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Ne gelen var ne giden Meğerki kör olmuşam
Haber gelmedi **yardan** **Yar sevdim yar üstüne**
Gar yağar ayazlanır
Gün vurur beyazlanır
O yar beni görünce
Hem güler hem nazlanır

Gar Yağar Bardan Bardan türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 56’da verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “yârdan”, ikinci kıtada geçen “yâr sevdim yâr üstüne”, üçüncü kıtada geçen “o yâr beni görünce, hem güler hem nazlanır”, ifadeleri duyulan aşk, seveda, sevgi hallerini taşıdığından değerler eğitimindeki *sevgi* değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında zaman konusu itibarıyla sevgi değerini işleyen bir türkü olduğu ve müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *uşşak*tır. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir (“Gar Yağar Bardan Bardan”, 1973). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı dizisine benzerdir (s. 265). Usl ve ritmik yapısı 4/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 4/4’lük ritim yapısı ve *uşşak* makamı dizisi 9. sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 57

Gel Gidelim Sevdığım Türküstünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1249
İNCELEME TARİHİ : 4 - 2 - 1976

DERLEYEN
ATEŞ KÖYOĞLU

DERLEME TARİHİ
14 - 3 - 1974

YÖRESİ
HINIS

KİMDEN ALINDIĞI
HINIS EKİBİ

SÜRE : ♩ = 96

NOTAYA ALAN
ATEŞ KÖYOĞLU

GEL GİDELİM SEVDİĞİM

GEL YAĞ A Gİ MUR TI DE YA MIN LİM ĞAR ZEN SEV SÜ Cİ Dİ ZÜL Rİ ĞİM MEZ Nİ

Çİ YOL SU ÇEK LAR YA Lİ ÇA BA YAY MUR TI LA GE RA LA ÇİL MA RA MEZ DIM

HE GEL ŞU Rİ GA Dİ Kİ ÇA VA MİZ LİM NE SEV SEV GÖN DA Dİ LÜ Lİ ĞİM MÜ

BA BÖY YO KA LE LA Rİ BE GE ZAY KÂR Tİ NA GE RE LA ZİL ME RA MEZ DIM

HE GEL ŞU Rİ GA Dİ Kİ ÇA VA MİZ LİM NE SEV SEV GÖN DA DA LÜ Lİ LİM MÜ LE LE LE LE

BA BÖY YO KA LE LA Rİ BE GE ZAY KÂR Tİ NA GE RE LA ZİL ME RA MEZ DIM

— 1 —

GEL GİDELİM SEVDİĞİM — ÇİÇEK Lİ YAYLALARA,
HER İKİMİZ SEVDALİ — BAKARIZ AYNALARA,
HER İKİMİZ SEVDALİ — LELE, BAKARIZ AYNALARA.

— 2 —

— 3 —

YAĞMUR YAĞAR SÜZÜLMEZ — YOLLAR ÇAMUR GEÇİLMEZ, ATIMIN ZENCİRİNİ — SUYA BATIRAMADIM,
GEL GAÇALIM SEVDİĞİM — BÖYLE BEKÂR GEZİLMEZ, ŞU DİVANE GÖNLÜMÜ — YOLA GETİREMEDİM,
GEL GAÇALIM SEVDALIM LELE — BÖYLE BEKÂR GEZİLMEZ, ŞU DİVANE GÖNLÜMÜ LELE — YOLA GETİREMEDİM.

N. Uysal

(“Gel Gidelim Sevdığım”, 1974)

Tablo 37

Gel Gidelim Sevdiğim Türküsün Analiz Özeti

Bîçim	Türkü
Usul	4/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Uşşak

Gel Gidelim Sevdiğim türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Gel gidelim sevdiğim çiçekli yaylalara

Her ikimiz **sevdalı bakarız** aynalara

Yağmur yağar süzülmez yollar çamur geçilmez

Gel gaçalım sevdiğim böyle bekâr gezilmez

Gel Gidelim Sevdiğim türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 57’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “gel gidelim sevdiğim, sevdalı bakarız”, ikinci kıtada “gel gaçalım sevdiğim bekâr gezilmez” ifadeleri duyulan aşk, seveda, sevmek, sevgi ve evlilik duyguları taşıdığından dolayı değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığı zaman konusu itibarıyla sevgi değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında hüseyini olarak geçmektedir (“Gel Gidelim Sevdiğim”, 1974). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan uşşak makamı dizisine benzerdir (s. 279). Usul ve ritmik yapısı 4/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 4/4’lük ritim yapısı ve uşşak makamı dizisinin 9. sınıf kazanımlarında yer verilmesi sebebiyle türkünün 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 58

Gökte Yıldız Ellidir Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2777
İNCELEME TARİHİ: 13 12 1985

DERLEYEN
MUZAFFER YÖNDEN

YÖRESİ
ERZURUM TORTUM Sümmani köyü

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
YÖRE EKİBİ
SÜRESİ:

GÖKTE YILDIZ ELLİDİR

NOTAYA ALAN
ATEŞ KÖYOĞLU

GÖ-Ğ DE YIL DIZ E-L Lİ DİR DÖ-N HA DÖN DÖ NÜM YAR

DÖ Nİ-M GA DA-N A LİM YA-R EL Lİ Sİ DE BE-L Lİ DİR

DÖ-N HA DÖN DÖ Nİ-M YAR DÖ Nİ-M GA DA-N A LİM YA-R

GÖĞDE YILDIZ ELLİDİR DÖN HA DÖN DÖNİM YAR / BAĞLANTI
ELLİSİ DE BELLİDİR DÖNİM GADAĞ ALİM YAR /

BENİM SEVDĞİM GÜZEL / BAĞLANTI
GELİŞİNDEN BELLİDİR /

GÖĞDE YILDIZ MAH GİDER / BAĞLANTI
GÂH EYLENİR GÂH GİDER /
GARŞIDA YARI GÖRDÜM / BAĞLANTI
SANKİ DOĞMUŞ AY GİDER /

("Gökte Yıldız Ellidir", 1985)

Tablo 38

Gökte Yıldız Ellidir Türküsün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usul	12/8
Ritmik yapı	3+3+3+3
Makam	Çargah
dizisi	ÇARGÂH'DA ÇARGÂH 5'LİSİ GERDANİYE'DE ÇARGÂH 4'LÜSÜ T T B T T T T

Gökte Yıldız Ellidir türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Benim sevdiğim güzel	Garşıda yâri gördüm
Gelişinden bellidir	Sanki doğmuş ay gider
Dön ha dön dönüm yâr	
Dönüm gadan alim yâr	

Gökte Yıldız Ellidir türküsün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 58’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıta ve 1 bağlantıdan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “sevdiğim güzel”, ikinci kıtada “Garşıda yâri gördüm, sanki doğmuş ay gider”, bağlantı kısmında “dönüm yâr” ifadeleri sevgiliye iltifat etme, sevgiliye duyulan aşk, sevdâ, sevgi duygularını betimlediğinden dolayı değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında zaman konusu itibariyle *sevgi* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *çargahtır*. Repertükül veri tabanında da çargâh olarak geçmektedir (“Gökte Yıldız Ellidir”, 1985). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *do müstezat* dizisinde olup, do müstezat dizisi klasik Türk müziğindeki çargâh dizisine benzerdir (s. 301). Usul ve ritmik yapısı 12/8 (3+3+3+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 12/8’lik ritim yapısının 12. sınıf kazanımlarında yer almasına karşın, çargâh makamı dizisine 9-12. sınıf kazanımlarında yer verilmediği için türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olmayacağı söylenebilir.

Şekil 59

Guşburnu Pürlenirmi Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No: 4678
İNCELEME TARİHİ : 24. 04. 2007

DERLEYEN
MEHMET ÇALMAŞIR

YÖRE
ERZURUM/Şenkaya

DERLEME TARİHİ
11. 05. 2006

KAYNAK KİŞİ
KEMAL YILDIZ

GUŞBURNU PÜRLENİR Mİ

SÜRE:

NOTALAYAN
MEHMET ÇALMAŞIR

GUŞ BUR NU PÜR LE NİR MI PE ROM YAY LA DA
GUŞ BUR NU NUN A LI NA PE ROM YAY LA DA

YAY LA DA Dİ Bİ SÜ PÜR LE NİR Mİ
YAY LA DA MEN DİL SER DİM DA LI NA

O GİZ YAY LA DA YAY LA DA KÖ Yİ ÇİN DE
O GİZ YAY LA LA YAY LA DA BÜL BÜL GÜ LE

YÂR SE VEN PE ROM YAY LA DA YAY LA DA
Â ŞİK OL MUŞ PE ROM YAY LA DA YAY LA DA

MEN Dİ Lİ KİR LE NİR Mİ O GİZ YAY LA DA
BEN DE NAZ LI YÊ Rİ ME O GİZ YAY DA LA

YAY LA DA
YAY LA DA

GUŞBURNU PÜRLENİR Mİ (Perom yaylada yaylada)
DİBİ SÜPÜRLENİR Mİ (o giz yaylada yaylada)
KÖY İÇİNDE YÂR SEVEN (Perom yaylada yaylada)
MENDİLİ KİRLER Mİ (o giz yaylada yaylada)

GUŞBURNUNUN ALINA (Perom yaylada yaylada)
MENDİL SARDIM DALINA (o giz yaylada yaylada)
BÜLBÜL GÜLE ÂŞIK OLMUŞ (Perom yaylada yaylada)
BEN DE NAZLI YÂRİME (o giz yaylada yaylada)

perom: Perihan adının yöredeki söylenişi

(“Guşburnu Pürlenirmi”, 2006)

Tablo 39

Guşburnu Pürlenirmi Türküsün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	4/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Uşşak

Guşburnu Pürlenirmi türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Guşburnu Pürlenirmi	Guşburnunun alına
Dibi süpürlenirmi	Mendil sardım dalına
Köy içinde yâr seven	Bülbül güle aşık olmuş
Mendili kirlenirmi	Bende nazlı yârime

Guşburnu Pürlenirmi türküsün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 59’da verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “yâr seven”, ikinci kıtada “bülbül güle âşık olmuş, bende nazlı yârime” ifadeleri sevgiliye duyulan aşk, seveda ve sevgi duyguları taşıdığından dolayı değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığı zaman konusu itibariyle *sevgi* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir. Feyzi (2001) ise çalışmasında bu türküye yer vermemiştir. Usl ve ritmik yapısı 4/4/ (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 4/4’lük ritim yapısının ve *uşşak* makamı dizisinin 9. sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 60

Güzeller Bezenmiş Toya Giderler Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA NO:3792
İNCELEME TARİHİ:1.7.1992

DERLEYEN
MUSTAFA GECEYATMAZ

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
AŞIK HÜSEYİN
FİKRET KARADUMAN

GÜZELLER BEZENMİŞ
TOYA GİDERLER

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
MUSTAFA GECEYATMAZ

SÜRESİ:

GÜ ZEL LER BE ZE N Mİ Ş TO YA Gİ DE R LE R
DÜ Ş MAN LA RO TU R MU Ş Bİ ZE BA KA R LA R

Sİ Z LE RE E MA NE T YA RO Y NA MA Sİ N
GO N CA GÜ LLE R AL YA NA GA TA KAR LA R

BEN BÜ LÜ REM RE CA Mİ N NE TE DER LE R
SON RA SÖ Y LER BA ŞI Mİ ZA KA KAR LA R

YE N GÜ L LÜ KE Dİ PAY BA LAM TE ZO Y NA MA Sİ N
DO DA ĞI NA L Tİ N DA DI LO Y NA MA Sİ N

-1-
GÜZELLER BEZENMİŞ TOYA GİDERLER
SİZLERE EMANET YAR OYNAMASIN
BEN BÜLÜREM RECA MİNNET EDERLER
YENGÜLLÜK EDİP AY BALAM TEZ OYNAMASIN

-2-
DÜŞMANLAR OTURMUŞ BİZE BAKARLAR
GONCA GÜLLER AL YANAĞA TAKARLAR
SONRA SÖYLER BAŞIMIZA KAKARLAR
DODAĞIN ALTINDA DİL OYNAMASIN

-3-
BEN SENİ SEVMÜŞEM SEVGÜLÜ YARIM
SİZLERE GURBANDIR BU ŞİRİN CANIM
DEMİREM OYNAMASIN OYNASIN HANIM
KARA KAŞ ALTINDA GÖZ OYNAMASIN

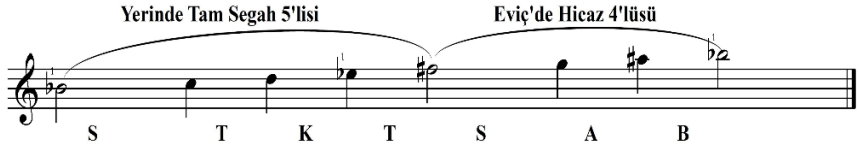
YENGÜLLÜK:ETMEK HAFİFLİK ETMEK

("Güzeller Bezenmiş Toya Giderler", 1992)

Tablo 40

Güzeller Bezenmiş Toya Giderler Türküsün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	12/8
Ritmik yapı	3+3+3+3
Makam dizisi	Segâh

Güzeller Bezenmiş Toya Giderler türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Ben seni sevmüşem sevgili yârim

Sizlere gurbandır bu şirin canım

Güzeller Bezenmiş Toya Giderler türküsün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 60'da verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Üçüncü kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “Ben seni sevmüşem sevgili yârim, sizlere gurbandır bu şirin canım” ifadeleri sevgiliye duyulan aşk, seveda ve sevgi duyguları taşıdığından dolayı değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığı zaman konusu itibarıyla *sevgi* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *segâh* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *segâh* olarak geçmektedir. (“Güzeller Bezenmiş Toya Giderler”, 1992). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *misket* dizisinde olup, *misket* dizisi klasik Türk müziğindeki *segâh* dizisine benzerdir (s. 317). Usl ve ritmik yapısı 12/8 (3+3+3+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından *segâh* makamı dizisine 11. sınıf kazanımlarında yer verilmesine karşın, 12/8’lik ritim yapısının 12.sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün, 9, 10 ve 11. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 61

Hakka Teslim Olmuşam Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ
BAŞKANLIĞI YAYINLARI
T H M REPERTUVAR No : 4832
İNCELEME TARİHİ : 29. 12. 2010

DERLEYEN
RACİ ALKIR

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
RACİ ALKIR

DERLEME TARİHİ

NOTALAYAN
RACİ ALCAN

HAKKA TESLİM OLMUŞAM

SÜRESİ :

HAK KA TES LİM OL MU ŞAM TA Rİ Gİ NE GİR Mİ ŞEM

SUL TA Nİ Mİ BUL MU ŞAM LA İ LA HE İL LAL LAH

GENÇTÜRK

HAKKA TESLİM OLMUŞAM
TARİĞİNE GİRMİŞEM
SULTANIMI BULMUŞAM
LA İLAHE İLLALLAH

AŞKIN OLMASA CANDA
DÜRMAM BEN BU CİHANDA
DERS OKURAM HER ANDA
LA İLAHE İLLALLAH

AŞKIN BENİ ŞÂD EYLER
SEVDİĞİNE YÂD EYLER
VASILI ALLAH EYLER
LA İLAHE İLLALLAH

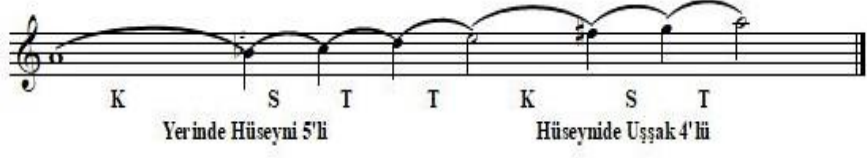
AŞK İLE OLAN KİŞİ
TERK EYLER HER BİR İŞİ
EMELLERİN EN BAŞI
LA İLAHE İLLALLAH

(“Hakka Teslim Olmuşam”, 2010)

Tablo 41

Hakk'a Teslim Olmuşam Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	12/8
Ritmik yapı	3+3+3+3
Makam dizisi	Hüseyni

Hakk'a Teslim Olmuşam türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Aşkın olmasa bu canda

Durmam ben bu cihanda

Aşkın beni şad eyler

Sevdiğine yâd eyler

Aşk ile olan kişi

Terk eyler her bir işi

Hakk'a teslim olmuşam türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 61'de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 4 kıtadan oluşmaktadır. Üçüncü kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “aşkın olmasa bu canda”, ikinci kıtada “aşkın beni şad eyler, sevdiğine yâd eyler”, üçüncü kıtada “aşk ile olan kişi” ifadeleri, kulun yaratıcısına duyduğu sevgi, saygı, iman aşkı ve muhabbet duyguları taşıdığından dolayı değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında zaman konusu itibarıyla sevgi değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *hüseynidir*. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da hüseyini olarak geçmektedir. Feyzi (2001) ise çalışmasında bu türküye yer vermemiştir. Usl ve ritmik yapısı 4/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 4/4'lük ritim yapısına yer verilmesine rağmen, hüseyini makam dizisine 12. sınıf kazanımlarında yer verilmesi sebebiyle türkünün, 9, 10 ve 11. sınıf düzeylerine uygun olmayacağı, 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 62

Haziranı Temmuzu Getirdik Dize Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 23 01
İNCELEME TARİHİ :

DERLEYEN

YÖRESİ
ERZURUM . OLTU

KİMDEN ALINDIĞI
TURGUT ERTAŞ

SÜRESİ :

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN

HAZİRANI TEMMUZU GETİRDİK DİZE

HA Zİ RA Nİ TEM MU ZU GE TİR DİK Dİ ZE BA LAM
GÜL KÖ KAR ME LER KU ZU ON LA RA KUR BA NO LAM

HE LEY HE HEY GÜ LÜM HEY BE NO LU YUM KU LUN HEY

- 1 -

HAZİRANI TEMMUZU
GETİRDİK DİZE BALAM
GÜL KOKAR MELER KUZU
ONLARA KURBAN OLAM

- 2 -

KARA ÜZÜM AK ÜZÜM
ASMALARI DOLDURMUŞ
GEL BENİM İKİ GÖZÜM
BAK SEVDİĞEN NE OLMUŞ

- 3 -

EKİMLER BOYUN ATMİŞ
NOLA NOLA KIZ NOLA
GÖZÜM BENİ ALDATMIŞ
GÖNLÜM GAMLARLA DOLA

Bağ - { HE LEY HE HEY GÜLÜM HEY
BEN OLUYUM KULUN HEY

Bağ { GADAN OLAYIM GADAN
ATMA BEN ARADAN

Bağ { VAY BENİ BENİ BENİ
NİYE SEVDİM Kİ SENİ

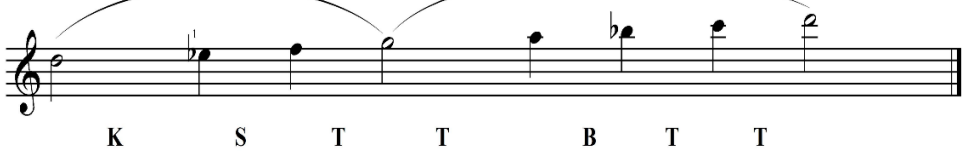
(“Haziranı Temmuzu Getirdik Dize”, t.y.)

Tablo 42

Haziranı Temmuz Getirdik Dize Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	6/8
Ritmik yapı	3+3
Makam dizisi	Uşşak (Neva Kararlı)

Neva'da Uşşak 4'lü *Rast'ta Buselik 5'li*

K S T T B T T

Haziranı Temmuz Getirdik Dize türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Haziranı temmuzu	Kara üzüm ak üzüm
Getirdik dize balam	Asmaları doldurmuş
Gül kokar meler kuzu	Gel benim iki gözüm
Onlara kurban olam	Bak sevgiden ne olmuş
Vay beni beni	
Niye sevdim ki seni	

Haziranı Temmuz Getirdik Dize türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 62’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıta ve 3 bağlantıdan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “gül kokar meler kuzu, onlara kurban olam” ifadesiyle, hayvan sevgisinden bahsedilmektedir. İkinci kıtada “gel benim iki gözüm, bak sevgiden ne olmuş” ifadesiyle insan sevgisinin önemi vurgulanmaktadır. Üçüncü bağlantıda ise “vay beni beni, niye sevdim ki seni” ifadeleri aşk, sevdâ manaları taşımaktadır. Güftedeki genel manaya bakıldığında sevgi değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında nevrüz olarak geçmektedir. (“Haziranı Temmuz Getirdik Dize”, t.y.). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı

dizisine benzerdir. Ayrıca türkü uşşak makamı dizisinin neva perdesi üzerine göçürölmüş haline benzemektedir (s. 325). Usul ve ritmik yapısı 6/8 (3+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 6/8'lik ritim yapısı ve uşşak makamı dizisine yer verilmesi sebebiyle türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olacağı söylenebilir.

Hey Ağalar Hangi derde Yanayım Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2881
İNCELEME TARİHİ : 19 - 2 - 1986

DERLEYEN
SUAT IŞIKLI

YÖRESİ
ERZURUM - OVACIK
HALILKAYA KÖYÜ

DERLEME TARİHİ
26.8.1983

KİMDEN ALINDIĞI
ADNAN AYDEMİR
SÜRESİ :

EY AĞALAR HANGİ DERDE YANAYIM

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI
5 - 5 - 1983

HE YA GA LA R HA H Gİ DE R DE
A TIL OI MA TIL L OI M A TIL
KE REM E DE R BE N BU E L DEN Gİ

3.
YA NA YI M YI TIL R OI MA S LI
LA MA OI M KIRIL DI KA N TA
DE RI M DOS TUN CE MA LI

MI GÖ RE NO L MA Dİ PER VA NE LER
RI TAR TI LA MA DİM EZ RA I LE
Nİ SEY RA NE DE RİM HAK TA NE MİR

Gİ Bİ YANDIM TU TU S TU M
Lİ N DE N KUR TU LA MA Dİ Dİ
GE L OI BU NA NE DE Rİ M

YAN DI MA TE Şİ NE SÖ RAN O L MA Dİ
PE Rİ ŞAN HA Lİ M DE N Bİ LEN O L MA Dİ
AS LI HANGİ Bİ DE VA NAN O L MA Dİ

- 1 -
HEY AĞALAR HANGİ DERDE YANAYIM
YITİRDİM ASLIMI GÖREN OLMADI
PERVANELER GİBİ YANDIM TUTUSTUM
YANDIM ATEŞİNE SORAN OLMADI

- 2 -
ATILDIM ATILDIM ATILAMADIM
KIRILDI KANTARIM TARTILAMADIM
EZRAİL ELİNDEN KURTULAMADIM
PERİŞAN HALİMDEN BİLEN OLMADI.

- 3 -
KEREM EDER BEN BU ELDEN GİDERİM
DOSTUN CEMALINI SEYRAN EDERİM
HAKTAN EMİR GELO BUNA NE DERİM
ASLIHAN GİBİ DE YANAN OLMADI.

("Hey Ağalar Hangi Derde Yanayım", 1983)

Tablo 43

Hey Ağalar Hangi Derde Yanayım Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	9/4
Ritmik yapı	3+2+2+2
Makam dizisi	Uşşak

Hey Ağalar Hangi derde Yanayım türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Kerem eder ben bu elden giderim

Dostun cemalini seyran ederim

Hey Ağalar Hangi derde Yanayım türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 63'te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Üçüncü kıtada geçen, dostluk değerini çağrıştıran “dostun cemalini seyran ederim” ifadesiyle, dost sevgisi ve muhabbetinden bahsedilmektedir. Bu durum değerler eğitimindeki dostluk değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında *dostluk* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak*tır. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında hüseyini olarak geçmektedir (“Hey Ağalar Hangi Derde Yanayım”, 1983). Feyzi'ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı dizisine benzerdir (s. 327). Usl ve ritmik yapısı 9/4 (3+2+2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından *uşşak* makam dizisinin 9. sınıf kazanımlarında yer almasına karşın, 9/4'lük ritim yapısına 9-12. sınıf kazanımlarında yer verilmemesi sebebiyle türkünün, 9-12. sınıf müzik dersi etkinliklerinde kullanılmasının uygun olmayacağı söylenebilir.

Şekil 64

Kale Kaleye Karşı Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 737
İNCELEME TARİHİ: 4/10/1974

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
FARUK KALELİ

SÜRESİ: (♩ ♩. = 48)

KALE KALEYE KARŞI (Pasinli güzel)

DERLEYEN
M. SARISOZEN

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
M. SARISOZEN

KA LE KA LE YE KAR ŞI KA LE NİN
Bİ RAY DOĞ DU PA SIN ŞI DAN KA PA Sİ NİN
KA LE DE NİN DİM BU GÜN E LİM DE

Dİ NOR Bİ ÇAR ŞI SEN ZÜ LÜF GÖL
AL NOR TA SIN DAN EY LE BİR YAR
AL TİN GÜ GÜM BE NÖ LE YİM

GE SİN DE GÜ ZEL BEN YAN DİM GÜ NE KAR ŞI
SEV DİM Kİ GÜ ZEL KAT MER GÜ HA SIN DAN
SEV Dİ GİM GÜ ZEL NE DÜN GÖR DÜM NE BU GÜN

Kİ Zİ A NAM BA BAM PA SİN Lİ GÜ ZEL
" " " " " " " " " " " "

PA SİN Lİ GÜ ZEL PA SİN Lİ ÇE KE ME DİM
" " " " " " " " " " " "

GUR BE TE LİN YA Sİ Nİ GÜ ZEL YA Sİ Nİ
" " (1) " " (2) " " " "

KALE KALEYE KARŞI
KALENİN DİBİ ÇARŞI
SEN ZÜLÜF GÖLGESİNDE (GÜZEL)
BEN YADIM GÜNE KARŞI

BİR AY DOĞDU PASINDAN
PASININ ORTASINDAN
EYLE BİR YAR SEVDİĞİM (GÜZEL)
KATMER GÜLÜN HASINDAN
(Bağlantı)

Bağlantı { KIZ ANAM BABAM PASINLI GÜZEL, PASINLI GÜZEL, PASINLI
ÇEKEMEDİM GURBET ELİN YASINI GÜZEL, YASINI

(3)

NOTİ: Çekemedim gurbet elin yasını)
sözlerinin bulunduğu bölüm,
Ezginin baş ve ara sazı
olarak çalınabilir.

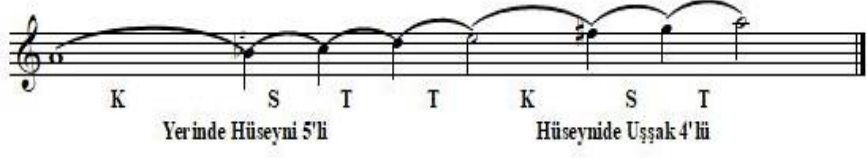
KALEDEN İNDİM BU GÜN
ELİMDE ALTIN GÜĞÜM
BEN ÖYİM SEVDİĞİM (GÜZEL)
NE DÜN GÖRDÜM NE BU GÜN
(Bağlantı)

(“Kale Kaleye Karşı”, 1974)

Tablo 44

Kale Kaleye Karşı Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Hüseyni

Kale Kaleye Karşı türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Bir ay doğdu Pasından

Kaleden indim bugün

Pasinin ortasından

Elimde altın güğüm

Ele bir yâr sevmişemki

Ben öleydim sevdiğim

Katmer gülün hasından

Ne dün gördüm nede bugün

Kale Kaleye Karşı türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 64'te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıta ve 1 bağlantıdan oluşmaktadır. İkinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “ele bir yâr sevmişemki, katmer gülün hasından” ifadesinde duyulan aşk ve sevda manası dile getirilmiştir. Üçüncü kıtada “ben öleydim sevdiğim” ifadesinde yine aşk, sevda manaları taşımaktadır. Güftedeki genel manaya bakıldığında sevgi değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *hüseyni* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *hüseyni* olarak geçmektedir. Feyzi'ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisi olarak adlandırılır. Klasik Türk müziğinde bu dizi bir komalık si bemol (segâh) ve dört komalık fa diyez (evîç) ses değiştirici işaret alan *hüseyni* makamı ses dizisine benzerdir (s. 341). Usl ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 10. sınıf kazanımlarında 10/8'lik ritim yapısına yer verilmesine karşın, *hüseyni* makamı dizisine 12. sınıf kazanımlarında yer verilmesi sebebiyle türkünün, 9, 10 ve 11. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 65

Kapıda Gavun Yerler Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 2158
İNCELEME TARİHİ: 1.12.1982

YÖRESİ:
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI:
RACİ ALKIR

SÜRESİ:

DERLEYEN:
RACİ ALKIR

DERLEME TARİHİ:

NOTAYA ALAN:
SUAT İŞIKLI

KAPIDA GAVUN YELLER

KA PI DA GA VUN YEL LER UY AM MA N YA RAM MAN YA NI
YO RUM TUT E Lİ Mİ TUT SA RI GİZ Ö LÜ YO RUM

1
KAPIDA GAVUN YELLER
Bağ { UY AMMAN YAR AMMAN YANIYORUM
TUT ELİMİ TUT SARIGIZ ÖLÜYORUM

2
OTURSAK BİLE YESEK
Bağ

3
ŞU DERENİN GEVENİ
Bağ
GEVEN BASDI GEVENİ
Bağ

4
ALEM DÜŞMAN KESİLDİ
Bağ
SENİ SEVDİM SEVELİ
Bağ

(“Kapıda Gavun Yerler”, 1982)

Tablo 45

Kapıda Gavun Yerler Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	6/8
Ritmik yapı	3+3
Makam	Çargâh
dizisi	ÇARGÂH'DA ÇARGÂH 5'LİSİ GERDANİYE'DE ÇARGÂH 4'LÜSÜ T T B T T T T

Kapıda Gavun Yerler türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Bu buni sevmiş derler

Seni sevdim seveli

Uy amman **yâr amman** yanıyorum

Tut elimi tut sarı kız ölüyorum

Kapıda Kavun Yerler türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 65'te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 8 kıta ve 1 bağlantıdan oluşmaktadır. Dördüncü kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “bu buni sevmiş derler”, sekizinci kıtada “seni sevdim seveli”, bağlantı kısmındaki “yâr amman, tut elimi” ifadeleri duyulan aşk ve seveda manasında dile getirilmiştir. Güftedeki genel manaya bakıldığında *sevgi* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *çargâhtır*. Repertükül veri tabanında da *çargâh* olarak geçmektedir (“Kapıda Kavun Yerler”, 1976). Feyzi'ye (2001) göre ise türkü *do müstezat* dizisinde olup, *do müstezat* dizisi klasik Türk müziğindeki *çargâh* dizisine benzerdir (s. 352). Usul ve ritmik yapısı 6/8 (3+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 6/8'lik ritim yapısına yer verilmesine karşın, *çargâh* makamı dizisinin ise 9-12. sınıf kazanımlarında yer almaması sebebiyle türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olmayacağı söylenebilir.

Şekil 66

Karşı Geçeye Geçerem Türküsünün Notası

RT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1721
İNCELEME TARİHİ: 8-3-1978
YÖRESİ
TORTUM-Narman yöresi
KİMDEN ALINDIĞI

KARŞI GEÇEYE GEÇEREM

DERLEYEN
MUZAFFER YÖNDEN
DERLEME TARİHİ
NOTAYA ALAN
NİDA TUFEKÇİ

SÜRESİ: 10 1/2 = 60

KAR SI GE CE YE GE CE RE M GE CE
FİN CA NI TAS TA N O YAR LA M O CE
FIN CA NI DOL DU R SI RA DA N SI RA

RE M AT LA RA YQN CA Bİ KO CE REM
LA R N İC Cİ NE BA DE SI A YAR LAR
DA N ME YEN KALK SI N RA DAN

AT LA RA YQN CA Bİ KO CE REM
İC Cİ ME YEN BAK SI N A YAR LAR
YAR SE Nİ A
YAR SE Nİ A
AK GU ZEL LE

LI R GA CA RA M GA
SE M DU YAR LA M
Rİ YA RA DA N DU YAR RA LA M SEN
Gİ NE DOL DU R FİN CA NI SEN Gİ NE CA
" " " " " " " " " " " "

NI MIN CA NI uysal
" " " "

—1—
KARŞI GEÇEYE GEÇEREM GEÇEREM
ATLARA YONCA BİÇEREM
YAR SENİ ALIR GAÇARAM GAÇARAM
Bağlantı. { SEN GİNE DOLDUR FİNCANI
SEN GİNE CANIMIN CANI

—2—
FİNCANI, TAŞAN OYARLAR OYARLAR
İÇİNE BADE KOYARLAR
YAR SENİ SEVSEM DUYARLAR DUYARLAR
Bağlantı.

—3—
FİNCANI DOLDUR SİRADAN SİRADAN
İÇMEYEN KALKSIN ARADAN
AK "GÜZELLERİ" YARADAN YARADAN
Bağlantı.

(“Karşı Geçeye Geçerem”, 1978)

Tablo 46

Karşı Geçeye Geçerem Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Uşşak

Karşı Geçeye Geçerem türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Atlara yonca biçerem

Yâr seni alır gaçaram gaçaram

İçine bade koyarlar

Yâr seni sevsem duyarlar duyarlar

Sen gine doldur fincanı

Sen gine canımın canı

Karşı Geçeye Geçerem türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 66’da verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıta ve 1 bağlantıdan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “yâr seni alır gaçaram”, ikinci kıtada “yâr seni sevsem”, bağlantı kısmındaki “sen gine canımın canı” ifadeleri duyulan aşk, sevgi, sevdalanmak manasında dile getirilmiştir. Güftedeki genel manaya bakıldığında sevgi değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir. (“Karşı Geçeye Geçerem”, 1978). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı dizisine benzerdir (s. 366). Usl ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında *uşşak* makamı dizisine yer verilmesine rağmen, 10/8’lik ritim yapısının 10. sınıf kazanımlarında yer almaması sebebiyle türkünün, 9. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 10, 11 ve 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 67

Karşıda Hayvalıklar Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 849
İNCELEME TARİHİ: 4 /10/1974

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
CAFER KIRMIZI
HAYDAR ŞAHİN

SÜRESİ :

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ
11 / 2 / 1963

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

KARŞIDA HAYVALIKLAR

(SAZ.....)

KARŞI DA HAY VA LİK LAR SU DA OY NAR BA LİK LAR
2- SU DA YU DUM BA LI GI YÂR DE ĞİŞ MİŞ KI LI Ğİ
3- KU ZU ÇA YIR DA ME LER FER YA DI BAĞ RIM DE LER

NE BU SEVGİ O LAY DI NE DE BU AY RI LİK LAR
DO YA DO YA BAK MA DIM Sİ YA Hİ MİŞ Bİ Yİ Ğİ
BE Nİ DAĞ LAR EY LE MEZ EY LER SE YÂ RI MEY LER

(1)
KARŞIDA HAYVALIKLAR
SUDA OYNAR BALIKLAR
NE BU SEVGİ OLAYDI
NE DE BU AYRILIKLAR

(2)
SUDA YUĞUM BALIĞI
YÂR DEĞİŞMİŞ KILIĞI
DOYA DOYA BAKMADIM
SİYAH İMİŞ BİYİĞİ

(3)
KUZU ÇAYIRDA MELER
FERYADI BAĞRIM DELER
BENİ DAĞLAR EYLEMEZ
EYLERSE YÂRIM EYLER

("Karşıda Hayvalıklar", 1953)

Tablo 47

Karşıda Hayvalıklar Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	4/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Uşşak

Karşıda Hayvalıklar türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Ne bu **sevgi olaydı** **Yâr** değişmiş kılığı
Nede bu ayrılıklar Doya doya bakmadım
Beni dağlar eylemez
Eylerse **yârim eyler**

Karşıda Hayvalıklar türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 67’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “sevgi olaydı”, ikinci kıtada “yâr”, üçüncü kıtadaki “yârim eyler” ifadeleri duyulan aşk, sevgi, sevdalanmak manasında dile getirilmiştir. Güftedeki genel manaya bakıldığında *sevgi* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında hüseyini olarak geçmektedir. (“Karşıda Hayvalıklar”, 1953). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, türkü içerisinde geçen si sesleri iki komalık bemol işareti almıştır. Bu dizi Türk halk müziğinde kerem dizisi olarak adlandırılmaktadır. Klasik Türk müziğindeki bu dizinin tam bir karşılığı olmamakla beraber donanımda bir komalık si bemol alan *uşşak* makamı ses dizisinin hüseyini perdesi üzerine göçürülmüş haline benzerdir (s. 362). Türkü hüseyini perdesinde karar kılmıştır. Usl ve ritmik yapısı 4/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 4/4’lük ritim yapısına ve *uşşak* makamı dizisine yer verildiğinden dolayı türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Kırmızı Gül Demet Demet Türküsünün Notası

(“Kırmızı Gül Demet Demet”, 1964)

Tablo 48

Kırmızı Gül Demet Demet Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	13/4
Ritmik yapı	3+2+2+2+2+2
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beğlisi

Kırmızı Gül Demet Demet türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Kırmızı Gül Demet Demet

Sevda değil bir alamet (balam nenni, yavrum nenni)

Şol revanda balam galdı (yavrum galdı balam nenni)

Kırmızı Gül Demet Demet türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 68’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada “kırmızı gül demet demet, sevda değil bir alamet (balam nenni, yavrum nenni)”, ikinci kıtada “balam galdı (yavrum galdı balam nenni)”, ifadeleri bir annenin evladına duyduğu sevgi ve güle benzeterak iltifat etmesi manasında dile getirilmiştir. Bu durum genel olarak değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında *sevgi* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *uşşak*tır. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir. (“Kırmızı Gül Demet Demet”, 1964). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, *kerem* dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı dizisine benzerdir (s. 382). Usl ve ritmik yapısı 13/4 (3+2+2+2+2+2) şeklindedir. Öğrenci düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında *uşşak* makamı dizisine yer verilmiş olsa da 13/4’lük ritim yapısının 9-12.sınıf kazanımlarında yer almaması sebebiyle türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olmayacağı söylenebilir.

Şekil 69

Köprünün Başlarında Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1632
İNCELEME TARİHİ : 15 _2 _1978

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
MÜKERREM KEMERTAS

SÜRESİ :

DERLEYEN
YÜCEL PAŞMAKÇI

DERLEME TARİHİ
22 _5 _1969

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI

KÖPRÜNÜN BAŞLARINDA

KÖP RÜ NÜN BAŞ LA RIN DA HA NI MEY LE NEY LE NEY
KÖP RÜ NÜN BA ŞIN DA Yİ M " " " " " "

LE . . N CA NI MEY LEN BEN DE GE LİM O TUR SAM TAS LA RIN
" " " " " " " " SEV DA NIN PE ŞİN DE

DA Yİ M HA NI MEY LE NEY LE NEY LE . . N CA NI MEY LEN BEN
" " " " " " " " " " " "

DE GE LİM BE NİM SEV Dİ ĞİM GÜ ZE . . . L HA NI MEY LE NEY
" " " " " " " " " " " "

LE NEY LE . . N CA NI MEY LEN BEN DE GE LİM ON SE KİZ YAŞ
" "

LA RIN DA Yİ M HA NI MEY LE NEY LE NEY LE . . N CA NI MEY
" "

LEN BEN DE GE LİM Uysal

(Köprünün Başlarında", 1969)

Tablo 49

Köprü'nün Başlarında Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	12/8
Ritmik yapı	3+3+3+3
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beğlisi

Köprü'nün Başlarında türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Benim sevdiğim güzel

On sekiz yaşlarında

Sevdanın peşindeyim

Ben murad üstündeyim

Köprü'nün Başlarında türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 69'da verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada "benim sevdiğim güzel, on sekiz yaşlarında" ikinci kıtada "sevdanın peşindeyim, ben murad üstündeyim" ifadeleri duyulan aşk, sevgi ve sevdalanmak manasında dile getirilmiştir. Bu durum genel olarak değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında sevgi değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir. ("Köprü'nün Başlarında", 1969). Feyzi'ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, *kerem* dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı dizisine benzerdir (s. 391). Usl ve ritmik yapısı 12/8 (3+3+3+3) şeklindedir. Öğrenci düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında *uşşak* makamı dizisine yer verilmiş olsa da 12/8'lik ritim yapısının 12. sınıf kazanımlarında yer alması sebebiyle türkünün, 9, 10 ve 11. sınıf düzeylerine uygun olmayacağı, 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 70

Köylük Yerden Köşk Gider Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:1693
İNCELEME TARİHİ : 22-2-1978

YÖRESİ
ÖLTÜ
KİMDEN ALINDIĞI
ZAFER ACAR

DERLEYEN
MUHARREM AKKUŞ

DERLEME TARİHİ
1976

NOTAYA ALAN
MUHARREM AKKUŞ

KÖYLÜK YERDEN KÖŞK GİDER

SÜRESİ :
♩ = 76

HÖY LÜK YER DE — N KÖŞK Gİ DER HOP ŞE KE RİM ŞE KE RİM
BAH ÇA LAR DA — N GÜL GON CA " " " " " " "

PAY TON GE Lİ — R BOŞ Gİ DER EV Lİ DE Gİ — L BE KÂ RI — M
Bİ ÇE RİM GON — N CA GON CA " " " " " " "

SE Nİ DE BA NA VER SE LER HOP ŞE KE RİM ŞE KE RİM
SEV Dİ Gİ Nİ AL MA YAN " " " " " " "

AL LA HA DA HOŞ GE LİR EV Lİ DE Gİ — L BE KÂ RI — M uysal
YA NAR OM RÜ BO YUN CA " " " " " " "

— 1 —
KÖYLÜK YERDEN KÖŞK GİDER
PAYTON GELİR BOŞ GİDER
SENİDE BANA VERSELER
ALLAHADA HOŞ GELİR

Hop şekerim şekerim
Evlide değil bekârim
Hop şekerim şekerim
Evlide değil bekânım

— 2 —
BAHÇALARDA GÜL GONCA
BİÇERİM GONCA GONCA
SEVDİĞİNİ ALMAYAN
YANAR ÖMRÜ BOYUNCA

Hop.....
Evlide
Hop.....
Evlide

("Köylük Yerden Köşk Gider", 1976)

Tablo 50

Köylük Yerden Köşk Gider Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	6/8
Ritmik yapı	3+3
Makam dizisi	Çargâh

Köylük Yerden Köşk Gider türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Senide bana verseler

Allah’a da hoş gelir

Sevdiğini almayan

Yanar ömrü boyunca

Köylük Yerden Köşk Gider türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 70’te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada “senide bana verseler, Allah’a da hoş gelir”, ikinci kıtadaki “sevdiğini almayan, yanar ömrü boyunca” ifadeleri kişide duyulan aşk, sevgi ve sevdalanmak manasında dile getirilmiştir. Bu durum genel olarak değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında *sevgi* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *çargâh* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında *karcığâr* olarak geçmektedir. (“Köylük Yerden Köşk Gider”, 1976). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *do müstezat* dizisinde olup, bu dizi klasik Türk müziğindeki *çargâh* dizisine benzerdir (s. 401). Türkünün dizisi *çargâh* olarak belirlenmiş olsa da, eser içerisindeki alterasyon klasik Türk müziğindeki *çargâh* dizisinden biraz farklılık göstermektedir. Buna göre, si ve fa diyez aralığında beş ses aralığına sahip olan ezgi *çargâh* kararlı olup *çargâh* üzerinde nikriz beşlisinden ibarettir. Halk müziğinde bu tür *çargâhta* nikrizli eserlere sıklıkla rastlanır. Bir dizi teşkil etmediği, dolayısıyla nikriz makamının genel özelliklerini yansıtmadığı için nikrizli *çargâh* ifadesi kullanılabilir. Usl ve ritmik yapısı 6/8 (3+3) şeklindedir. Öğrenci düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 6/8’lik

ritim yapısına yer verilmesine karşın, nikrizli çargâh makamı dizisinin 9-12.sınıf kazanımlarında yer almaması sebebiyle türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olmayacağı söylenebilir.

Şekil 71

Mavi Yelek Mor Düğme Türküsünün Notası (1. Sayfa)

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 798
İNCELEME TARİHİ: 4.10.1974

DERLEYEN
M. SARISOZEN

DERLEME TARİHİ
7.1.1953

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
SEYFETTİN SİĞMAZ

SÜRESİ

MAVİ YELEK MOR DÜĞME

NOTAYA ALAN
M. SARISOZEN

MA Vİ YE L EK MOR DÜĞ ME
GA ZEL DÖK TÜ GÜ ZOL DU

MA Vİ YE L EK MOR DÜĞ
GA ZEL DÖK TÜ GÜ ZOL

ME DU Gİ DER NE DİM DÜŞ BİR DÜN KEN

GÖN LÜ ME GÖN LÜ ME HER GÖN
YAZ ZOL DU A ZOL DU A YA

LÜ ME DÜ ŞEN DE
Gİ NA KA PAN DİM

DÜ ŞEN DE KAN DAM LAR YÜ
KA PAN DİM Gİ NE DE Dİ

RE Gİ ME RE Gİ ME
A ZOL DU A ZOL DU

Şekil 72

Mavi Yelek Mor Düğme Türküsünün Notası (2. Sayfa)

MAVİ YELEK MOR DÜĞME
(Sayfa 2)

A ĞAM BEN NA SI LE DİM SAZ GE TİR FA SI LE

DİM ÇOK DA ĞÜ ZEL DE ĞİL SEN GÖ NÜL DÜR NA

SI LE DİM GÖ NÜL DÜR NA SI LE DİM

1
MAVİ YELEK MOR DÜĞME.
GİNE DÜŞDÜN GÖNLÜME
HER GÖNLÜME DÜŞENDE
KAN DAMLAR YÜREĞİME
BAĞLANTI
AĞAM BEN NASIL EDİM
SAZ GETİR FASIL EDİM
ÇOKDA GÜZEL DEĞİLSEN
GÖNÜLDÜR NASIL EDİM

2
GAZEL DÖKTÜ ĞÜZ OLDU
DERDİM BİRKEN YÜZ OLDU
AYAĞINA KAPANDIM
GİNE DEDİ AZ OLDU
BAĞLANTI
AĞAM BEN NASIL EDİM
SAZ GETİR FASIL EDİM
ÇOKDA GÜZEL DEĞİLSEN
GÖNÜLDÜR NASIL EDİM

h. canbaba

("Mavi Yelek Mor Düğme", 1953)

Tablo 51

Mavi Yelek Mor Düğme Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	4/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beşlisi

Mavi Yelek Mor Düğme türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Mavi yelek mor düğme	Ağam ben nasıl edim
Gine düştün gönlüme	Saz getir fasıl edim
Her gönlüme düşende	Çokta güzel değilsen
Kan damlar yüreğime	Gönüldür nasıl edim

Mavi Yelek Mor Düğme türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 71 ve 72’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıta ve 1 bağlantıdan oluşmaktadır. Birinci kıtada “gine düştün gönlüme, her gönlüme düşende, kan damlar yüreğime”, bağlantı kısmında “gönüldür nasıl edim” ifadeleri kişide duyulan aşk, sevgi ve sevdalanmak manasında dile getirilmiştir. Bu durum genel olarak değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında *sevgi* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında hüseyini olarak geçmektedir. (“Mavi Yelek Mor Düğme”, 1953). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan uşşak makamı dizisine benzerdir (s. 420). Usl ve ritmik yapısı 4/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 4/4’lük ritim yapısına ve uşşak makamı dizisine yer verilmesi sebebiyle türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olacağı söylenebilir.

Mendilimde Tuz Taşı Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 3226
İNCELEME TARİHİ : 30-5-1988

AKTARAN
İLHAMİ KAMBER

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
1974

KİMDEN ALINDIĞI
İLHAMİ KAMBER

MENDİLİMDE TUZ TAŞI
(OYUN TÜRKÜSÜ)

NOTAYA ALAN
FUAT LEHİMLER

(Saz)

MEN Dİ Lİ M DE Tİ Z TA ŞI YA R YAR
" " " " KA KA RE Lİ DİR " " "
GE ZE Rİ M DA ĞI TA ŞI YA R YAR
YÜ RE Ğİ M DE YA RA LI DİR " " "
SEV Dİ Ğİ M BU RA LI DİR " " "
EL LER DE BU LA MA DİM YA R YAR
NE BEN Ö L DÜM KU R TUL DÜM
DEĞ ME TA BİP YA RE ME " " "
SEV Dİ Ğİ M KIZ LA R BA ŞI YA R YAR
NE BU DE R DE CA RE VAR " " "
YÜ RE Ğİ M YA RE Lİ DİR " " "

-1-

MENDİLİMDE TUZ TAŞI Yar yar.
GEZERİM DAĞI TAŞI " "
ELLERDE BULAMADIM " "
SEVDİĞİM KIZLAR BAŞI. " "

-2-

MENDİLİMDE KARE VAR Yar yar.
YÜREĞİMDE YARE VAR " "
NE BEN ÖLDÜM KURTULDUM " "
NE BU DERDE ÇARE VAR " "

-3-

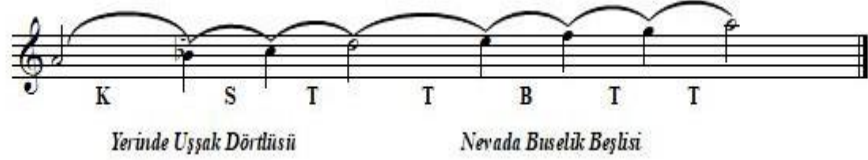
MENDİLİM KARELİDİR Yar yar.
SEVDİĞİM BURALIDIR " "
DEĞME TABİP YAREME " "
YÜREĞİM YARELİDİR " "

("Mendilimde Tuz Taşı", 1974)

Tablo 52

Mendilimde Tuz Taşı Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	4/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Uşşak

Mendilimde Tuz Taşı türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Ellerde bulamadım Yüreğimde yâre var
Sevdiğim kızlar başı Ne bu derde çare var
Sevdiğim buralıdır
Değme tabip yâreme
Yüreğim yârelidir

Mendilimde Tuz Taşı türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 73’te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada “ellerde bulamadım, sevdiğim kızlar başı”, ikinci kıtada “yüreğimde yâre var, ne bu derde çare var”, üçüncü kıtada “sevdiğim buralıdır, değme tabip yâreme, yüreğim yârelidir” ifadeleri kişide duyulan aşk, sevgi ve sevdalanmak manasında dile getirilmiştir. Bu durum genel olarak değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında sevgi değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *uşşaktır*. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir. (“Mendilimde Tuz Taşı”, 1974). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, bu dizi klasik Türk müziğinde *kerem* dizisi olarak adlandırılmaktadır. Türk sanat müziğinde bu dizi la düğâh perdesinde karar veren buselik dizisine benzerdir (s. 424). Fakat eserin donanımında si iki koma bemol olduğu görülmekle beraber klasik Türk müziğinde si bir koma (segâh) perdesine denk gelen perdenin dizisi *uşşak* makamı dizisiyle aynı olduğu söylenebilir. Usl ve ritmik yapısı 4/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 4/4’lük

Şekil 75

Mızıka Çalındı Düğünmü Sandın Türküsünün Notası (2. Sayfa)

YEMEN TÜRKÜSÜ
(Şehîfe: 2)

—1—
MIZIKA ÇALINDI DÜĞÜN MÜ SANDIN
AL BEYAZ BAYRAĞI GELİN Mİ SANDIN
YEMENE GİDENİ GELİR Mİ SANDIN
— Bağlantı —

—2—
KOYUN GELİR KUZUSUNUN ADI YOK
SİRALANMIŞ KÜLEKLERİN SÜDÜ YOK
AĞAMSIZDA BU YERLERİN TADI YOK
— Bağlantı —

—3—
AĞAMI YOLLADIM YEMEN ELİNE
ÇİFTE TABANÇALAR TAKMIŞ BELİNE
AYRILMAK OLURMU TAZE GELİNE
— Bağlantı —

(“Mızıka Çalındı Düğünmü Sandın”, 1944)

Tablo 53

Mızıka Çalındı Düğünmü Sandın Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü
Nevada Buselik Beşlisi

Mızıka Çalındı Dügünmü Sandın türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Mızıka çalındı düğün mü sandın

Al beyaz bayrağı gelin mi sandın

Yemene gideni döner mi sandın

Mızıka Çalındı Dügünmü Sandın türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 74 ve 75'te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıta ve 1 bağlantıdan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, vatanseverlik değerini çağrıştıran “al beyaz bayrağı gelin mi sandın, Yemen’e gideni döner mi sandın” ifadeleri vatan görevi müdafaası için vatanını sevmeye, askere gitme manaları içermektedir. Bu bakımdan değerler eğitimindeki vatanseverlik ve sorumluluk değerleri ile ilişkilendirilebilir. Güfteadaki genel manaya bakıldığında konusu itibarıyla vatanseverlik ve sorumluluk değerlerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında hüseyini olarak geçmektedir. (“Mızıka Çalındı Dügünmü Sandın”, 1944). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan uşşak makamı dizisine benzerdir (s. 433). Usul ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından uşşak makam dizisine 9. sınıf kazanımlarında yer verilmiş olsa da 10/8’lik usûl yapısına 10. sınıf kazanımlarında yer verilmesi sebebiyle türkünün, 9. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 10, 11 ve 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 76

Nasıl Methedeyim Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:1543
İNCELEME TARİHİ : 13 _2_ 1978

DERLEYEN
FERRUH ARSUNAR

YÖRESİ
KİMDEN ALINDIĞI
FERRUH ARSUNAR'DAN NAKLEN
ORHAN DAGLI

DERLEME TARİHİ
1954

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

SÜRESİ :
♩ : 66

NASIL METHEDEYİM
(EMRAH'TAN)

NA SIL MET HE DE YİM SE YU — V Dİ ĞİM SE Nİ NA SIL MET HE
HÜS NÜ NE YA KI ŞIR E SUF Nİ SA ZE Nİ HÜS NÜ NE YA
BEN SE Nİ SE VE RİM ZE LE SA ZE Nİ LI BEN SE Nİ SE

DE Yİ — M SE — V Dİ ĞİM SE Nİ İS TAN BUL BUR SA YI
KI ŞI — R YU — E SUF Nİ SA Nİ SE Nİ SE VEN LE RİN
VE Rİ — M E ZE LE ZE LI BA NA CE FA ET ME

DE A — R ĞER GÖZ LE Rİ — N İS TAN BUL BUR SA YI
DÜ — N TA YA REF GU ZE LI BA NA CE FA ET Rİ — N

DE GE — R GÖZ LE RİN A RA SAM BU LUN MAZ RU — R Hİ RE
AR TA — REF KA Rİ KAR SI AR DA HA Nİ E — R ZU RUM
DÜN YA GÜ ZE Lİ BAĞ DA DI BAS RA YI A CEM Şİ

VA Nİ İZ Mİ Rİ KON YA YI DE GE — R GÖZ LE RİN
RA Zİ DEL Hİ BU HA RA YI " " " " " " uysal
BÜS — BÜ TÜN DÜN YA YI

— 1 —
NASIL METHEDEYİM SEVDİĞİM SENİ
İSTANBUL BURSAYI DEĞER GÖZLERİN
ARASAM BULUNMAZ RUHİ REVANİ
İZMİRİ KONWAYI DEĞER GÖZLERİN

— 2 —
HÜSNÜNE YAKIŞIR YUSUF NİŞANİ
SENİ SEVENLERİN ARTAR EFKARI
KARŞI ARDAHANI ERZURUM VANI
DELHİ BUHARAYI DEĞER GÖZLERİN

— 3 —
BEN SENİ SEVERİM. EZEL EZELİ
BANA CEFA ETME DÜNYA GÜZELİ
BAĞDADI. BASRAYI ACEM ŞIRAZI
BÜSBÜTÜN DÜNYAYI DEĞER GÖZLERİN

3. ölçünün ikinci yarısında (ikinci satırın başında)
"DEYİM" sözüne denk gelen "Sol Mi Re" bölümünün;
ressam hatası sonucunda 4'lük, noktalı 4'lük ve 8'lik
nota değerleri ile yazılarak, ölçüyü taşıyıp 5/4'lük
yapan hatalı ilk hali...

Ölçü değeri ve ezginin seyrine uygun olarak nota
değerlerinin, orijinal fontlar korunarak düzeltilmiş
son hali... (Repertikül - Türküpedia)

("Nasıl Methedeyim", 1954)

Tablo 54

Nasıl Methedeyim Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	4/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beşlisi

Nasıl Methedeyim türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Nasıl methedeyim sevdiğim seni

Hüsnüne yakışır Yusuf nişanı

İstanbul Bursa'yı değer gözlerin

Seni sevenlerin artar efkârı

Ben seni severim ezel ezeli

Bana cefa etme dünya güzeli

Nasıl Methedeyim türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 76'da verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada "Nasıl methedeyim sevdiğim seni", ikinci kıtada "Seni sevenlerin artar efkârı", üçüncü kıtada "Ben seni severim ezel ezeli" ifadeleri, kişide duyulan aşk, sevgi, sevdalanmak ve sevgiliye methiye etmek manasında söylenmiştir. Bu durum değerler eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında *sevgi* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *uşşak*tır. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında hüseyini olarak geçmektedir. ("Nasıl Methedeyim", 1954. Feyzi'ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan uşşak makamı dizisine benzerdir (s. 439). Usl ve ritmik yapısı 4/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 4/4'lük ritim yapısına ve uşşak makamı dizisine yer verildiğinden dolayı türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olacağı söylenebilir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI

TMM REPERTUAR SIRA NO: 3666

İNCELEME TARİHİ: 14.12.1991

YÖRESİ

ERZURUM
KİMDEN ALINDIĞI

YÖRE EKİBİ

SÜRESİ: ♪ = 80

NE GÜZEL OĞLAN

DERLEYEN

MÜZİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI
DERLEME TARİHİ

NOTALAYAN

ALTAN DEMİREL

(SAZ—

NE GÜ— ZE LOĞ LA — N GÖ—Z LE Rİ CE—Y LA — N
YO—L LA RI TAŞ LI YA—R KA RA KA—Ş LI

GE—L Gİ DE — LİM Bİ ZE — SEV Dİ Ğİ MOĞ LA — N
SE—V Dİ Ğİ MO—Ğ LA — Nİ — N GÖZ LE Rİ YAŞ LI

GE—L Gİ DE — LİM Bİ ZE — SEV Dİ Ğİ MOĞ LA — N
SE—V Dİ Ğİ MO—Ğ LA — Nİ — N GÖZ LE Rİ YAŞ LI

CA NI—M SI — N CA NI—M SI — N MA LI—M SI NO—Ğ LA — N

BA—H ĞE DE A — ĞA — CI — M DA LI—M SI NOĞ LA — N

A— CI MAZ SI—N BA — NA — ZA LI—M SI NOĞ LA — N

NE GÜZEL OĞLAN
GÖZLERİ CEYLAN
GEL GİDELİM BİZE
SEVDİĞİM OĞLAN

YOLLARI TAŞLI
YAR KARA KAŞLI
SEVDİĞİM OĞLANIN
GÖZLERİ YAŞLI

CANIMSIN CANIMSIN CANIMSIN OĞLAN

BAHÇEDE AĞACIM DALIMSIN OĞLAN

BAĞ L A N T I

Tablo 55*Ne Güzel Oğlan Türküsünün Analiz Özeti*

Biçim	Türkü
Usl	12/8
Ritmik yapı	3+3+3+3
Makam dizisi	Karcığar

Ne Güzel Oğlan Türküsünün Güfte Analizi

Ne güzel oğlan	Yolları taşlı
Gözleri ceylan	Yâr kalem kaşlı
Gel gidelim bize	Sevdiğim oğlanın
Sevdiğim oğlan	Gözleri yaşlı
Canımsın canımsın canımsın oğlan	
Bahçede ağacım dalımsın oğlan	

Ne Güzel Oğlan türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 77’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıta ve 1 bağlantıdan oluşmaktadır. Birinci kıtada “ne güzel oğlan, gözleri ceylan, sevdiğim oğlan”, ikinci kıtada “yar kalem kaşlı”, bağlantı kısmında “canımsın oğlan, ağacım dalımsın oğlan” ifadeleri, kişide duyulan aşk, sevgi, sevdalanmak ve sevgiliye methiye etmek manasında söylendiğinden eğitimindeki sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında *sevgi* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *karcığar* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *karcığar* olarak geçmektedir. (“Ne Güzel Oğlan”, 1991). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisi olarak adlandırılmaktadır. Klasik Türk müziğinde bu dizi, donanımında bir komalık si bemol (segâh), dört komalık mi bemol (nim hisar), dört komalık faz diyez (evîç) seslerini alan *karcığar* makamı dizisine benzerdir (s. 445). Usl ve ritmik yapısı 12/8 (3+3+3+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 12. sınıf kazanımlarında 12/8’lik ritim yapısına yer verildiği fakat *karcığar* makamı dizisine 9-12. sınıf kazanımlarında yer verilmediği bilindiğinden, türkünün 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olmayacağı söylenebilir.

Şekil 78

Öte Geçe Bu Geçe Türküsünün Notası

YRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No:1214
İNCELEME TARİHİ: 8. 1. 1976

DERLEYEN
BAKSEN GÜNAYDIN

YÖRESİ
AŞKALE

KİMDEN ALINDIĞI
SIRMA GÜNAYDIN

SÜRESİ:
208

ÖTE GEÇE BU GEÇE

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
BAKSEN GÜNAYDIN

— 1 —
ÖTE GEÇE BU GEÇE
GELE KERVANIM GEÇE
ALLAH O GÜNÜ DER Mİ
ELİN ELİME GEÇE

— 2 —
DERELERİN KUMUYAM
BALIKLARIN PULUYAM
VERİN BENİM YARIMI
BEN DE ALLAH KULUYAM

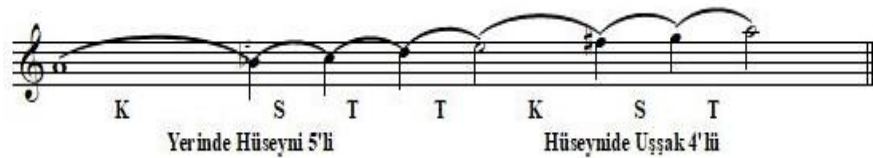
— 3 —
DERE SUSUZ OLUR MU
DİBİ KUMSUZ OLUR MU
DOĞRU SÖYLEYİN DOSTLAR
O YAR BENSİZ OLUR MU

("Öte Geçe Bu Geçe", 1976)

Tablo 56

Öte Geçe Bu Geçe Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	9/8
Ritmik yapı	2+2+2+3
Makam dizisi	Hüseyni

Öte Geçe Bu Geçe türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Verin benim yârimi

Bende Allah kuluyam

Doğru söyleyin dostlar

O yâr bensiz olur mu

Öte Geçe Bu Geçe türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 78’te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada “verin benim yârimi”, ikinci kıtada “o yâr bensiz olur mu” ifadeleri kişide duyulan aşk, sevgi, sevdalanmak manasında söylenmiştir. Yine ikinci kıtada “söyleyin dostlar”, ifadesi ise civardaki tanıdık dostlara sorma manasında kullanıldığından değerler eğitimindeki sevgi ve dostluk değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında *sevgi* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *hüseyni* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *hüseyni* olarak geçmektedir. (“Öte Geçe Bu Geçe”, 1976). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki donanımda bir komalık si bemol (segâh) ve dört komalık fa diyez (evîç) seslerini alan *hüseyni* perdesi üzerindeki *hüseyni* makamı ses dizisine benzerdir (s. 456). Makam dizisinin bütün sesleri kullanılmamakla beraber türkü *hüseyni* kararlıdır. Usul ve ritmik yapısı 9/8 (2+2+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 10. sınıf kazanımlarında 9/8’lik ritim yapısına yer verildiği, *hüseyni* makamı dizisinin ise 12. sınıf kazanımlarında yer almadığı bilindiğinden türkünün, 9, 10 ve 11. sınıf düzeylerine uygun olmayacağı, 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 79

Seyreyle Güzel Kudreti Mevla Neler Eyler Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2402
İNCELEME TARİHİ: 16_2_1984

DERLEYEN
RACİ ALKIR

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
RACİ ALKIR

SÜRESİ :

SEYREYLE GÜZEL
KUDRETİ MEVLA NELER EYLER
(KUDUSİ'DEN)

DERLEME TARİHİ
—

NOTAYA ALAN
MEHMET ÖZBEK
13_5_1983

—1—
SEYREYLE GÜZEL KUDRETİ MEVLÂ NELER EYLER SENE GURBAN
ALLAHA SİĞİN ADLİ TEALAN EYLER (ALLAHA SİĞİN)

—2—
MEY LEYLEMEZEM GAYRISINA HAZRETİ HAKTA CANAN CANAN
ŞÖL YÜZLERİ DOST ÖZLERİ DÜŞMANDAN USANDIM
(" " " " " " ")

("Seyreyle Güzel Kudreti Mevla Neler Eyler", 1983)

Tablo 57

Seyreyle Güzel Kudreti Mevla Neler Eyler Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beşlisi

Seyreyle Güzel Kudreti Mevla Neler Eyler türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Seyreyle güzel kudreti Mevla neler eyler sene gurban

Allah’a sığın adli Tealan neler eyler

Mey leylemezem gayrısına hazreti Hak’tan canan canan

Şol yüzleri **dost** özleri düşmandan usandım

Seyreyle Güzel Kudreti Mevla Neler Eyler türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 79’da verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada “Allah’a sığın” ifadesi hem sabır dileme hem de Hak sevgisi manasında *sabır* ve *sevgi* değerleri ile ilişkilendirilebilir. İkinci kıtadaki “yüzleri dost özleri düşman” ifadesi dost anlamıyla gerçek manada kullanılmıştır. Değerler eğitimindeki dostluk değeriyle ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında *sabır*, *sevgi* ve *dostluk* değerlerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *uşşak*tır. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir. (“Seyreyle Güzel Kudreti Mevla Neler Eyler”, 1983). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, *kerem* dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı dizisine benzerdir (s. 479). Usl ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında *uşşak* makamı dizisine yer verildiği, 10/8’lik ritim yapısının ise 10. sınıf kazanımlarında yer aldığı bilindiğinden türkünün, 9. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 10, 11 ve 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Siyah Zülfün Deste Deste Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 2092
İNCELEME TARİHİ : 6. 7. 1982

DERLEYEN
YÜCEL PAŞMAKÇI

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
MÜSLÜM ABAY

SÜRESİ : ♩ = 210

DERLEME TARİHİ
2. 1. 1974

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI

SİYAH ZÜLFÜN DESTE DESTE (ERCİŞLİ EMRAHTAN)

SI YAH ZÜL FÜN DES TE
SI YAH ZÜL FÜN PUN ÇA
SI YAH ZÜL FÜN AP AK

DES TE YAR DES TE SIN VE R
PUN ÇA YAR YA NAK LAR BE N
OL SU N YAR YA NA ĞİN DA

ME NE M DOS TA SE FİL EM
ZE- R TU RUN CA EM RA HA
GÜ- L LE R SOL SUN SA NA EM

RA H DÜŞ TÜ HAS TA
GÖ RÜN DÜ GEN CE
RA H KUR BA N OL SUN

YA RI O YAN DI ME N DE YA NA RAM.
" " " " " " " " " "

SIYAH ZÜLFÜN DESTE DESTE
YAR DESTESİN VERMENEM DOSTA
SEFİL EMRAH DÜŞTÜ HASTA
YAR O YANDI MENDE YANARAM

SIYAH ZÜLFÜN PUNÇA PUNÇA
YAR YANAKLAR BENZER TURUNCA
EMRAHA GÖRÜNDÜ GENCE
YAR O YANDI MENDE YANARAM

SIYAH ZÜLFÜN APAK OLSUN
YAR YANAĞINDA GÜLÜN SOLSUN
SANA EMRAH KURBAN OLSUN
YAR O YANDI MENDE YANARAM

Not :
PUNÇA : Zülfün kıvrımları top, top, kıvrım, kıvrım.
APAK : Ak, pak.

("Siyah Zülfün Deste Deste", 1974)

Tablo 58*Siyah Zülfün Deste Deste Türküsünün Analiz Özeti*

Biçim	Türkü
Usl	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Uşşak

Siyah Zülfün Deste Deste türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Yâr destesin vermenem dosta

O yâr yandı mende yanaram

Siyah Zülfün Deste Deste türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 80’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada dostluk değerini çağrıştıracak “Yâr destesin vermenem dosta” ifadesi gerçek dost manasını ifade ettiği için *dostluk* değeri ile ilişkilendirilebilir. Yine birinci kıtada *sevgi* değerini çağrıştıracak “o yâr yandı mende yanaram” ifadeleri kişide duyulan aşk, sevgi, sevdalanmak manasında söylendiğinden *sevgi* değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında daha çok *sevgi* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında hüseyini olarak geçmektedir. (“Siyah Zülfün Deste Deste”, 1974). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı dizisine benzerdir (s. 480). Usl ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından *uşşak* makam dizisine 9. sınıf kazanımlarında yer verildiği, 10/8’lik usul ve ritmik yapısına ise 10. sınıf kazanımlarında yer verildiği bilindiğinden türkünün, 9. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 10, 11 ve 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 81

Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz Türküsünün Notası (1. Sayfa)

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 3163.
İNCELEME TARİHİ: 9.4.1987...

DERLEYEN
ALİ CANLI

DERLEME TARİHİ
18 NİSAN 1950

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
HAYDAR TELHÜNER

SÜRESİ :

ŞAFAK SÖKTÜ GİNE
SUNAM UYANMAZ

NOTAYA ALAN
ALİ CANLI

SU NA M U YAN MA Z HAS RE Tİ ÇE KEN GÖ NÜL
GÖZ LE Rİ Nİ ÇİN Nİ YE KÜS TÜN BA NA

DİR DE DA YAN MAZ ÇA ĞI RI RİM SU NA M
EL SÖ ZÜ İ ÇİN Dİ LE Rİ MAL LAH TAN

SE SİM DU YUL MA Z U YAN SU NAM U YA N
SİZ LA Sİ Nİ Çİ N U YAN SU NAM " YR N

DE RİN UY KU DAN ÇA ĞI RI RİM SU NAM
DE RİN ÜY KU DAN Dİ LE Rİ MAL LAH TAN

SE SİM DU YUL MA Z U YAN SUNAM U YA N DE RİN UY KUDAN
SE SİM DU YUL MA Z U YAN SUNAM U YA N DE RİN UY KUDAN

Şekil 82

Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz Türküsünün Notası (2. Sayfa)

**ŞAFAK SÖKTÜ GİNE
SUNAM UYANMAZ**
- 2 -

ÇEK Tİ ĞİM GÖ NÜ LE Lİ N DEN U SAN DIM GURBE TE Lİ N DEN HİÇ KİM SE BİL
ÇEK Tİ ĞİM GÖ NÜ LE Lİ N DEN U SAN DIM GURBE TE Lİ N DEN HİÇ KİM SE BİL

MEZ HA LİM DEN U YAN SU NA M DE RİN UY KU DAN
MEZ HA LİM DEN U YAN SU NA M DE RİN UY KU DAN

- I -

ŞAFAK SÖKTÜ GİNE SUNAM UYANMAZ
HASRET ÇEKEN GÖNÜL DERDE DAYANMAZ
ÇAĞIRIRIM SUNAM SESİM DUYULMAZ
UYAN SUNAM UYAN DERİN UYKUDAN

- II -

BUNCA DİYAR GEZDİM GÖZLERİN İÇİN
NİYE KÜSTÜN BANA EL SÖZÜ İÇİN
DİLERİM ALLAHTAN SIZLASIN İÇİN
UYAN SUNAM UYAN DERİN UYKUDAN

BAĞLANTI :

ÇEKTİĞİM GÖNÜL ELİNDEN
USANDIM GURBET ELİNDEN
HİÇ KİMSE BİLMEZ HALİNDEN
UYAN SUNAM UYAN DERİN UYKUDAN

(“Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz”, 1950)

Tablo 59

Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz Türküsünün Analiz Özeti

Bıçım	Türkü
Usl	4/4
Ritmik yapı	2+2
Makam dizisi	Hüseyini

K S I T K S T
Yerinde Hüseyini 5'li Hüseyinde Uşşak 4'li

Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Şafak söktü yine sunam uyanmaz

Hasret çeker gönül derde dayanmaz

Bunca diyar gezdim gözlerin için

Niye küstün bana el sözü için

Çektiğim **gönül elinden**

Usandım gurbet elinden

Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 81 ve 82’de verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıta ve 1 bağlantıdan oluşmaktadır. Birinci kıtada *sevgi* değerini çağrıştıracak “hasret çeker gönül”, ikinci kıtada “bunca diyar gezdim gözlerin” bağlantı kısmında “gönül elinden” ifadeleri kişide duyulan aşk, sevgi, sevdalanmak manasında söylenmiştir. Bu durum değerler eğitimindeki *sevgi* değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftesindeki genel manaya bakıldığında *sevgi* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *hüseynî*dir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *hüseynî* olarak geçmektedir. (“Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz”, 1950).Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki donanımda bir komalık si bemol (segâh) ve dört komalık fa diyez (evîç) seslerini alan *hüseynî* makamı ses dizisine benzerdir (s. 500). Usul ve ritmik yapısı 4/4 (2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 4/4’lük ritim yapısına yer verildiği, *hüseynî* makamı dizisinin ise 12. sınıf kazanımlarında yer aldığı bilindiğinden türkünün, 9, 10 ve 11. sınıf düzelerine uygun olmayacağı, 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Şekil 83

Tutam Yar Elinden Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:3059
İNCELEME TARİHİ:
YÖRESİ
ERZURUM
KİMDEN ALINDIĞI
SUAT İSİKLI-RACİ ALKIR
SÜRESİ:

DERLEYEN
TRT
DERLEME TARİHİ
NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

TUTAM YAR ELİNDEN

TU TAM YA — RE — Lİ — N DE — N TU — TA — M

ÇI KAM DA — Ğ LA (SAZ) RA — DA — Ğ (SAZ) LA — RA —

VAY A ĞA — MEY(SAZ) ŞA — HI — ME-Y (SAZ---)

E — Y VA HE — YEY O LAM Bİ — R

YA — RE — Lİ — BÜ — L BÜ — L

İ NEM BA — Ğ LA (SAZ) RA — BA — Ğ (SAZ---) LA — RA —

VAY A ĞA — MEY(SAZ) ŞA — HI — ME-Y (SAZ---)

E — Y VA HE — YEY

Gençtürk

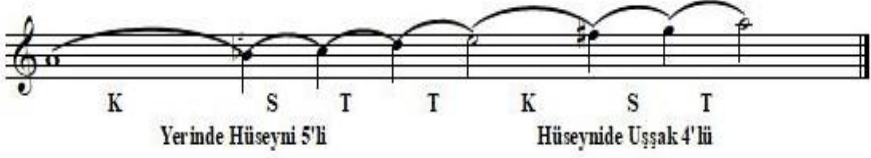
TUTAM YAR ELİNDEN TUTAM ÇIKAM DAĞLARA DAĞLARA OLAM BİR YARELİ BÜLBÜL İNEM BAĞLARA BAĞLARA AĞAM EY ŞAHİM EY EYVAH EY EY	BİRİN BİLİR BİRİN BİLMEZ BU DÜNYA KİMSEYE KALMAZ YAR İSMİNİ ANSAM OLMAZ DÜŞER DİLLERE DİLLERE BAĞLANTI	EMRAH DER Kİ BU GÜNÜMDÜR ARŞA ÇIKAN TÜTÜNÜMDÜR YARE GİDECEK GÜNÜMDÜR DÜŞEM YOLLARA YOLLARA BAĞI ANTI
---	---	---

(“Tutam Yar Elinden”, t.y.)

Tablo 60

Tutam Yar Elinden Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Uslul	14/4
Ritmik yapı	2+2+2+2+2+2+2
Makam dizisi	Hüseyni

Tutam Yar Elinden türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tutam yâr elinden tutam **Yâr ismini ansam** olmaz

Çıkam dağlara dağlara Düşer dillere dillere

Yâre gidecek günündür

Düşem yollara yollara

Tutam Yar Elinden türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 83'te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıta ve 1 bağlantıdan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “tutam yâr elinden”, ikinci kıtada “yâr ismini ansam”, üçüncü kıtada “yâre gidecek günündür, düşem yollara” ifadeleri duyulan aşk, sevgi, sevdalanmak manasında dile getirilmiştir. Güftedeki genel manya bakıldığında *sevgi* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *hüseyni* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *hüseyni* olarak geçmektedir. (“Tutam Yar Elinden”, t.y.). Feyzi'ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, *kerem* dizisi klasik Türk müziğindeki donanımda bir komalık si bemol (segâh) ve dört komalık fa diyez (evîç) seslerini alan *hüseyni* makamı ses dizisine benzerdir (s. 522). Uslul ve ritmik yapısı 14/4 (2+2+2+2+2+2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 12. sınıf kazanımlarında *hüseyni* makamı dizisinin yer almasına karşın, 14/4'lük ritim yapısının 9-12. sınıf kazanımlarında yer almaması sebebiyle türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olamayacağı söylenebilir.

Şekil 84

Yarın Mahşer Yerine Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA N o : 3242
İNCELEME TARİHİ : 15 12 1988

DERLEVEN
MEHMET ÇALMAŞIR

DERLEME TARİHİ

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
ABDURRAHMAN DEMİR

SÜRESİ :

NOTAYA ALAN
ALTAN DEMİREL

YARIN MAHŞER YERİNE

YA RIN MAH ŞER YE Rİ NE
Kİ Mİ SİN CE Rİ BİN VE RE
AN CA BEY LER TAN NE
YU NUS ZUL MEY LE ME SA KIN

BU HAL Kİ CEM MEY LER LER
ZER Mİ SİN DER GAR GO LA
ZUL ME DE MİŞ OL SE U MA
YAKIN

CE MEY LE YUP Bİ RA RA YA
Kİ Mİ SİN GÜ NES TEN YA NA
MÜ MİN LER BU RA Kİ Kİ LE
HAK LI NIN VER MEZ SEN HAK KIN

BİR BİR SU AL EY LER LER
Kİ MİN UR YAN DER LER
AR Şİ SEY RAN LER
KA Tİ A ZAP EY LER LER

1
YARIN MAHŞER YERİNE
BU HALK-I CEM EYLERLER
CEM EYLEYİP BİR ARAYA
BİR BİR SUAL EYLERLER

2
KİMİSİN CEVABIN VERE
KİMİSİN DERDE GARGOLA
KİMİSİN GÜNEŞTEN YANA
KİMİN UR YAN EDERLER

3
ANCA BEYLER TAHTTAN İNE
ZERRE ETMİŞ İSE UMA
MÜMİNLER BURAKI GELE
ARŞİ SEYRAN EDERLER

4
YUNUS ZÜLMEYLEME SAKIN
ZÜLMEDENE OLMA YAKIN
HAKLININ VERMEZSEN HAKKIN
KATİ AZAP EYLERLER

("Yarın Mahşer Yerine", 1988)

Tablo 61

Yarın Mahşer Yerine Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beğlisi

Yarın Mahşer Yerine türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Yunus **zulmeyleme sakın**

Zulmedene olma yakın

Haklının vermezsen **hakkın**

Kati azap eylerler

Yarın Mahşer Yerine türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 84’te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 4 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, adalet değerini çağrıştıran “zulmeyleme sakın, zulmedene olma yakın, haklının vermezsen hakkın” ifadeleri adalet değeri ile ilişkilendirilebilir. Zulmün, haksızlığın adaletsizliğin sonucunda bir hesabın olacağı düşüncesiyle söylenmiştir. Güftenin genel manasına bakıldığında *adalet* değerinin işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmeye göre, türkünün makam dizisi *uşşak*tır. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında da *uşşak* olarak geçmektedir. (“Yarın Mahşer Yerine”, 1988). Feyzi’ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan *uşşak* makamı dizisine benzerdir (s. 542). Usl ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından *uşşak* makamı dizisine 9. sınıf kazanımlarında yer verilmiştir. Fakat 10/8’lik ritim yapısına 10. sınıf kazanımlarında yer verildiğinden dolayı türkünün, 9. sınıf düzeyine uygun olmayacağı, 10, 11 ve 12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Yemenim Turalıdır Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI

THM REPERTUAR SIRA No: 2169

İNCELEME TARİHİ: 29/11/1982

YÖRESİ:
ERZURUM AŞKALE
GÜNEYÇAM KÖYÜ

KİMDEN ALINDIĞI:
AĞA TAŞTAN

SÜRESİ: ♩. = 60

DERLEYEN:
NİDA TÜFEKÇİ

DERLEME TARİHİ:
29/11/1982

NOTAYA ALAN:
NİDA TÜFEKÇİ

YEMENİM TURALIDIR

YE ME GEÇME YEMENİM
TÜ ZİM Mİ YAN
RA LI PI RE BE
DI DA LI NI
R N M A ĞAM
YA R PA ŞAM YA R PA ŞAM YAR YA
GÜ LÜ ME Yİ YA R SEVDİ GİM BU RA LI
YÜ RE GİM YA RA LI
AÇ KO LA RIM GE
YAR OL DU ĞUN Lİ
DI DJ Yİ R A ĞAM YAR PA ŞAM YA
Yİ M M M M M M M M
PA ŞAM YAR YA RI GÜ LÜ ME Yİ YA ZERRİN

YEMENİM TURALIDIR	(AĞAM YAR PAŞAM YAR YAR GÜLÜM EY YAR)
SEVDİĞİM BURALIDIR	" " " " " " " "
GEÇME BİZİM KAPIDAN	" " " " " " " "
YÜREĞİM YARALIDIR	" " " " " " " "
YEMENİMİ DÜREYİM	" " " " " " " "
AÇ KOLLARIN SELEYİM	" " " " " " " "
UYU UYAN SE BENİ	" " " " " " " "
YAR OLDUĞUN BİLEYİM	" " " " " " " "
ÇIRAYI GIYMIKLADIM	" " " " " " " "
TOZLUK BAĞIM ÖRMEYE	" " " " " " " "
UZAKTA YAR SEYMİSEM	" " " " " " " "
GİDECEĞİM GÖRMEYE	" " " " " " " "

("Yemenim Turalıdır", 1982)

Tablo 62

Yemenim Turalıdır Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	10/8
Ritmik yapı	2+3+2+3
Makam dizisi	Nikriz

Çargahta Nikriz 5'lisi

Yemenim Turalıdır türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Sevdiğim buralıdır **Aç kolların geleyim**
Yüreğim yaralıdır **Yâr olduğun bileyim**
Uzakta yâr sevmişem
Gideceğim görmeye

Yemenim Turalıdır türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 85'te verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 3 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran “sevdiğim buralıdır, yüreğim yaralıdır”, ikinci kıtada “aç kollarını geleyim, yâr olduğun bileyim”, üçüncü kıtada “uzakta yâr sevmişem, gideceğim görmeye” ifadeleri kişinin duyduğu aşk, sevdâ, sevgi manasına geldiğinden *sevgi* değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftedeki genel manaya bakıldığında genel olarak *sevgi* değerini işlediği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *nikriz* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında *karcığâr* olarak geçmektedir. (“Yemenim Turalıdır”, 1982). Feyzi'ye (2001) göre ise türkü *do müstezat* dizisinde olup, bu dizi klasik Türk müziğindeki çargâh dizisine benzerdir. Türk sanat müziğinde bu dizinin tam bir karşılığı olmamakla beraber donanımda dört komalık si bemol (dik kürdi), dört komalık do diyez (nim hicaz), ve dört komalık fa diyez (evîç) seslerini alan nikriz makamı ses dizisinin çargâh perdesi üzerine göçürülmüş şekline benzemektedir (s. 551). Türkünün dizisi çargâh olarak belirlenmiş olsa da, eser içerisindeki alterasyon klasik Türk müziğindeki çargâh dizisinden biraz farklılık göstermektedir. Buna göre, si ve fa diyez aralığında beş ses aralığına sahip olan ezgi çargâh kararlı olup çargâh üzerinde nikriz beşlisinden ibarettir. Halk müziğinde

bu tür çargâhta nikrizli eserlere sıklıkla rastlanır. Bir dizi teşkil etmediği, dolayısıyla nikriz makamının genel özelliklerini yansıtmadığı için nikrizli çargâh ifadesi kullanılabilir. Usul ve ritmik yapısı 10/8 (2+3+2+3) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 10. sınıf kazanımlarında 10/8'lik ritim yapısına yer verildiği, nikriz makam dizisinin ise 9-12. sınıf kazanımlarında yer almadığı bilindiğinden türkünün 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olamayacağı söylenebilir.

Şekil 86

Yüzünü Sevdığım Seyrana Çıkış Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM 162 - 18 / 3 / 1973

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
KEMAL KIRMIZI

SÜRE:

DERLEYEN
TALİP ÖZKAN

DERLEME TARİHİ
9 / 11 / 1968

NOTAYA ALAN
TALİP ÖZKAN

YÜZÜNÜ SEVDİĞİM SEYRANA ÇIKMIŞ (Güzelleme)

YÜ ZÜ NÜ SEV Dİ ĞİM SEY RA NA ÇIK MIŞ SA LI NIP GEZ Dİ ĞİN

YER LER AH ÇE KER Çİ ÇEK LER SE LÂM DA

BOY NU NU EY MIŞ SAL LA NIR SEL Vİ LER GÜL LER AH

ÇE KER SA 'LÂNIR SER Vİ LER ÖM RÜM ÖM RÜM ÖM RÜM

GÜL LER AH ÇE KER

(2)

Gözlerin kapatmış Karsı Sivası
Edirne İstanbul zilfin pahası
Giyinmiş kuşanmış hasların hası
Giyinmiş yeşili allar ah çeker

(3)

Menendin bulunmaz gürcü revanda
Şamı Diyarbakir Halebi Vanda
Ağalar el pençe beyler divanda
Geda gibi nice canlar ah çeker

Geyinmiş yeşili ömrüm ömrüm ömrüm
Allar ah çeker.

Geda gibi nice ömrüm ömrüm ömrüm
Canlar ah çeker.

("Yüzünü Sevdığım Seyrana Çıkış", 1968)

Tablo 63

Yüzünü Sevdığım Seyrana Çıkmış Türküsünün Analiz Özeti

Biçim	Türkü
Usl	3/4
Ritmik yapı	2+2+2
Makam dizisi	Uşşak

Yerinde Uşşak Dörtlüsü Nevada Buselik Beğlisi

Yüzünü Sevdığım Seyrana Çıkmış türküsünün güfte analizinden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Gözlerin kapatmış Kars'ı Sivas'ı

Edirne İstanbul zilfin pahası

Giyinmiş kuşanmış hasların hası

Geyinmiş yeşili allar ah çeker

Yüzünü Sevdığım Seyrana Çıkmış türküsünün birinci alt probleme ilişkin incelemeleri Şekil 86'da verilen notada yer alan güfte üzerinden yapılmıştır. Türkü 2 kıtadan oluşmaktadır. Birinci kıtada geçen, sevgi değerini çağrıştıran bütün ifadeler, kişinin duyduğu aşk, seveda, sevgi ve sevgiliyi methetme manasına geldiğinden sevgi değeri ile ilişkilendirilebilir. Güftenin genel manasına bakıldığında *sevgi* değerini işlendiği, müzik dersi öğretim programında yer alan değerlere yönelik çalışmalar ve etkinliklerde kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin değerlendirmede, türkünün makam dizisi *uşşak* olarak belirlenmiştir. Türkünün makam dizisi Repertükül veri tabanında hüseyini olarak geçmektedir. ("Yüzünü Sevdığım Seyrana Çıkmış", 1968). Feyzi'ye (2001) göre ise türkü *kerem* dizisinde olup, kerem dizisi klasik Türk müziğindeki bir komalık si bemol (segâh) sesi alan uşşak makamı dizisine benzerdir (s. 316). Usl ve ritmik yapısı 3/4 (2+2+2) şeklindedir. Öğrenci öğrenme düzeyi bakımından 9. sınıf kazanımlarında 3/4'lük ritim yapısına ve uşşak makamı dizisine yer verildiğinden dolayı türkünün, 9-12. sınıf etkinliklerinde kullanılmasının uygun olacağı söylenebilir.

Yapılan analizlerden elde edilen bulgular doğrultusunda, müzik dersi etkinliklerinde değerler eğitimi kapsamında kullanılması önerilebilecek 44 Erzurum türküsü olduğu tespit edilmiştir. Bu türkülerinin sınıf düzeylerine göre dağılımları (Tablo 64 ve 65),

ilişkilendirildikleri kök değerlere göre dağılımları (Tablo 66 ve 67), konu ve temalarına göre dağılımları (Tablo 68 ve 69), makam dizilerine göre dağılımları (Tablo 70 ve 71) ve usullerine göre dağılımları (Tablo 72 ve 73) nitel ve nicel verilere göre ayrı tablolar halinde verilmiştir. İlgili tablolarda verilen yüzde (%) oranları, öğrenci öğrenme düzeyine uygun 44 türkü üzerinden yapılmıştır. Sonrasında ise değerler ve müzikal açıdan öğrenci öğrenme düzeyine uygun olmayan türküler tablo halinde verilmiştir.

Tablo 64

Değerler ile İlişkilendirilen Erzurum Türkülerinin Önerilen Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Türkünün Adı	Önerilen Sınıf Düzeyi
Ben Razı Değilem Hicrana Gama Bu Dünyada Muradıma Can Ellerinden Gelmişem Ceylan Gözlerine Kurban Olduğum Çıktım Eşiğe Bu Gün Doksan Üç Harbinden Geliyor İzi Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem Eledim Eledim Erzurum Kilidi Mülk-i İslam'ın Erzurum Ovaları Gar Yağar Bardan Bardan Gel Gidelim Sevdığım Guşburnu Pürlenirmi Haziranı Temmuz Getirdik Dize Karşıda Hayvalıklar Mavi Yelek Mor Düğme Mendilimde Tuz Taşı Nasıl Methedeyim Yüzünü Sevdığım Seyrana Çıkış	9. Sınıf ve üzeri
Bu Dağları Ben Gezdim Çıktım Kerpiç Duvara Değirmen Başında Vurdular Beni Ekdiğim Yonca Elma Attım Yuvarlandı Erzurum Çarşı Pazar Evlerinin Önü Harman Karşı Geçeye Geçerem Mızıka Çalındı Düğünmü Sandın Seyreyle Güzel Kudreti Mevla Neler Eyler Siyah Zülfün Deste Deste Yarın Mahşer Yerine	10. Sınıf ve üzeri
Aşıkların Aklın Alır Dün Gece Yar Hanesinde Ey Kerem Kâni Bes Değil Midir	11. Sınıf ve üzeri
Al At'ta Yeşil Kolan Aşığam Ben Sana Çayır İnce Biçemedim Gara Çuhalım Oğlan Güzeller Bezenmiş Toya Giderler Hakka Teslim Olmuşam Kale Kaleye Karşı Köprünün Başlarında Öte Geçer Bu Geçer Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz	12. sınıf

Tablo 65

Değerler ile İlişkilendirilen Erzurum Türkülerinin Sınıf Düzeylerine Göre Betimsel Dağılımı

Önerilen Sınıf Düzeyi	f	%
9. sınıf ve üzeri	19	43,18
10. sınıf ve üzeri	12	27,27
11. sınıf ve üzeri	13	29,54
Toplam	44	100

Tablo 65'e göre 9. sınıfların müzikal yapı öğrenme kazanımları bakımından %43,18 oranla 19 türkünün öğrenim düzeylerine uygun olduğu görülmektedir. 10. sınıfların müzikal yapı öğrenme kazanımları bakımından %27,27 oranla 12 türkünün öğrenci düzeyine uygun olduğu, 11 ve üzeri (12) sınıfların ise müzikal yapı öğrenme kazanımları bakımından %29,54 oranla 13 türkünün öğrenim düzeylerine uygun olduğu düşünülmektedir. Buna öğrenci düzeyine göre en çok türkünün 9. sınıflara uygun olduğu, sonrasında 11 ve 12. sınıflara göre uygun olduğu, son olarakta 10. sınıfların düzeyine uygun olduğu söylenebilir. Aslında sonuç olarak 12. sınıfların 9. sınıftan itibaren makam dizisi ve ölçü bakımından bütün kazanımların öğrenildiğini ve 44 türkünün de 12. sınıf düzeyine uygun olduğu söylenebilir.

Tablo 66

Erzurum Türkülerinin İlişkilendirildikleri Kök Değerler

Türkünün Adı	İlişkilendirilen Kök Değer
Al At'ta Yeşil Kolan	Sevgi
Aşığam Ben Sana	
Âşıkların Aklın Alır	
Bu Dağları Ben Gezdim	
Can Ellerinden Gelmişem	
Çayır İnce Biçemedim	
Çıktım Eşiğe Bu Gün	
Çıktım Kerpiç Duvara	
Değirmen Başında Vurdular Beni	
Ekdiğim Yonca	
Elma Attım Yuvarlandı	
Erzurum Çarşı Pazar	
Erzurum Ovaları	
Evlerinin Önü Harman	
Gar Yağar Bardan Bardan	
Gara Çuhalım Oğlan	
Gel Gidelim Sevdığım	
Guşburnu Pürlenirmi	
Güzeller Bezenmiş Toya Giderler	
Hakka Teslim Olmuşam	
Haziranı Temmuzu Getirdik Dize	
Kale Kaleye Karşı	

Karşı Geçeye Geçerem	
Karşıda Hayvalıklar	
Köprünün Başlarında	
Mavi Yelek Mor Düğme	
Mendilimde Tuz Taşı	
Nasıl Methedeyim	
Öte Geçe Bu Geçe	
Siyah Zülfün Deste Deste	
Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz	
Yüzünü Sevdiğim Seyrana Çıkmış	
Bu Dünyada Muradıma	
Dün Gece Yar Hanesinde	Dostluk, Sevgi
Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem	
Ey Kerem Kâni Bes Değil Midir	
Doksan Üç Harbinden Geliyor İzi	Sorumluluk, Vatanseverlik
Mızıka Çalındı Düğünmü Sandın	
Eledim Eledim	Sevgi, Sorumluluk, Vatanseverlik
Ceylan Gözlerine Kurban Olduğum	Adalet, Dostluk, Sevgi
Erzurum Kilidi Mülk-i İslam'ın	Vatanseverlik
Ben Razi Değilem Hicrana Gama	Sabır
Seyreyle Güzel Kudreti Mevla Neler	Dostluk, Sabır
Eyler	
Yarın Mahşer Yerine	Adalet

Tablo 67

Erzurum Türkülerinin İlişkilendirildikleri Değerlere Göre Betimsel Dağılımı

Kök Değer	f	%
Sevgi	32	72,72
Dostluk, Sevgi	4	9,09
Sorumluluk, Vatanseverlik	2	4,54
Sevgi, Sorumluluk, Vatanseverlik	1	2,27
Adalet, Dostluk, Sevgi	1	2,27
Vatanseverlik	1	2,27
Sabır	1	2,27
Dostluk, Sabır	1	2,27
Adalet	1	2,27
Toplam	44	100

Tablo 67'ye göre öğrenci öğrenme düzeyi bakımından en çok ilişkilendirilen değer %72,72 oranla *sevgi* değeridir. İkinci olarak ilişkilendirilen değer %9,09 oranla *dostluk* ve *sevgi* değeridir. %4,54 oranla *vatanseverlik* ve *sorumluluk* değerleri ise üçüncü sırada yer almaktadır. Diğer değerler olan ve en az tekrarlanan; *sevgi-sorumluluk-vatanseverlik*, *adalet-dostluk-sevgi*, *vatanseverlik*, *sabır*, *dostluk-sabır* ve *adalet* değerleri ise %2,27 oranla sadece 1 kere ilişkilendirilmiştir şeklinde söylenebilir.

Tablo 68*Erzurum Türkülerinin İlişkilendirildiği Değerler ve Türkülerin Konuları/Temaları*

Türkünün Adı	İlişkilendirilen Kök Değer	Türkünün Konusu/Teması
Al At'ta Yeşil Kolan	Sevgi	Aşk
Bu Dağları Ben Gezdim	Sevgi	Aşk
Çayır İnce Biçemedim	Sevgi	Aşk
Çıktım Eşiğe Bu Gün	Sevgi	Aşk
Çıktım Kerpiç Duvara	Sevgi	Aşk
Ekdiğim Yonca	Sevgi	Aşk
Elma Attım Yuvarlandı	Sevgi	Aşk
Gar Yağar Bardan Bardan	Sevgi	Aşk
Gara Çuhalım Oğlan	Sevgi	Aşk
Gel Gidelim Sevdığım	Sevgi	Aşk
Guşburnu Pürlenirmi	Sevgi	Aşk
Kale Kaleye Karşı	Sevgi	Aşk
Köprünün Başlarında	Sevgi	Aşk
Mendilimde Tuz Taşı	Sevgi	Aşk
Siyah Zülfün Deste Deste	Sevgi	Aşk
Dün Gece Yâr Hanesinde	Dostluk Sevgi	Aşk
Ceylan Gözlerine Kurban Olduğum	Adalet, Dostluk, Sevgi	Aşk
Erzurum Ovaları	Sevgi	Hasret
Evlerinin Önü Harman	Sevgi	Hasret
Haziranı Temmuz Getirdik Dize	Sevgi	Hasret
Karşı Geçeye Geçerem	Sevgi	Hasret
Karşıda Hayvalıklar	Sevgi	Hasret
Mavi Yelek Mor Düğme	Sevgi	Hasret
Öte Geçer Bu Geçer	Sevgi	Hasret
Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz	Sevgi	Hasret
Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem	Dostluk, Sevgi	Hasret
Ben Razı Değilem Hicrana Gama	Sabır	Hasret
Eledim Eledim	Sevgi, Sorumluluk, Vatanseverlik	Hasret
Aşığam Ben Sana	Sevgi	Tasavvuf
Âşıkların Aklın Alır	Sevgi	Tasavvuf
Can Elllerinden Gelmişem	Sevgi	Tasavvuf
Hakka Teslim Olmuşam	Sevgi	Tasavvuf
Ey Kerem Kâni Beş Değil Midir	Dostluk, Sevgi	Tasavvuf
Yarın Mahşer Yerine	Adalet	Tasavvuf
Seyreyle Güzel Kudreti Mevla Neler Eyler	Dostluk, Sabır	Tasavvuf
Doksan Üç Harbinden Geliyor İzi	Sorumluluk, Vatanseverlik	Memleket sevdası
Erzurum Kilidi Mülk-i İslam'ın	Sorumluluk, Vatanseverlik	Memleket sevdası
Mızıka Çalındı Düğünmü Sandın	Sorumluluk, Vatanseverlik	Memleket sevdası
Erzurum Çarşı Pazar	Sevgi	Memleket sevdası
Nasıl Methedeyim	Sevgi	Methiye
Yüzünü Sevdığım Seyrana Çıkmış	Sevgi	Methiye
Güzeller Bezenmiş Toya Giderler	Sevgi	Emanet
Bu Dünyada Muradıma	Dostluk, Sevgi	Fanilik
Değirmen Başında Vurdular Beni	Sevgi	Hüzün

Tablo 69

Değerler ile İlişkilendirilen Erzurum Türkülerinin Konularına/Temalarına İlişkin Betimsel Dağılımlar

Konu/Tema	f	%
Aşk	17	38,63
Hasret	11	25
Tasavvuf	7	15,9
Memleket sevdası	4	9,09
Methiye	2	4,54
Emanet	1	2,27
Fanilik	1	2,27
Hüzün	1	2,27
Toplam	44	100

Tablo 69'a göre, on kök değerle ilişkilendirilen Erzurum türkülerinin konularına/temalarına ilişkin dağılımda; en çok aşk (%38,63) ve hasret (%25) işlenen konu/tema olduğu görülmektedir (kümülatif %63,63). En az işlenen konular/temalar ise emanet (%2,27), fanilik (%2,27) ve hüzn'dür (%2,27) denilebilir.

Tablo 70

Değerler ile İlişkilendirilen Erzurum Türkülerinin Makam Dizilerine Göre Dağılımı

Türkünün Adı	Makam Dizisi
Ben Razı Değilem Hicrana Gama	
Bu Dağları Ben Gezdim	
Bu Dünyada Muradıma	
Can Ellerinden Gelmişem	
Ceylan Gözlerine Kurban Olduğum	
Çıktım Eşiğe Bu Gün	
Çıktım Kerpiç Duvara	
Değirmen Başında Vurdular Beni	
Doksan Üç Harbinden Geliyor İzi	
Ekdiğim Yonca	
Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem	Uşşak
Eledim Eledim	
Elma Attım Yuvarlandı	
Erzurum Çarşı Pazar	
Erzurum Kilidi Mülk-i İslam'ın	
Erzurum Ovaları	
Evlerinin Önü Harman	
Gar Yağar Bardan Bardan	
Gel Gidelim Sevdiğim	
Guşburnu Pürlenirmi	
Haziranı Temmuz Getirdik Dize	

Karşı Geçeye Geçerem	
Karşıda Hayvalıklar	
Köprünün Başlarında	
Mavi Yelek Mor Düğme	
Mendilimde Tuz Taşı	
Mızıka Çalındı Düğünmü Sandın	
Nasıl Methedeyim	
Seyreyle Güzel Kudreti Mevla Neler Eyler	
Siyah Zülfün Deste Deste	
Yüzünü Sevdığım Seyrana Çıkmış	
Yarın Mahşer Yerine	
Aşığam Ben Sana	
Çayır İnce Biçemedim	
Gara Çuhalım Oğlan	
Hakka Teslim Olmuşam	Hüseyni
Kale Kaleye Karşı	
Öte Geçe Bu Geçe	
Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz	
Ey Kerem Kâni Bes Değil Midir	Segâh
Güzeller Bezenmiş Toya Giderler	
Al At'ta Yeşil Kolan	Hicaz
Aşıkların Aklın Alır	
Dün Gece Yar Hanesinde	Hüzzam

Tablo 71

Değerler ile İlişkilendirilen Erzurum Türkülerinin Makam Dizilerine İlişkin Betimsel Dağılım

Makam Dizisi	f	%
Uşşak	32	72,72
Hüseyni	7	15,90
Hüzzam	2	4,54
Segâh	2	4,54
Hicaz	1	2,27
Toplam	44	100

Tablo 71'e göre; on kök değerle ilişkilendirilen Erzurum türkülerinden en çok türkünün makamı dizisi *uşşak*tır (%72,72). İkinci sırada *hüseyni* (%15,90), üçüncü sırada *hüzzam* (%4,54) ve *segâh* (%4,54) dizileri yer almaktadır. En az türkünün makam dizisi ise *hicaz*dır (%2,27).

Tablo 72*Değerler ile İlişkilendirilen Erzurum Türkülerinin Usullerine Göre Dağılımı*

Türkünün Adı	Usul
Can Ellerinden Gelmişem Ceylan Gözlerine Kurban Olduğum Dün Gece Yâr Hanesinde Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem Eledim Eledim Erzurum Kilidi Mülk-i İslam'ın Erzurum Ovaları Gar Yağar Bardan Bardan Gel Gidelim Sevdiğim Guşburnu Pürlenirmi Hakka Teslim Olmuşam Karşıda Hayvalıklar Mavi Yelek Mor Düğme Mendilimde Tuz Taşı Nasıl Methedeyim Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz	4/4
Aşığam Ben Sana Bu Dağları Ben Gezdim Çıktım Kerpiç Duvara Değirmen Başında Vurdular Beni Ekdiğim Yonca Elma Attım Yuvarlandı Erzurum Çarşı Pazar Evlerinin Önü Harman Ey Kerem Kâni Bes Değil Midir Kale Kaleye Karşı Karşı Geçeye Geçerem Mızıka Çalındı Düğünmü Sandın Seyreyle Güzel Kudreti Mevla Neler Eyler Siyah Zülfün Deste Deste Yarın Mahşer Yerine	10/8
Aşıkların Aklın Alır Doksan Üç Harbinden Geliyor İzi Haziranı Temmuz Getirdik Dize	6/8
Çayır İnce Biçemedim Gara Çuhalım Oğlan Öte Geçe Bu Geçe	9/8
Al At'ta Yeşil Kolan Güzeller Bezenmiş Toya Giderler Köprünün Başlarında	12/8
Ben Razı Değilem Hicrana Gama Çıktım Eşiğe Bu Gün	5/8
Bu Dünyada Muradıma	7/8
Yüzünü Sevdiğim Seyrana Çıkmış	3/4 - 2/4 (eser içerisinde usûl değişikliği)

Tablo 73

Değerler ile İlişkilendirilen Erzurum Türkülerinin Usullerine Göre Betimsel Dağılımı

Usul	f	%
4/4	16	36,36
10/8	15	34,09
6/8	3	6,81
9/8	3	6,81
12/8	3	6,81
5/8	2	4,54
7/8	1	2,27
3/4 - 2/4	1	2,27
Toplam	44	100

Tablo 73'te, on kök değerle ilişkilendirilen Erzurum türkülerinin çoğunun (kümülatif %36,36) 4/4'lük, (%34,09) 10/8'lik usulde olduğu görülmektedir. Diğer usuller ise sırasıyla, 6/8 (%6,81), 9/8 (%6,81), 12/8 (%6,81) ve 5/8 (%4,54) şeklindedir. En az sayıdaki usûller ise 7/8 (%2,27) ve eser içinde usûl değişikliği olan 3/4 (%2,27) ritim yapılarıdır. Bu duruma göre; kök değerler ile ilişkilendirilen Erzurum yöresine ait türkülerin en çok 4/4'lük usul yapısında, en az ise 7/8 ve 3/4'lük ritim yapısında olduğu söylenebilir. Bazı türküler içerisinde usûl değişikliği yapılmıştır ve bu durum tabloda belirtilmiştir.

Tablo 74

Değerler ile İlişkilendirilip 9-12. Sınıf Öğrenci Düzeyine Uygun Olmayan Türküler

Türkünün Adı	İlişkilendirilen Kök Değer	Önerilmeme Sebebi
Bir Kaş Bir Göz Bir Dil Bir Diş	Sevgi	Türkünün makam dizisi Çargâh'tır. Bu bilgi 9-12. sınıf düzeyi kazanımlarında yer almamaktadır.
Can Bula Cananını	Sevgi	Türkünün makam dizisi Çargâh'tır.
Çıkamadım Palandöken Başına	Vatanseverlik, Sevgi	Türkünün makam dizisi Çargâh'tır.
Derede Kum Gaynıyor	Sevgi	Türkünün ritim yapısı 18/8'lidir. Bu bilgi 9-12. sınıf düzeyi kazanımlarında yer almamaktadır.
Derikonun Düzleri	Sevgi	Türkünün makam dizisi Çargâh'tır.
Erzurum Bir Diktedir	Sevgi	Türkünün makam dizisi Çargâh'tır.
Eşiğin Altında Çift İlan Öter	Sevgi	Türkünün makam dizisi Çargâh'tır.
Gökte Yıldız Ellidir	Sevgi	Türkünün makam dizisi Çargâh'tır.
Hey Ağalar Hangi Derde Yanayım	Dostluk	Türkünün ritim yapısı 9/4'lüktür. Bu bilgi 9-12. sınıf düzeyi kazanımlarında yer almamaktadır.
Kapıda Kavun yerler	Sevgi	Türkünün makam dizisi Çargâh'tır.
Kırmızı Gül Demet Demet	Sevgi	Türkünün ritim yapısı 13/4'lüktür. Bu bilgi 9-12. sınıf düzeyi kazanımlarında yer almamaktadır.
Köylük Yerden Köşk Gider	Sevgi	Türkünün makam dizisi Çargâh'tır.
Ne Güzel Oğlan	Sevgi	Türkünün makam dizisi Karcığar'dır.
Tutam Yar Elinden	Sevgi	Türkünün ritim yapısı 14/4'lüktür. Bu bilgi 9-12. sınıf düzeyi kazanımlarında yer almamaktadır.
Yemenim Turalıdır	Sevgi	Türkünün makam dizisi Nikrız'dır

Tablo 74'te, on kök değerler söz içeriği bakımından bakıldığında ilişki kurulabilen ancak öğrenci öğrenme düzeyi bakımından müzikal yapıya göre uygun olmayan 15 Erzurum türküsü yer almaktadır. Bu 15 türkülerden 9'unun makam dizisi çargâh, 1'inin karcığâr, 1'inin de nikrizdir. 3 türkünün ise usul yapısı (18/8, 9/4, 13/4 ve 14/4'lük usuller) 9-12. sınıfların öğrenme kazanımlarıyla uyumlu olmadığı için, değerler eğitimi kapsamında kullanılması önerilmemektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada Repertükül veri tabanında bulunan Erzurum yöresine ait türküler, Millî Eğitim Bakanlığı'nın tanımladığı değerler ile ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Buna göre veri tabanında tespit edilen 275 türkünün 44'ünün değerler eğitimi kapsamında kullanılmaya uygun olduğu, 231 eserin ise değerler eğitimi kapsamında kullanılmasının pek mümkün olmayacağı söylenebilir.

İncelenen Erzurum türkülerinde, MEB tarafından belirlenen kazanımlarında “on kök değer” içerisinde; adalet, dostluk, sabır, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik değerlerine rastlandığı, dürüstlük, saygı, öz denetim ve yardımseverlik değerlerine ise rastlanmadığı söylenebilir.

Türkülerin oluşmasında yaşanmış olayların etkisi olduğu söylenebilir. Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan Erzurum ili, tabiat yapısıyla, gurbet yolculuklarıyla, geçmişte yaşanan savaşlar ve kültürüyle birçok türküyü konu olmuştur. Türkülerde özellikle aşk, sevgi, hüzn, gurbet, ayrılık, coğrafi yapı gibi temaların işlendiği görmek mümkündür. Bu bağlamda incelenen türkülerin güftesinde en fazla *sevgi* değerinin işlendiği, sevgi değerinin ise en çok *aşk* ve *hasret* temaları vasıtasıyla anlatıldığı görülmektedir.

Literatürde değerler eğitimiyle ilgili benzer ve farklı sonuçların elde edildiği çalışmalara yer verilmiştir. Bu çalışmaların değerler eğitimi kapsamında müzik ilişkisine odaklanan az sayıda çalışma olduğu söylenebilir. Kova (2014), TRT repertuarından yer alan semah ve deyişleri incelemiştir. Bu eserler arasında yer alan Erzurum yöresine ait olan deyişlerden “Ben Razı Değilem Hicrana Gama, Bu Dünyada Muradıma ve Erzurum Kilidi Mülk-i İslam'ın” adlı eserleri incelememiştir. Değerler bakımından “beşerî”, “millî” ve “ideolojik” değerler olarak genel çatı altında açıklamalarda bulunmuştur. On kök değer olarak sadece adalet, yardımseverlik ve vatanseverlik, değerleri yer aldığından bu çalışmayla benzerlik gösterdiği ve desteklediği söylenebilir. Diğer yedi değer başlıklarına yer verilmemiş fakat değerler, farklı başlıklarla ele almıştır. Yılmaz ve Açar (2021), Erzincan yöresi, kaynak kişisi Ali Ekber Çiçek olan ve değerleri içeren türkülerini incelemiştir. İncelenen 20 türkü içerisinde bu çalışmadaki on kök değerden farklı olarak “*vefa, merhamet, şefkat, hoşgörü, güven, tevazu, affedicilik, iffet ve namus, cesaret, şükür, itidal, diğerkâmlık, cömertlik ve kanaatkârlık*” başlıklı 14 farklı değer ifade edilmiştir. En çok sevgi değerinin işlendiği saptanmıştır. Yılmaz ve Açar'ın çalışmasının

sonuçlarının, on kök değer ve sevgi değeri bakımından bu çalışmayla uyum gösterdiği ve sonuçlarımızı desteklediği söylenebilir. Akarsu (2015), değerler eğitimi başlıklarını içeren eserlerin betimsel dağılımlarına yer vermiştir. On kök değerden farklı olarak; “temizlik, özgüven, çalışkanlık, empati, adil olma, cesaret ve liderlik, bağımsız ve özgür düşünebilme, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, hoşgörü-duyarlılık, misafirperverlik, özgüven, iyilik yapmak, paylaşımcı olmak, nazik olmak, şefkat-merhamet, selamlaşma, alçak gönüllülük, kültürel mirasa sahip çıkma, fedakârlık, aile birliğine önem verme” değerlerini incelemiştir. Sonuca göre; en çok sorumluluk ve vatanseverlik değerleri yer almıştır. Bu bağlamda işlenen değerlere göre Akarsu’nun çalışmasının bu çalışma sonuçlarıyla farklılık gösterdiği, sevgi değerine daha az yer verildiği ifade edilen araştırma sonuçlarının çalışmamızla çeliştiği söylenebilir. Karakoç (2019), 5-8. sınıf müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların; söz ögesinin (konu-içerik) değerler eğitimi açısından uygunluğunu incelemiştir. 5. sınıflarda 20 şarkının, 6. sınıflarda 32 şarkının, 7. sınıflarda 27 şarkının, 8. sınıflarda 30 şarkının uygun olduğunu, değerler bakımından şarkılarda en çok sevgi, sonrasında ise vatanseverlik değerlerine yer verildiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda Karakoç’un sonuçlarının sevgi değerinin işlenmesi bakımından bu çalışmayla uyum sağladığı ve sonuçlarımızı desteklediği söylenebilir. Kara ve Emirhan (2020), 1-4. sınıf müzik dersi kitaplarındaki çocuk şarkılarında tespit edilen değerleri incelemiştir. Yazarlar toplamda yirmi değere yer verildiğini, on kök değerden farklı olarak *affedicilik, misafirperverlik, arkadaşlık, öğüt verme, barış ve huzurdan yana olma, özgürlük, cesaret, çalışkanlık, dayanışma, hüner sahibi olma, tutumlu olma, ilim irfan sahibi olma, vefa ve merhamet* değerlerinin yer aldığını belirtmişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre en az değere 1. sınıfta, en çok değere ise 4. sınıfta yer verilmiştir, ancak değerlerin tekrarlanma sıklığından bahsedilmemiştir. Kara ve Emirhan’ın sonuçlarının, on kök değerden; sevgi, saygı, sabır, sorumluluk, dürüstlük, yardımseverlik gibi değerlerin işlenmesi, bakımından bu çalışmayla benzerlik gösterdiği ve sonuçlarımızı desteklediği söylenebilir. Bayat (2019), Van yöresine ait türkülerin ortaöğretimde ve değerlere göre müzik derslerinde kullanılmasının uygun olup olmadığı yönünde inceleme yapmıştır. Müzik derslerinde kullanılabilecek 29 türkü, değerler eğitimi bakımından ise kullanılması uygun olan (29 türkü içinde bazılarının aynı olduğu için) 22 türkü olduğunu tespit etmiştir. En çok uşşak makamı dizisi, değer bakımından ise en çok sevgi değeri kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır. Keskin ve Akyıldız (2021), Barış Manço’nun şarkılarında yer alan 28 değeri ve bunlara ne sıklıkla yer verildiğine yönelik bir inceleme yapmış ve en çok tekrarlanan değerlerin saygı ile sevgi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Topal (2019), öğretmenler tarafından “on kök değer”in öğrencilere yönelik okuma ve uygulama etkinliklerinin yeterince yapıp yapılmadığında yönelik anket çalışmasında; en çok

vatanseverlik, sevgi, saygı değerlerine yönelik etkinlikler yapıldığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda çalışmamızda *sevgi* değerinin en çok işlenen değer olduğu sonucu, bu çalışmalarda (Bayat, 2019; Keskin ve Akyıldız, 2021; Topal, 2019) en çok yer verilen değerler arasında yer alan *sevgi* değeriyle örtüşmekte olduğu ve sonuçlarımızın desteklendiği söylenebilir. Cihan (2014), önceki yıllara göre eğitim ve öğretimde, değerler eğitimi başlıklarının incelemesine yer vermiştir. Buna göre Cihan'ın çalışmasında; 2010-2011 yılında: *demokrasi, sorumluluk, başarı, öfke ve çatışma, sevgi ve saygı, yardımlaşma, işbirliği, hoşgörü, merhamet, dostluk, arkadaşlık, vatanseverlik, doğruluk, dürüstlük*, 2011-2012 yılında: *saygı, sorumluluk, temizlik, özgüven, sevgi, hoşgörü, iyilik, yardımlaşma, çalışkanlık, tutumluluk, sabır, vatanseverlik, dayanışma, dürüstlük, misafirperverlik, merhamet*, 2012-2013 yılında: *nezaket ve görgü kuralları, birlik, beraberlik, kardeşlik, vatan sevgisi, sabır*, 2013-2014 yılında: *sevgi, barış, nezaket, zarafet, saygı, hoşgörü, empati, etkili iletişim, alçakgönüllülük, yardımseverlik* değerlerinin yer aldığı sonucuna varılmıştır. Cihan'ın çalışmasında belirtilen değerlerin yanı sıra 2018 yılından itibaren *adalet, sabır, öz denetim* değerlerinin eklendiği görülmektedir. Ceyhun (2021), Türk dili edebiyatındaki tiyatro metinlerinde yer verilen 44 değeri incelemiştir. Bu metinlerde; en çok saygı ve hoşgörü, dini değerler, dostluk, dürüstlük ve doğruluk ile millî ve manevi değerler, sevgi değerlerine yer verilmiştir. Bazı değerlerin bu çalışmadaki değerlerle farklılık gösterdiği, yalnız *sevgi* değerinin en çok yer verilen değerler arasında olması bakımından çalışmamızla uyum gösterdiği ve sonuçlarımızı desteklediği söylenebilir. Kanak vd. (2018), Okul Öncesi Değerler Eğitimi Yönergesinde yer alan değerlerin; toplamda 492 kez bahsedildiği sonucuna varmıştır. *Sorumluluk ve çalışkanlık, vatanseverlik, kardeşlik ve birlikte yaşama kültürü* en çok yer verilen değerler olarak yer almıştır. *Vefa, nezaket ve görgü kuralları, cömertlik ve kanaatkârlık, liyakat ve sadakat* değerlerine ise en az yer verilen değerler olarak ifade edilmiştir. Bu sonuca göre Kanak vd.'nin çalışmasında *sevgi* değerinin yer almaması, bu çalışmanın ise en çok yer verilen değer olarak *sevgi* değerini tespit etmesi ile bir uyum kuramadığı ve sonuçlarımızı tam anlamıyla desteklemediği söylenebilir. Sarıca (2018), ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarındaki “on kök değer”in sınıf düzeylerine göre dağılımını incelemiştir. Sonuçlarında; en fazla sorumluluk ve vatanseverlik değerlerinin işlendiği, *sevgi* değerinin ise 9-12. sınıflarda hiç işlenmediği belirtilmiştir. Bu bağlamda Sarıca'nın sonuçlarının diğer on kök değer bakımından sonuçlarımızla uyumlu olduğu, ancak *sevgi* değerine yer verilmeyişi bakımından bu çalışmayla uyuşmadığı ve sonuçlarımızı tam olarak desteklemediği söylenebilir. Genel olarak yapılan çalışmalara bakıldığında değerler eğitimi içerisinde tanımlanan değerlerin sürekli değişim gösterdiği, bazı çalışmalarda farklı değerlerin daha çok yer aldığı söylenebilir. Önceki yıllarda isim ve sayı

değişkenliği gösteren değerler, yine MEB tarafından 2018 yılında değerler eğitimi kapsamında “on kök değer” şeklinde tanımlanmıştır.

Çalışmanın konusu bakımından değerlerle ilişkisi kurulması düşüncesiyle incelenen Erzurum türkülerinin genel olarak makam dizisi ve usul, ritmik yapısı özellikleri incelendiğinde; elde edilen sonuçlara göre en çok çok *uşşak* makamı dizisinde, usul ve ritmik yapısı bakımından da 10/8 ve 4/4'lük usullerde türkülerin olduğu söylenebilir. Değerler kapsamında önerilen 44 türküde en çok *uşşak*, sonrasında ise *hüseyin* makamı dizisi yer almaktadır. Usul bakımından en çok 4/4 ve 10/8'lik usuller kullanılmıştır. Erzurum türkülerinin makam dizisi (Bayburtlu, 2016; Kervancıoğlu, 2013) ve ritmik yapısı (Bayburtlu, 2016; Feyzi, 2021; Feyzioğlu, 2012; Sümbüllü, 2015; Tuna, 2001) özelliklerine göre bakıldığında, bu çalışmada müzik derslerinde değerler eğitimi kapsamında kullanılabileceği önerilen türkülerin, Erzurum yöresi müzik kültürünü ve türkülerinin müziksel unsurlarını yeterince temsil ettiği söylenebilir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında şu öneriler geliştirilmiştir:

- 1- Erzurum yöresine ait türkülerde yer verilmeyen “dürüstlük”, “öz denetim”, “saygı” ve “yardımseverlik” değerlerini de içeren farklı yörelere ait türkülerin müzik dersi kapsamında kullanılabilirlikleri incelenebilir.
- 2- MEB’e bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında verilen branş derslerinin geneli için değerler eğitimi çalışması yapılabilir.
- 3- Değerleri içeren Erzurum yöresine ait türkülerin notaları sadeleştirilerek, ilköğretim kademesi düzeyine uygun bir hale getirilebilir.
- 4- MEB’in tanımladığı kök değerlerin her biri için farklı yörelerden türkülerin yer aldığı bir repertuvar oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

- Al At'ta Yeşil Kolan. (1973). *Repertükül*. 11 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/AL-ATTA-YESIL-KOLAN-408> adresinden alındı.
- Akarsu, S. (2015). *İlkokul (1-4) ve ortaokul (5-8) müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların değerler bakımından incelenmesi ve değerler eğitime ilişkin öğrenci algıları*. (Tez No. 413644) [Doktora Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi-Van]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Akbulut, E. (Ed.). (2020). *11. sınıf müzik dersi. Öğretim programlarında yer alan öğretmen kılavuz kitabı*. [e-kitap sürümü]. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Akbulut, E. (Ed.). (2021). *9-10. sınıf müzik dersi. Öğretim programlarında yer alan öğretmen kılavuz kitabı*. [e-kitap sürümü]. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Akşit, M. A. (2020). Sosyal Antropolojik (kültürel) Açidan Kadın, Aile, Çocuk/Bebek Kavramı. *Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yenidoğan Dergisi*, 5(1), 271-299.
- Akyol, Ş. (2010). *İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan sevgi temasının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. (Tez No. 257355) [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Çanakkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Algül, F. N. (2021). Popüler kültürün dayattığı kitapların çocukların değerler önceliği üzerindeki etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(229), 205-231.
- Aşığam Ben Sana. (2006). *Repertükül*. 11 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/ASIGAM-BEN-SANA-4667> adresinden alındı.
- Aşıhların Aklın Alır. (1978). *Repertükül*. 11 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/ASIHLLARIN-AHLIN-ALIR-2736> adresinden alındı.
- Babüroğlu, S. (2003). *Kültür yöre yaşamım*. Dönmez Ofset.
- Bağcı, E. (2013). *Çocuk edebiyatı ürünleriyle çocuklar için yazılmış eserlerin değerler eğitimi bağlamında karşılaştırılması*. (Tez No. 311855) [Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi-Manisa]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bayat, R. (2019). *TRT Türk halk müziği repertuvarında bulunan Van yöresi türkülerinin ortaöğretim müzik derslerinde kullanılabilirliği üzerine bir inceleme*. (Tez No. 574295) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bayburtlu, A. S. (2016). Erzurum yöresi müziklerinin kültürel özelliği. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 262-278.
- Ben Razi Değilem Hicrana Gama. (1941). *Repertükül*. 11 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/BEN-RAZI-DEGILEM-HICRANA-3981> adresinden alındı.
- Bir Kaş, Bir Göz, Bir Dil, Bir Diş. (1971). *Repertükül*. 11 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/ELINDE-SUT-KULEGI-Bir-Kas-Bir-Goz-178> adresinden alındı.
- Bu Dağları Ben Gezdim. (2014). *Repertükül*. 11 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/BU-DAGLARI-BEN-GEZDIM-4976> alındı.
- Bu Dünyada Muradıma. (1978). *Repertükül*. 11 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/BU-DUNYADA-MURADIMA-2695> adresinden alındı.

- Bulut, S. (2001). *Erzurum Türküleri*. Bakanlar Medya.
- Can Bula Cananını (1982). *Repertükül*. 11 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/CAN-BULA-CANANINI-2083> adresinden alındı.
- Can Elllerinden Gelmişem (1982). *Repertükül*. 11 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/CAN-ELLERINDEN-GELMISEM-2157> adresinden alındı.
- Ceyhun, Y. (2021). *Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarında yer alan tiyatro metinlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. (Tez No. 673327) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ceylan Gözlerine Kurban Olduğum. (t.y.). *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/CEYLAN-GOZLERINE-KURBAN-OLDUGUM-1223> adresinden alındı.
- Cihan, N. (2014). Okullarda değerler eğitimi ve Türkiye'deki uygulamaya bir bakış. *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 429-436. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6402>
- Çayır İnce Biçemedim. (1980) *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/CAYIR-INCE-BICEMEDIM-3947> adresinden alındı.
- Çıkamadım Palandöken Başına. (t.y.). *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/CIKAMADIM-PALANDOKEN-BASINA-1092> adresinden alındı.
- Çıktım Eşiğe Bugün. (1982) *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/CIKTIM-ESIGE-BUGUN-1861> adresinden alındı.
- Çıktım Kerpiç Duvara. (1955) *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/CIKTIM-KERPIC-DUVARA-1515> adresinden alındı.
- Değirmen Başında Vurdular Beni. (1958) *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/DEGIRMEN-BASINDA-VURDULAR-BENI-994> adresinden alındı.
- Derede Gum Gaynıyor. (1979) *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/DEREDE-GUM-GAYNIYOR-2068> adresinden alındı.
- Derikonun Düzleri. (1965) *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/DERIKO-NUN-DUZLERI-1489> adresinden alındı.
- Doksan Üç Harbinden Geliyor İzi. (t.y.). *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/DOKSAN-UC-HARBINDEN-GELIYOR-IZI-76> adresinden alındı.
- Dönmez, E. C., Kurtaslan, Z., Apaydın, A. İ., & Okay, H. H. (2017). Müzik ve değer kazanımı ilişkisi. H. H. Bircan & B. Dilmaç (Ed.) *Değerler bilançosu* içinde (ss. 319-328). Çizgi Kitabevi.
- Dün Gece Yar Hanesinde (1971) *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/DUN-GECE-YAR-HANESINDE-1944> adresinden alındı.
- Ektiğim Yonca. (1977) *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/EKTIGIM-YONCA-1285> adresinden alındı.
- Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem. (1987). *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/ELA-GOZLUM-BEN-BU-ELDEN-GIDERSEM-2928> adresinden alındı.

- Eledim Eledim Höllük Eledim. (1966). *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/ELEDIM-ELEDIM-HOLLUK-ELEDIM-1299> adresinden alındı.
- Elma Attım Yuvarlandı. (1984). *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/ELMA-ATTIM-YUVARLANDI-2433> adresinden alındı.
- Erzurum Bir Diktedir. (1974). *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/ERZURUM-BIR-DIKTEDIR-753> adresinden alındı.
- Erzurum Çarşı Pazar (1974). *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/ERZURUM-CARSI-PAZAR-615> adresinden alındı.
- Erzurum Kilidi Mülk-i İslam'ın. (1983). *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/ERZURUM-KILIDI-MULK-I-ISLAMIN-2401> adresinden alındı.
- Erzurum Ovaları (1979). *Repertükül*. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/ERZURUM-OVALARI-Sal-Gara-Salvar-Gara-2152> adresinden alındı.
- Eşiğin Altında Çift İlan Öter. (1976). *Repertükül*. 13 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/ESIGIN-ALTINDA-CIFT-ILAN-OTER-1264> adresinden alındı.
- Evlerinin Önü Harman. (1977). *Repertükül*. 13 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/EVLERININ-ONU-HARMAN-YOL-USTU-1286> adresinden alındı.
- Ey Kerem Kâni Bes Değil Midir. (1978). *Repertükül*. 13 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/EY-KEREM-KANI-BES-DEGIL-MIDIR-4013> adresinden alındı.
- Feyzi, A. (2021). *Erzurum türkülleri: Türk müziği kuramı açısından yapısal inceleme*. Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Feyzioğlu, N. (2012). On Erzurum türküsü üzerinde bir metot denemesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 187-198. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisobil/issue/2829/38357>
- Gar Yağar Bardan Bardan (1973). *Repertükül*. 13 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/GAR-YAGAR-BARDAN-BARDAN-1259> adresinden alındı.
- Gara Çuhalım Oğlan. (1973). *Repertükül*. 13 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/GARA-CUHALIM-OGLAN-1215> adresinden alındı.
- Güçlü, T. O. (2022). *Kültürlerarası iletişim ve mekân: bir gündelik deneyim alanı olarak sürsürü mahallesi*. (Tez No. 718859) [Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi-Gaziantep]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gel Gidelim Sevdığım. (1974). *Repertükül*. 13 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/GEL-GIDELIM-SEVDIGIM-1249> adresinden alındı.
- Gökte Yıldız Ellidir. (1985). *Repertükül*. 13 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/GOKTE-YILDIZ-ELLIDIR-2777> adresinden alındı.
- Guşburnu Pürlenirmi. (2006). *Repertükül*. 13 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/GUSBURNU-PURLENIR-MI-4678> adresinden alındı.
- Günay, E. (2011). *Müzik sosyolojisi: Sosyolojiden müzik kültürüne bir bakış*. Bağlam.

- Güzeller Bezenmiş Toya Giderler. (1992). *Repertükül*. 13 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/GUZELLER-BEZENMIS-TOYA-GIDERLER-3792> adresinden alındı.
- Hakk'a Teslim Olmuşam. (2010). *Repertükül*. 13 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/HAK-KA-TESLIM-OLMUSUM-4832> adresinden alındı.
- Haziranı Temmuz Getirdik Dize. (2301). *Repertükül*. 13 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/HAZIRAN-I-TEMMUZ-U-GETIRDIK-DIZE-2301> adresinden alındı.
- Hey Ağalar Hangi Derde Yanayım. (1983). *Repertükül*. 13 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/HEY-AGALAR-HANGI-DERDE-YANAYIM-2881> adresinden alındı.
- İbalı, N. (2019). *Ortaöğretim programlarında yer alan değerlerin öğretimi hakkında öğretmen görüşleri*. (Tez No. 556013) [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kale Kaleye Karşı. (1974). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/KALE-KALEYE-KARSI-737> adresinden alındı.
- Kanak, M., Önder, M., & Subaşı, Ç. (2018). Türk ninnilerin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 594-602.
- Kapıda Gavun Yerler. (1974). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/KAPIDA-GAVUN-YERLER-2158> adresinden alındı.
- Kara, M., & Emirhan, T. (2020). Değerler eğitimi açısından müzik dersi kitaplarındaki çocuk şarkıları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 153-178.
- Karagöz, B. (2013). *İlköğretim öğrencilerine değerlerin okul şarkıları yoluyla kazandırılması*. (Tez No. 333814) [Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi-Malatya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karakoç, V. (2019). *Ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların müziksel özellikler ve değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Tez No. 567991) [Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi-Malatya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel.
- Karşı Geçeye Geçerem. (1978). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/KARSI-GECEYE-GE CEREM-1721> adresinden alındı.
- Karşıda hayvalıklar. (1974). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/KARSIDA-HAYVALIKLAR-849> adresinden alındı.
- Kartal, M. (2007). *Ses ve nefes teknikleri, sesin büyüü*. Sistem.
- Keskin, S. C., & Akyıldız, M. (2021). Barış Manço şarkılarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(42), 153-186.
- Kervancıoğlu, M. H. (2013). *Erzurum türkülerinin viyola eğitiminde kullanılabilirliği* (345299) [Yüksek lisans tezi, Atatürk üniversitesi-Erzurum] <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Kırmızı Gül Demet Demet. (1964). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/KIRMIZI-GUL-DEMET-DEMET-1175> adresinden alındı.
- Kova, Ö. (2014). *TRT repertuvarında bulunan deyiş ve semahların müzikal analizi ve değerler eğitimi açısından incelenmesi*. (Tez No. 360024) [Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi-Malatya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Köprünün Başlarında. (1969). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/KOPRUNUN-BASLARINDA-Hanim-Eylen-1632> adresinden alındı.
- Köylük Yerden Köşk Gider. (1969). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/KOYLUK-YERDEN-KOSK-GIDER-1693> adresinden alındı.
- Kurnuç, M. Z. (2005). *Erzurum ve Türk Musikisi*. Eser Matbaası.
- Kurudayıoğlu, M., & Çakıcı, E. (2013). Türk edebiyatı dersinin öğretiminde değerler. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(3), 41-57.
- Kutluk, Ö. (1996). *Okul şarkılarına piyano ile eşlik yapabilme becerisinin geliştirilmesi üzerine bir çalışma*. (Tez No. 57145) [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Maltepe, P. (Ed.). (2022). *Değerler eğitimi. Öğretim programlarında yer alan kök değerler temalı etkinlik kitabı*. [e-kitap sürümü]. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. <https://ogmmateryal.eba.gov.tr/kitap/degerler-egitimi/Degerler-Egitimi.pdf>
- Mavi Yelek Mor Düğme. (1953). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/MAVI-YELEK-MOR-DUGME-798> adresinden alındı.
- MEB. (2018), Müzik Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı [e-kitap sürümü]. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201821152226520-9-12-M%C3%BCzik%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%2020180121.pdf>
- Mendilimde Tuz Taşı. (1974). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/MENDILIMDE-TUZ-TASI-3226> adresinden alındı.
- Meydan, H. (2014). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93-108.
- Mızıka Çalındı Düğünmü Sandın. (1944). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/MIZIKA-CALINDI-DUGUN-MU-SANDIN-794> adresinden alındı.
- Nasıl Methedeyim. (1954). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/NASIL-METHEDEYIM-SEVDIGIM-SENI-1543> adresinden alındı.
- Ne Güzel Oğlan. (1991). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/NE-GUZEL-UGLAN-3666> adresinden alındı.
- Öte Geçe Bu Geçe. (1976). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/OTE-GECE-BU-GECE-1214> adresinden alındı.
- Özaltunoğlu, Ö & Yuvacı, G. (2021) *Uluslararası Müzik ve Güzel Sanatlar Eğitimi Sempozyumu* [e-kitap sürümü]. https://umges.cumhuriyet.edu.tr/dosya/umges_bildiri_tam_kitab.pdf
- Sarıca, R. (2018). Yenilenen ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 2068-2091.
- Seyreyle Güzel Kudreti Mevla Neler Eyler. (1984). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/SEYREYLE-GUZEL-KUDRET-I-MEVLA-2402> adresinden alındı.

- Siyah Zülfün Deste Deste. (1974). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/SIYAH-ZULFUN-DESTE-DESTE-2092> adresinden alındı.
- Söylemez, M. (2014). Çağın sorunları karşısında modern eğitimin duyarsızlığı [Çevrimiçi haber]. 29 Nisan 2023 tarihinde <http://www.haksozhaber.net/cagin-sorunlari-karsisinda-modernegitimin-duyarsizligi-54301h.html> adresinden alındı.
- Sümbüllü, H. T. (2015). *Âşıkların Telinden Sümmanî Türküleri*. Eser Matbaası.
- Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz. (1950). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/SAFAK-SOKTU-YINE-SUNAM-UYANMAZ-3163> adresinden alındı.
- Şimşek, P. R. (Ed.). (2021). *12. sınıf müzik dersi. Öğretim programlarında yer alan öğretmen kılavuz kitabı*. [e-kitap sürümü]. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (t.y.). *Kültür*. <https://www.ktb.gov.tr/TR-96254/kultur.html>
- T. C. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). *Müzik dersi (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) öğretim programı*. 23.04.2023 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=359> adresinden alınmıştır.
- T. C. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (t.y.). *Değerler Eğitimi Yönergesi*. 23.4.2023 tarihinde https://pazarlar.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_07/06103714_09093609_degerlere_gitimi.pdf adresinden alınmıştır.
- Tezcan, M. (1987). Erzurum kültürü ve kişiliği. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 20(1), 275-287.
- Topal, Y. (2019). Değerler eğitimi ve on kök değer. *Mavi Atlas*, 7(1), 245-254.
- Tuna, K. (2001) *Erzurum Türküleri ve Nazariyatı*. Semih.
- Tutam Yar Elinden. (3059). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/TUTAM-YAR-ELINDEN-TUTAM-3059> adresinden alındı.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (t.y.). *Türk Dil Kurumu sözlükleri* (çevrimiçi sürüm) <https://sozluk.gov.tr/>
- Ulusoy, K., & Arslan, A. (2014). Değerli bir kavram olarak “değer ve değerler eğitimi”. *Farklı yönleri ile değerler eğitimi* içinde (ss. 2-15). Pegem Akademi.
- Uyar, Y. (2007). Türkçe öğretiminde kültür aktarımı ve kültürel kimlik geliştirme. (Tez No. 207106) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yarın Mahşer Yerine. (1988). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/YARIN-MAHSER-YERINE-3242> adresinden alındı.
- Yemenim Turalıdır. (1982). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/YEMENIM-TURALIDIR-2169> adresinden alındı.
- Yılmaz, H., & Açar, Y. (2021). Kaynak kişisi Ali Ekber Çiçek olan Erzincan türkülerinin değer vurguları ve değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 316-328. <https://doi.org/10.46790/erzisosbil.987270>
- Yüzünü Sevdığım Seyrana Çıkmış. (1968). *Repertükül*. 14 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.repertukul.com/YUZUNU-SEVDIGIM-SEYRANA-CIKMIS-162> adresinden alındı.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ali KARATAŞ

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi

Yüksek Lisans Öğrenimi

Çalıştığı Kurumlar

İletişim

e-posta Adresi